

Fishlovers

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

13 στάσεις για αυθεντικές θαλασσινές γεύσεις

Της Χριστίνας Μισιρλή

Λεσβιακές Απόκριες

Ο Δημήτρης Γέρος
φωτογραφίζει τους
περίφημους Κουδουνάτους

Turboflow 3000

«Τα live μας είναι
ένα safe space για όλους»

Της Τάνιας Σκραπαλιώρη

Μια βραδιά στα underground μπουζουκάκια της Αθήνας

Της Ελένης Βαρδάκη

Μαρία Ηλιού

Η ιστορία της Αθήνας
1821-1940 σε τρία ντοκιμαντέρ
από 27/2 έως 1/3 στο Μέγαρο

Της Αγγελικής Μπιρμπίλη

Φωτεινή Τσαλικογλου

«Είμαστε παιδιά
του ανείπωτου,
των αποσιωπημένων
τραυμάτων»

Της Χριστίνας Γαλανοπούλου

ΒΙΛΑΤΖ ΔΙΜΠΕΡΤΑΔΟΡΕΣ

Ψάχνοντας την αγνή και ρομαντική μπαλίτσα

Του Στέφανου Τσιτσόπουλου

Info-diet

Της ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗ

ΑΚΥΛΛΑΣ

Διέκοψε αναπάντεχα της Eurovision την ανία.
Θα το Φέρει!

ΜΑΓΓΙΡΑ-ΚΑΠΟΥΤΖΙΔΗΣ-ΒΡΑΝΑ

Απορώ πώς και δεν τους έχουν δώσει ακόμα
εκπομπή αυτούς τους τρεις.

ΕΛΕΝΗ ΑΡΒΕΛΕΡ

–Τι χαρακτήρα είχε η Θεοδώρα;
–Ένα θα σου πω, ο Προκόπιος ο ιστορικός,
αφού έκανε το εγκώμιο όλων, μετά βγάζει
ένα τελευταίο βιβλίο, τα «Ανέκδοτα», που
τους περνά όλους από την καλή και την
ανάποδη. Μεταξύ άλλων, γράφει ότι όταν
ο Ιουστινιανός είδε για πρώτη φορά
τη Θεοδώρα με τον αρκουδιάρη τον πατέρα
της, φορούσε «σχοινίον περί το αιδόιον».
Εγώ το παίρνω αυτό, μπαίνω μια μέρα
στην τάξη και αρχίζω μάθημα στη Σορβόνη
λέγοντας «παιδιά, ελάτε να σας πω
για το στρινγκ της Θεοδώρας».
(απόσπασμα από την απολαυστική
συνέντευξη που μου παραχώρησε το 2023,
έναν μήνα πριν κλείσει τα 97)

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΕΣ ΜΕΡΕΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΧΕΙΜΩΝΑ

Να γυρνάς από τη λαϊκή κουβαλώντας λάχανα,
καρότα, φράουλες θερμोकηπίου και
μια αγκαλιά νεραγκούλες.

ΛΑΤΡΕΥΩ

Τους αμήχανους ανθρώπους

ΜΑΡΙΑ ΚΑΡΥΣΤΙΑΝΟΥ

Επαναστατικός σκοταδισμός.

ΤΑΜΤΑ

Η άλλη Bjork (από το Temu).

ΑΝΔΡΙΚΑ ΣΑΚΑΚΙΑ ΧΩΡΙΣ ΤΣΕΠΕΣ

Η καταστροφή για έναν πρωθυπουργό,
όταν θέλει να φουσάξει τη μύτη του.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΟΥΛΗ

Το τσίρκο Μεντράνο με ελεύθερη είσοδο.

ΖΩΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Γλωσσοκοπάνι.

ΟΙ ΤΖΑΜΠΑΤΖΗΔΕΣ ΤΩΝ ΜΜΜ

Έρχεται το πρόστιμο των 100 ευρώ σε όποιον
δεν έχει εισιτήριο.

ΕΣΕΙΣ ΤΟΝ BAD BUNNY ΤΟΝ ΞΕΡΑΤΕ;

Όλοι έχουν από μία αποψάρα για τον
Πορτορικανό ράπερ, που την πετάνε σε
κοινωνικοπολιτικές αναλύσεις της συμφοράς.

ATHENS BY NIGHT

Οι δύο στους τρεις γλόμπους
των δρόμων είναι καμένοι.

ΠΡΟΤΑΣΗ

Ο Στέφανος Κασσελάκης θέλει να αλλάξει
την ονομασία του κόμματός του.
Γιατί δεν το βγάζει Louis Vuitton;

Σε βλέπω!

Της ΛΕΝΑΣ ΔΙΒΑΝΗ

Σε βλέπω ντούρασελ

Έβρεχε με το τουλούμι προχτές. Εκεί που η μέρα ξεκίνησε

με λιακάδα, ξαφνικά το γύρισε σε μίνι πλημμύρα. Οι δια-

βάτες σκόρπισαν αστραπιαία, σαν τα πουλιά που προσπα-

θούν να βρουν στέγαστρο μέχρι να κοπάσει η νεροποντή.

Εσύ όμως όχι. Συνέχισες απτόνη, ατρόμητη, με το

μπαστούνι-πι στο ένα χέρι και το τσιγαράκι στο άλλο,

να διασχίζεις τον δρόμο σαν να ήσουν αδιάβροχη.

Πλήρης ημερών και νυχτών. Σιγά μη φοβηθείς λίγο

νεράκι εσύ. Έχεις δει τόσες λιακάδες να μετατρέπονται

σε καταιγίδες στη ζωή σου, που το πήρες το μάθημα:

ο ήλιος, αργά ή γρήγορα, θα ξαναβγει. Υπομονή,

ψυχραιμία και κάνα τσιγαράκι...

Athens Voices

Του ΓΙΑΝΝΗ ΝΕΝΕ
panikoval500@gmail.com

Λόγια που ακούστηκαν δημοσίως στην Αθήνα

«Μπρόκολο, κουνουπίδι,
ái παρατάτε με,
το ίδιο είναι».

(Κορίτσια στο μανάβικο του σούπερ μάρκετ.
Κολωνάκι, Δευτέρα απόγευμα.)

«Έτσι κοιμάμαι κι εγώ:
με ανοιχτό το στόμα...
Κάνω lip-αναρρόφηση».

(Παρέα 20άρηδων στον Προαστιακό,
Τετάρτη απόγευμα)

Η ίδια παρέα, σχολιάζει
μια κοπέλα που μόλις κατέβηκε:

«Ρε, σαν Σμίγκολ!
Πώς ήταν έτσι».

Αυτός: Το κόργκι της
βασιλίσσας τι να
απέγινε άραγε;

Αυτή: Τώρα είναι
του βασιλιά και μετά
θα είναι του πρίγκιπα.

(Μαθητής μιλάει με φίλη του έξω
από τα Starbucks Κηφισιάς, Πέμπτη πρωί)

«Ρίχνει, ε;
Μας κατουράει ο Θεός
κανονικά».

(Τύπος, περιμένοντας στη στάση του λεωφορείου,
τη μέρα της μεγάλης νεροποντής.
Νεάπολη Εξαρχείων.)

«Ιπποκράτος!
Ιπποκράτος!»

(Ασιάτισσα ψάχνει ταξί.
Αμπελόκηποι, Τετάρτη πρωί.)

Η ΔΕΗ
ΣΥΝΑΝΤΑ
ΤΗΝ
ΤΕΧΝΗ
VOL. 2

Ανοιχτή πρόσκληση σε διαγωνισμό

Η ΔΕΗ, για δεύτερη φορά, προσκαλεί καλλιτέχνες σε νέο ανοιχτό διαγωνισμό δημιουργίας έργων εμπνευσμένων από την ιστορική της διαδρομή, τη σύγχρονη δυναμική της, το όραμά της για το μέλλον και τον ρόλο της στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

Αξιολόγηση έργων

Για την αξιολόγηση των έργων και την ανάδειξη των νικητών, η Κριτική Επιτροπή θα βαθμολογήσει με βάση τα εξής κριτήρια:

- Πρωτοτυπία του εικαστικού έργου: 50%
- Έκφραση των αξιών της ΔΕΗ και ευθυγράμμιση με την αισθητική της εταιρείας: 50%

Η Κριτική Επιτροπή

Μπορείτε να δείτε τη σύνθεση της Επιτροπής Αξιολόγησης των προτάσεων στο art.dei.gr

Νικητές και βραβεία

Με την ολοκλήρωση της αξιολόγησης των προτάσεων από την Κριτική Επιτροπή, τα έργα που θα επιλεγούν, θα παρουσιαστούν σε έκθεση.

Από τα έργα αυτά θα επιλεγούν πέντε, τα οποία θα βραβευτούν με χρηματικό έπαθλο που ανέρχεται συνολικά σε 20.000€.

Η διαδικασία

Κάθε καλλιτέχνης έχει δικαίωμα να υποβάλει ένα μόνο έργο.

Αντλήστε έμπνευση

Σπάνιο αρχειακό υλικό από την ιστορία της ΔΕΗ ως έμπνευση θα βρείτε στο art.dei.gr

Διάρκεια διαγωνισμού

Από 12 Φεβρουαρίου
έως 31 Μαρτίου 2026

Σκανάρετε εδώ
για περισσότερες
πληροφορίες

INFO

Σκηνοθεσία / Διεύθυνση Φωτογραφίας: **Κώστας Αμοιρίδης**
Διεύθυνση Παραγωγής: **Θανάσης Νικολάου**
Αφήγηση / Κείμενα: **Στέφανος Τσιτσόπουλος**
Οργάνωση Παραγωγής: **Αλεξάνδρα Καραμπουρνιώτη**
Δημοσιογραφική Έρευνα: **Σταύρος Γεωργακόπουλος**
Μοντάζ: **Παύλος Παπαδόπουλος, Χρήστος Πράντζαλος, Αλέξανδρος Σαουλίδης, Γκρεγκ Δούκας**
Εικονοληψία: **Γιάννης Σαρόγλου, Ζώης Αντωνής, Γιάννης Εμμανουηλίδης, Δημήτρης Παπαναστασίου, Κωνσταντίνος Κώττας**
Ηχοληψία: **Παύλος Γκέροβ, Τάσος Καραδέδος**
Σχεδιασμός Γραφικών: **Θανάσης Γεωργίου**
Εικονογράφηση: **Βασίλης Γκογκτζιλάς**
Μουσική τρέιλερ: **Bonzai**

Βιλατζόρα ομαδάρων

Ο αφηγητής και κειμενογράφος του «Βίλατζ Λιμπερταδόρες», της εκπομπής που, με αφορμή τα τοπικά πρωταθλήματα, ταξιδεύει στις εσχατιές της χώρας ψάχνοντας την αγνή και ρομαντική μπαλίτσα, μας διηγείται τι συνάντησε στη διάρκεια των γυρισμάτων της.

ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

κόσμο αυτό». Αυτό θα πει (ή μάλλον, και αυτό θα πει) Βίλατζ Λιμπερταδόρες: μια εκπομπή που, με αφορμή τα τοπικά πρωταθλήματα, ταξιδεύει στις εσχατιές της χώρας, σε κάμπους, βουνά, ραχούλες, στάνες, νησιά και στεριές απάτητες, και ψάχνει να βρει την αγνή και ρομαντική μπαλίτσα, χωρίς τους μεγάλους χορηγούς και τους λεφτάδες προέδρους.

Το αφιτράριστο ποδόσφαιρο που αναζητά η «Βίλατζ Λιμπερταδόρες» είναι νταλκάς, γκαϊλές, καψούρα και αρρώστια, φανέλα ιδρωμένη από ψυχές που καίγονται να βγάλουν τον τόπο τους από την ανυπαρξία, που αρνούνται να συνθηκολογήσουν με την εγκατάλειψη. Κρεοπώλες ή αγρότες, ηλεκτρολόγοι ή τζαμάδες τις καθημερινές, μα μόλις έρθει η Κυριακή, κοίτα να δεις μεταμόρφωση σε σούπερ ήρωες τα αλάνια! Οι Κυριακές του ματς στο χωριό είναι γιορτή και χαρά, διονυσιασμός και πανηγύρι. Στα Βιλατζοχώρια, τα μπιφτέκια είναι ζουμερά, τα κρασιά χύμα, τα λουκάνικα αγνής παραγωγής και στη μία και μοναδική πλατεία το γλέντι τρικούμπερτο. Η μπάλα είναι η αφορμή, η αιτία είναι η παρέα, η φιλία, η συντροφικότητα, η κοινοτική ζωή.

Η εκπομπή προτάσσει μια ιδιαίτερη τηλεοπτική αισθητική και ηθική, είναι ένα ταξιδιωτικό ντοκιμαντέρ, μια κοινωνιολογική σειρά, μια ηθογραφική και λαογραφική καταγραφή της ελληνικής υπαίθρου. Που οι άνθρωποι της υποδέχονται με μεγάλη χαρά το συνεργείο της τηλεόρασης, ανοίγουν τα σπίτια τους φιλόξενα και μιλούν για το χωριό τους, την ομάδα και τα έπη της.

«Καλωσόρισε, πουλί μου, μοναξιά ελληνική μου, από αγάπη φεύγεις, έρχεσαι, πηγαίνεσαι σαν την πνοή μου». Αυτοί οι στίχοι του Διονύση Σαββόπουλου θα μπορούσαν να είναι η ιδρυτική διακήρυξη μιας παρέας που συνειδητά επιλέγει κάθε βδομάδα να βγει στον δρόμο για να συναντήσει εκεί έξω μια πεισματάρα άλλη Ελλάδα. **A**

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα, με αφορμή αυτή την εκπομπή, το σχεδιάζει ο **Βασίλης Γκογκτζιλάς**. Είναι δημιουργός κόμικς, ζωγράφος και εικονογράφος. Έγινε ευρύτερα γνωστός για το «The Bigger Bang», το οποίο εικονογράφησε και συνδημιούργησε με τον σεναριογράφο D.J. Kirkbride, καθώς και για το «The Adventures of Augusta Wind», ένα ακόμη κόμικς, σε σενάριο του J.M. De Matteis. Και τα δύο κυκλοφόρησαν από την IDW Publishing.

Μακεδονικός
χαλβάς

100
χρόνια
ΜΑΖΙ

Έτσι μάθαμε το «μαζί».
Μια Καθαρά Δευτέρα.

Και είναι το μαζί
που μας φτάνει πιο ψηλά.

Είναι το μαζί
που μας κάνει οικογένεια.

100 χρόνια Μακεδονικός Χαλβάς.
100 χρόνια μαζί.

Ο Μεσότοπος είναι ένα μικρό, τυπικό χωριό 950 περίπου κατοίκων στη δυτική πλευρά της Λέσβου. Απέχει 74 χιλιόμετρα από την πρωτεύουσα του νησιού και είναι χτισμένος αμφιθεατρικά σ' έναν λόφο με θέα το Αιγαίο. Στην ίδια περιοχή εικάζεται πως υπήρχε προϊστορικός οικισμός. Οι κάτοικοι, που ασχολούνται κυρίως με την κτηνοτροφία και τη γεωργία, παλαιότερα είχαν στενές εργασιακές σχέσεις με τη Σμύρνη. Οι περισσότεροι από τους μεγαλύτερους σε ηλικία νομίζω πως έχουν φτωχές γραμματικές γνώσεις και στο σύνολο τους δεν φαίνεται να θέλουν να έχουν επαφή με τις μεγάλες πόλεις. Είναι απλοί, φιλόξενοι, ευγενικοί άνθρωποι, που απολαμβάνουν τη ζωή στη φύση και διατηρούν με ευλάβεια και πίστη τις παραδόσεις, τις οποίες φροντίζουν να μεταδίδουν και στις νεότερες γενιές.

Κάθε Κυριακή της Απόκριω, εδώ και πολλά χρόνια (κανείς δεν μπορούσε να μου προσδιορίσει πόσα), ο δραστήριος πολιτιστικός σύλλογος του χωριού διοργανώνει καρναβαλικές εκδηλώσεις που περιλαμβάνουν απλοϊκά, σατιρικά σκετσάκια και παρλάτες, στα οποία συμμετέχουν κατά κανόνα οι μαθητές των σχολείων και οι νεότεροι από τους κατοίκους του

χωριού. Παρόμοιες εκδηλώσεις γίνονται στη γειτονική Αγιάσσο, ενώ το έθιμο των κουδουνιών συναντάται σε πολλά μέρη της Ελλάδας και αποτελεί μια καλή ευκαιρία για να γλεντήσουν οι άνθρωποι ξεφεύγοντας για λίγο από τη μονοτονία της βιοπάλης.

Στο τέλος των εκδηλώσεων εμφανίζεται μια ομάδα ανδρών, στην πλειονότητά τους κτηνοτρόφοι, που έχουν κρεμασμένα στο σώμα τους μερικές δεκάδες χάλκινα και σιδερένια κουδούνια διαφόρων μεγεθών, από αυτά που φορούν στον λαιμό των αιγοπροβάτων και που συχνά ξεπερνούν σε βάρος τα 20 κιλά. Οι Κουδουνάτοι, όπως λέγονται, βάφουν το πρόσωπό τους μαύρο, αφ' ενός για να μην αναγνωρίζονται και έτσι να μπορούν ελεύθερα να εκφράζουν τις επιθυμίες, τα απωθημένα και τα καταπιεσμένα τους ερωτικά ένστικτα και αφ' ετέρου, με την αποτροπή εμφάνιση και τον δυνατό, και εξίσου τρομακτικό, θόρυβο των κουδουνιών να εξαγνίζουν την κοινότητα και να διώχνουν τις δυνάμεις του κακού. Εικάζεται επίσης πως συμβολίζουν τις ψυχές των πεθαμένων που έχουν το χάρισμα να γονιμοποιούν τη γη. Στο κεφάλι φορούν παραδοσιακές μαντίλες, παρόμοιες με τις αραβικές, ή ένα αυτοσχέδιο καπέλο με έντονα κίτρινα ή

κόκκινα χρώματα, που το έχουν κατασκευάσει κόβοντας στη μέση μια νεροκολοκύθα, στην άκρη της οποίας έχουν καρφώσει μερικά φτερά από τις ουρές κόκορα και γαλοπούλας. Στο χέρι κρατούν ένα μεγάλο και χοντρό φαλλόμορφο ραβδί, την κουτσκούδα, την οποία χτυπούν με δύναμη στη γη, σαν να θέλουν να ανοίξουν τη σκοτεινή της μήτρα και να βάλουν μέσα τη ζωή προκειμένου να τη γονιμοποιήσουν ή σαν να προσπαθούν μέσα από το σκότος των τελευταίων ημερών του χειμώνα να βγάλουν το φως και ν' αρχίσει η νέα βλάστηση. Το παγανιστικό αυτό έθιμο έχει πολύ βαθιές, αρχέγονες ρίζες, που σχετίζονται με τη διονυσιακή λατρεία, και συνδέεται με πράξεις πίστης των κατοίκων, που μέσω της «μαγείας» επιδιώκουν να γονιμοποιήσουν τη γη.

Ένας από τους γηραιότερους της ομάδας των Κουδουνάτων διαφέρει από τους άλλους, είναι ντυμένος με λευκά εσώρουχα, στο φανελάκι του είναι ζωγραφισμένος ένας φαλλός, έχει κρεμασμένη μια μεγάλη κουδούνα κάτω από την κοιλιά και στο χέρι του κρατάει ένα μακρύ, κυρτό ξύλο, στην άκρη του οποίου έχει σκαλιστεί, παραστατικότητα, μια βάλανος. Αυτός είναι ο Γέρος ή ο Μπρουσνέλλας (μπροστάρης) που πηγαίνει πρώτος και ακολουθούν

Δεσβιακές Απόκριες

στη σειρά οι Κουδουνάτοι. Έτσι, εν πομπή, σαν ανθρώπινες, αποτρόπαιες, κουδουνίστρες, περνούν από όλα τα δρομάκια του χωριού και δέχονται κεράσματα, κι όταν φτάσουν στην άκρη του, δύο ηλικιωμένοι βρακοφόροι χορεύουν τον «αράπικο» χορό, ο οποίος είναι απροκάλυπτα ερωτικός και περιλαμβάνει πολλά σκέρτσας και ακκισμούς.

Από νωρίς το πρωί της Κυριακής, σ' ένα μέρος ψηλά, στην άκρη του χωριού, καταφθάνουν χαρούμενοι οι Μεσοτοπίτες με τα αγροτικά τους αυτοκίνητα, στις καρότσες των οποίων έχουν φορτωμένα μέσα σε μεγάλους σάκους τα κουδούνια, που τα περισσότερα τα έχουν πάρει από τους λαιμούς των ζώων τους. Μαζί έρχονται και κάποιοι από τους φίλους τους που τους βοηθούν στη προετοιμασία. Η ατμόσφαιρα είναι, όπως εξάλλου το απαιτεί και η ημέρα, άκρως εορταστική και διασκεδαστική. Το γλέντι είναι αυθόρμητο, με τραγούδια, με δυνατά γέλια, με πειράγματα, σεξουαλικά υπονοούμενα και άφθονο αλκοόλ. Στον στολισμό των Κουδουνάτων δεν υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία, συνήθως ξεκινούν να δένουν τα πρώτα κουδούνια στα χέρια και σιγά σιγά προσθέτουν τα υπόλοιπα μέχρι να καλυφθεί όλο το σώμα. Τα πόδια τα αφήνουν

τελευταία. Από τη στιγμή που θα ολοκληρωθεί ο στολισμός του σώματος, οι Κουδουνάτοι δεν μπορούν πια να έχουν την προηγούμενη ευκίνησή τους, αφού τα λουριά τους σφίγγουν τους μύς και το μεγάλο βάρος των κουδουνιών δεν τους επιτρέπει πολλές δραστηριότητες. Το μόνο που μπορούν να κάνουν είναι να χοροπηδούν επιτόπου και να παράγουν δυνατό θόρυβο. Αν μείνουν για λίγη ώρα ακίνητοι, κάτω από το μεγάλο φορτίο που κουβαλούν, οι μύες τους πιάνονται, το σώμα τους πονάει, κι έτσι αναγκάζονται να στριφογυρνούν απότομα τον κορμό τους και να αναπηδούν ψηλά, ώστε τα κουδούνια να τους χτυπούν δυνατά το σώμα και να τους προσφέρουν ένα είδος μασάζ που τους ανακουφίζει. Στο τέλος βάζουν όλο το πρόσωπο με μαύρη μπογιά και μετά φορούν στο κεφάλι τη μαντίλα ή τη νεροκολοκύθα.

Όταν, κατά τις 12, έχουν όλοι ετοιμαστεί και το κέφι έχει κορυφωθεί, μπαίνει πρώτος στη σειρά ο «Γέρος» και τον ακολουθούν καμιά εξηταριά Κουδουνάτοι, στολισμένοι ο ένας πίσω απ' τον άλλον, οι οποίοι, και με τη βοήθεια του αλκοόλ, έχουν αρχίσει, όπως οι αρχαίες μαινάδες, να μπαίνουν σε κατάσταση έκστασης, και με μικρά ρυθμικά βήματα προχωρούν προς το κέντρο του χωριού. Καθώς αρχίζουν να κατεβαίνουν,

απλώνεται σιγά σιγά σ' όλο τον οικισμό ένας συμπαγής, υπόκωφος, τρομακτικός θόρυβος, τέτοιος που νομίζεις πως υπερφυσικές δυνάμεις προσπαθούν ν' ανοίξουν τη γη και πως ένας καταστροφικός σεισμός ανεβαίνει από τα έγκατά της. Όσο εκείνοι κατεβαίνουν, τόσο ο θόρυβος δυναμώνει και ξεκαθαρίζουν οι ήχοι, ώσπου στο τέλος είναι σαν χιλιάδες εξαγριωμένοι τράγοι να μπαίνουν απειλητικά στο χωριό.

Όταν η αποτρόπαιη πομπή φτάσει στην αυλή του Πολιτιστικού Κέντρου και ο κόσμος την αποθεώνει, οι Κουδουνάτοι, κάθιστροι και σαν αφιονισμένοι, κάνουν μια τελευταία επίδειξη τρόμου και θορύβου. Μετά, όλοι μαζί, θεατές και καρναβαλιστές, πηγαίνουν στον πλούσιο μπουφέ, τον οποίο έχουν ετοιμάσει τα μέλη του Πολιτιστικού Συλλόγου, για να δοκιμάσουν τοπικούς μεζέδες και κρασί και ν' αρχίσει το μεγάλο γλέντι, το οποίο συνεχίζεται και την επομένη, την Καθαρή Δευτέρα, στο επίνειο του χωριού, το Ταβάρι, με νηστίσιμα και διάφορα θαλασσινά, χταπόδια, αχινούς, χτένια, πολύ ούζο, παραδοσιακά και σατιρικά τραγούδια, ανάμεσά τους ένα γραμμένο στην τοπική διάλεκτο, που εξυμνεί την άνοιξη που έρχεται, το μέγαλμα της μέρας, τη βλάστηση των φυτών και την επιστροφή των χελιδονιών. **Α**

Ο διεθνούς φήμης εικαστικός **Δημήτρης Γέρος** φωτογραφίζει τους Κουδουνάτους της Λέσβου και τα παγανιστικά έθιμά τους, τα οποία παρουσιάζουν μέσα σε μια άκρως εορταστική και διασκεδαστική ατμόσφαιρα την Κυριακή της Απόκριω στο μικρό χωριό του Μεσοτόπου

Κείμενο-Φωτό: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΕΡΟΣ

Η αμερικανική προεδρία και η βρισιά που αρχίζει από φι

Με την ευκαιρία του βιβλίου «Φασισμός: η ιστορία μιας ιδεολογίας»

Της ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Ήδη από το 1946, ο Τζορτζ Όργουελ παρατηρούσε ότι η λέξη φασισμός είχε χάσει το αρχικό της νόημα και είχε γίνει συνώνυμο οποιασδήποτε απαίσιδας συμπεριφοράς. Έκτοτε, η λέξη καθιερώθηκε ως μια από τις πιο συννηθισμένες στον γραπτό και προφορικό λόγο, τόσο στις πολιτικές όσο και στις μη πολιτικές συζητήσεις. Ο Ρόμπερτ Πάξτον, ένας από τους κορυφαίους ειδικούς στο θέμα και συγγραφέας του βιβλίου «Η ανατομία του φασισμού», περιγράφει τον φασισμό ως εξής: «Μορφή πολιτικής συμπεριφοράς που χαρακτηρίζεται από εμμονική ενασχόληση με την παρακμή της κοινότητας, την ταπείνωση ή την ιδιότητα του θύματος και ταυτοχρόνως από αντισταθμιστική αποθέωση της ενότητας, της ενέργειας και της αγνότητας, την οποία προωθεί ένα μαζικό κόμμα αφοσιωμένων εθνικιστών αγωνιστών, που συνεργάζονται άβολα αλλά αποτελεσματικά με τις παραδοσιακές ελίτ, εγκαταλείπουν τις δημοκρατικές ελευθερίες και επιδιώκουν με λυτρωτική βία και χωρίς ηθικούς ή νομικούς περιορισμούς, στόχους εσωτερικής καθάρσης και εξωτερικής επέκτασης».

Έχουμε πολλούς λόγους για να χαρακτηρίσουμε τον Ντόναλντ Τραμπ «φασίστα». Η εισβολή στο Καπιτώλιο στις 6 Ιανουαρίου 2020 φάνηκε σαν απόπειρα πραξικοπήματος που θύμιζε την Πορεία του Μουσολίνι στη Ρώμη το 1922 ή το αποτυχημένο πραξικόπημα της μπραρίας στο Μόναχο το 1923. Αλλά, το πρώτο χαρακτηριστικό γνώρισμα του τραμπισμού που τον καθιστά ύποπτο για «φασιστική» εξέλιξη είναι η εμμονή στην ιδιότητα του θύματος: επιπλέον, ο Τραμπ επιδεικνύει εμμονή σχετικά με την παρακμή της κοινότητας, ενώ η παρουσία και το ύφος της εξουσίας του βασίζονται σε αφήγημα υπόσχεσης όχι μόνο αναγέννησης, αλλά και μεγαλείου. Make American Great Again. Στη δεύτερη ομιλία του, το 2025, περιέγραψε μια χώρα «διαλυμένη και ρημαγμένη [...] που κυβερνάται από διεφθαρμένες ελίτ και έχει σκοντάψει σε μια μακρά σειρά καταστροφικών γεγονότων στο εξωτερικό». Ο Ντόναλντ Τραμπ αυτοπροσδιορίζεται ως ηγέτης που έχει «δοκιμαστεί και αμφισβητηθεί περισσότερο από οποιονδήποτε πρόεδρο στη 250χρονη ιστορία των ΗΠΑ»: είναι «θύμα» της αριστερής προπαγάνδας που επηρεάζει ένα μέρος του πληθυσμού, το οποίο επομένως πρέπει να αποκοπεί από το κοινωνικό σύνολο. Σ' αυτό το σημείο ο τραμπισμός διαφοροποιείται από την ιδέα της φασιστικής ενότητας σε έναν και μοναδικό «λαό» και ταυτοχρόνως ταυτίζεται με την πολιτική της αποκοπής όσων διαφέρουν ή διαφωνούν.

Ποιος ακριβώς παρακμάζει και ταπεινώνεται; Απάντηση: η Λευκή Αμερική. Η ιδεολογία του Τραμπ συνοψίζεται στη λευκή υπεροχή, στον νατιβισμό και στον φόβο της Μεγάλης Αντικατάστασης. Πράγματι, στις ΗΠΑ καταγράφεται δημογραφική συρρίκνωση της κάποτε λευκής πλειοψηφίας — όμως, αν η οποιαδήποτε παρούσα ή μέλλουσα πλειοψηφία αναπτύσσεται εντός του δημοκρατικού πολιτισμού της Δύσης, το χρώμα του δέρματος και η εθνοτική καταγωγή χάνουν το νόημά τους. Το «χρώμα» και η προέλευση μπορούν να μαρτυρούν ή να μη μαρτυρούν διαφορετικό πολιτισμό και αξιακό σύστημα: οι αφροαμερικανικές και λατινοαμερικανικές κοινότητες είναι μέρος της κοινωνίας στις ΗΠΑ από το σημείο μηδέν. Παρ' όλ' αυτά, ο Ντόναλντ Τραμπ αυτοπροσδιορίζεται ως θύμα σκοτεινών δυνάμεων «ξένης» καταγωγής, αλλά, ως εκ θαύματος, είναι προικισμένος με τις απαιτούμενες αρετές για να σώσει τη (Λευκή) Αμερική. Μάλιστα, υπό την επήρεια των Ευαγγελιστών, στην εναρκτήρια ομιλία του το 2025 ισχυρίστηκε ότι τον έστειλε ο Θεός «για να κάνει την Αμερική μεγάλη ξανά». Η εκλογή του διατυπώθηκε ως θεϊκή εντολή για να «αντιστραφεί πλήρως και ολοκληρωτικά μια φρικτή προδοσία» και να «ανακαταβεί η Δημοκρατία» — εννοώντας το όραμα της χριστιανικής θεοκρατίας των Πουριτανών. Στο εσωτερικό, αυτό σημαίνει αντιστροφή των επιτευγμάτων του κινήματος για τα πολιτικά δικαιώματα και οικοδόμηση ενός τεράστιου κατασταλτικού μηχανισμού. Στο εξωτερικό, σημαίνει επιβολή δασμών σε συμμάχους, κατάργηση συμφωνιών που περιορίζουν την αμερικανική ισχύ.

Όπως τονίζει ο Πάξτον, ο φασισμός επικρατεί συνήθως με τη στήριξη των ελίτ, μολονότι η ρητορική του είναι «αντι-ελίτ», λαϊκιστική. Ο Μουσολίνι προσκλήθηκε να αναλάβει το αξίωμα από τις συντηρητικές ελίτ το 1922. Το 1933 η καγκελαρία προσφέρθηκε στον Χίτλερ. Και στις δύο περιπτώσεις, οι ελίτ πίστευαν ότι μπορούσαν να ελέγξουν τους φασίστες και να τους χρησιμοποιήσουν για να αποκαταστήσουν την τάξη. Το ίδιο περίπου μοτίβο συναντάμε και σήμερα. Την προεδρία στηρίζουν κάποτε «κανονικοί» Ρεπουμπλικανοί (Μαρκ Ρούμπιο, Μιτς ΜακΚόνελ), οι οποίοι τώρα παπαγαλίζουν τα αντιδημοκρατικά συνθήματα του Ντόναλντ: στις ΗΠΑ εκτυλίσσεται διαμάχη κατά πόσον το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα πιστεύει ακόμα στη δημοκρατία. Στην πραγματικότητα, εκτυλίσσεται διαμάχη για το αν και κατά πόσον το αμερικανικό καθεστώς είναι δημοκρατικό ή πλουτοκρατικό. Το επιχείρημα ότι πρόκειται πλέον για πλουτοκρατία ενισχύεται από το αναπόδραστο γεγονός

ότι την προεδρία στηρίζουν πολλά στελέχη του Ανώτατου Δικαστηρίου, οι μεγιστάνες των μέσων ενημέρωσης και οι δισεκατομμυριούχοι της Σίλικον Βάλεϊ. Αυτές οι ομάδες, είτε υποκινούνται από φόβο είτε από ιδεολογία, έχουν προληπτικά σιγήσει την κριτική, έχουν ματαιώσει πρωτοβουλίες στις οποίες αντιτίθεται ο Τραμπ — από τον έλεγχο των ειδήσεων έως την πολιτική της ποικιλομορφίας (φυλής, μειονοτήτων).

Τον τελευταίο χρόνο, ο Τραμπ έχει εξαπολύσει επίθεση στους δημοκρατικούς κανόνες: μεταξύ Ιανουαρίου και Απριλίου 2025 κατεγράφησαν 69 σοβαρές παραβιάσεις του κράτους δικαίου: καταστολή διαφωνιών, χειραγώγηση ΜΜΕ, προσπάθεια δημιουργίας «παράλληλου κράτους» με σκιώδεις σύστημα παράνομων συλλήψεων, απαγωγών και στρατοπέδων συγκέντρωσης. Ενώ οι δικαστές και οι δικηγόροι αγωνίζονται εναντίον των αυθαιρεσιών, το Ανώτατο Δικαστήριο και οι Ρεπουμπλικανοί του Κογκρέσου παρέχουν στην προεδρία λευκή επιταγή. Όπως έλεγε ο Γιόζεφ Γκέμπελς, «Το αστείο με τη δημοκρατία είναι ότι έδωσε στους θανάσιμους εχθρούς της τα εργαλεία για την ίδια της την καταστροφή»: ο Τραμπ επαληθεύει την παρατήρηση.

Οι Δημοκρατικοί και οι άλλοι αντιπολιτευόμενοι εναποθέτουν τις ελπίδες τους στις ενδιάμεσες εκλογές του 2026 και στις προεδρικές του 2028. Αλλά μάλλον πρόκειται για καθεστώς που δεν ορίζεται από εκλογικά αποτελέσματα. Εξάλλου, το λαϊκό κίνημα του Ντόναλντ Τραμπ αμφισβητεί την αξία των εκλογών, εφόσον υποπετεύεται νοθεία. Ταυτοχρόνως, ο ίδιος ο πρόεδρος εξυμνεί τη βία εναντίον δημοσιογράφων, διαφωνούντων, κωρών που θεωρούνται απειλητικές για τη χώρα του και για τον ίδιο, ενθαρρύνοντας ταραχές, συγκρούσεις, κατάχρηση εξουσίας των κρατικών οργάνων όπως είναι η ICE (την οποία ενίσχυσε με αύξηση του προϋπολογισμού κατά 75 δισεκατομμύρια δολάρια σε διάστημα τεσσάρων ετών) και η εθνοφρουρά.

Μια ακόμα πτυχή του τραμπικού φασισμού είναι τα αποκάλυπτα ψέματα τα οποία κάφτει το κοινό του. Το 2016 είπε ότι «εκατομμύρια ψήφισαν χωρίς να έχουν νόμιμο δικαίωμα» τον Ιανουάριο του 2017 ισχυρίστηκε ότι η τελετή ορκωμοσίας του συγκέντρωσε το μεγαλύτερο πλήθος όλων των εποχών· τον Μάρτιο της ίδιας χρονιάς κατηγορήσε τον Ομπάμα ότι υπέκλεπτε τις τηλεφωνικές του συνδιαλέξεις στον Trump Tower στο Μανχάταν· στη συνέχεια, υποσχέθηκε ότι θα αναγκάσει το Μεξικό να πληρώσει για το τείχος στα νότια σύνορα· ισχυρίστηκε ότι οι φορολογικές ελαφρύνσεις της διοίκησής τους ήταν οι μεγαλύτερες στην αμερικανική ιστορία (δεν ήταν)· το 2019 διέψευσε λανθασμένα τις εκτιμήσεις των μετεωρολόγων για τον τυφώνα Ντόριαν· την ίδια εποχή ισχυρίστηκε ότι ο θόρυβος από ανεμογεννήτριες προκαλεί καρκίνο· το 2020 επέμεινε ότι ο COVID θα εξαφανιστεί «σαν θαύμα»· τον Νοέμβριο του 2020 επανέλαβε ότι κέρδισε τις εκλογές και ότι έγινε μαζική νοθεία· στην ομιλία του στο Davos (21 Ιανουαρίου 2026) επανέλαβε τον ισχυρισμό ότι οι ΗΠΑ «πληρώνουν το 100%» (ή ουσιαστικά όλο) το κόστος του NATO (ενώ στην πραγματικότητα πληρώνουν το 16% στους κοινούς προϋπολογισμούς). Η επιθυμία για εσωτερική καθάρση και εξωτερική επέκταση καθιστά τον Ντόναλντ «φασίστα», κυρίως επειδή γίνεται με εξωθεσμικές μεθόδους, χωρίς νομικές έγνοιες. Στο εξωτερικό, ενώ ανέκαθεν διατεινόταν ότι ήταν ειρηνοποιός, στην ομιλία της ορκωμοσίας του απείλησε ότι θα ανακαταλάβει τη Διόρυγα του Παναμά· αργότερα διατύπωσε την πρόθεση να εισβάλει στη Γροιλανδία, τον Μάρτιο του 2025 έριξε μια βόμβα στην Υεμένη, τον Ιούνιο μιαν ακόμα στο Ιράν —εν μέσω της συνεχιζόμενης γενοκτονίας στη Γάζα—, ενώ οργάνωσε και σύλληψη του Μαδούρο στη Βενεζουέλα.

Άρα, είναι όντως φασίστας ο Τραμπ; Είναι ίσως δελεαστικό να αναζητήσουμε τα στοιχεία που διαφοροποιούν τον Τραμπ από τον φασισμό. Ο Ντέιβιντ Ράνσιμαν τονίζει, για παράδειγμα, ότι ο Τραμπ δεν έχει δικό του κόμμα — όμως, θα απαντούσα ότι έχει δικό του κίνημα: το MAGA είναι ευρύ λαϊκό κίνημα που έχει αλώσει το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα. Όπως έγραψε ο Μπαράκ Ομπάμα στα απομνημονεύματά του, ο Τραμπ απελευθέρωσε τα σκοτεινά πνεύματα που караδοκούσαν εδώ και καιρό στις άκρες του σύγχρονου Ρεπουμπλικανικού Κόμματος: ξενοφοβία, αντιδιανοουμενισμό, παρανοϊκές θεωρίες συνωμοσίας, αντιπάθεια προς τους μη λευκούς. Ο Ράνσιμαν έχει επίσης υποστηρίξει ότι ο Τραμπ είναι «υπερβολικά άστατος και απείθαρχος για να είναι φασίστας». Όμως, ο οικονομικός προστατευτισμός, η ιδέα της εθνικής αυτάρκειας (παρά την παγκοσμιοποίηση), η προσωπολατρία του ηγέτη, οι τελετές και οι φανφάρες θυμίζουν τα φασιστικά καθεστώτα του 20ού αιώνα.

Μπορεί να πει κανείς ότι ο Τραμπ δεν είναι φασίστας επειδή η προσέγγισή του δεν ταυτίζεται με τον ιταλικό φασισμό ή, ακόμα λιγότερο, με ►

ΝΗΣΤΙΣΙΜΑ

Γιατί αξίζει.

Γιορτινό τραπέζι γιατί αξίζει.

Chef Select Νηστίσιμα

Γεύματα

Ριζότο με μύδια

Linguini με γαρίδες

Κάθε συσκ. 300 g

1 Kg = 11,97€

3,59 €

**Chef Select
Νηστίσιμα
Μουσακάς**

380 g

1 Kg = 8,39€

3,19 €

**Chef Select
Νηστίσιμα
Χταπόδι με κοφτό
μακαρόνι**

300 g

1 Kg = 11,97€

3,59 €

τον γερμανικό ναζισμό. Όμως, ο φασισμός του Τραμπ δεν είναι ευρωπαϊκού τύπου· ο ευρωπαϊκός φασισμός αναδύθηκε από τα χαρακώματα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου· ο φασισμός του Τραμπ αναδύεται από την ίδια την ιστορία των ΗΠΑ: δουλεία, φυλετικός διαχωρισμός, κυριαρχία του κεφαλαίου. Ο Ομπάμα επεσήμανε τους φόβους εκατομμυρίων λευκών Αμερικανών για τον μαύρο άνδρα που στρογγυλοκάθισε στον Λευκό Οίκο και το «ελιξίριο για το φυλετικό άγχος» που πρόσφερε ο Ντόναλντ Τραμπ. Εξάλλου, ο Πάξτον και η Σάρα Τσέρτσγουελ έχουν υποστηρίξει ότι ο φασισμός έχει τις ρίζες του στις ΗΠΑ, στην επονομαζόμενη Ανασυγκρότηση — την πρώτη φασιστική κατάληψη της εξουσίας — και στην Κου Κλουξ Κλαν, την πρώτη φασιστική οργάνωση.

Για όσους πιστεύουν ότι το χάος της δεύτερης θητείας του Τραμπ θα μας σώσει από ανεπανόρθωτες ζημιές, η ιστορία προσφέρει ελάχιστη παρηγοριά. Τα φασιστικά καθεστώτα χαρακτηρίζονταν συχνά από δυσλειτουργία, διπροσωπία και εσωτερικές διαμάχες. Πού βρισκόμαστε λοιπόν τώρα; Ο Όργουελ εκτιμούσε αυτό που ονόμαζε «δύναμη της αντιμετώπισης δυσάρεστων γεγονότων». Το δυσάρεστο γεγονός της εποχής μας είναι ότι ο Τραμπ είναι, ανεπίγνωστα, φασίστας — και χρησιμοποιεί όλο το βάρος της προεδρίας για να διαλύσει την αμερικανική δημοκρατία με χείμαρρο προπαγάνδας και διαστρέβλωσης της πραγματικότητας. Ίσως η πιο ταιριαστή ιστορική параллелία είναι η Ιταλία μεταξύ ’22 και ’24, όταν ο Μουσολίνι ήταν ήδη στην εξουσία, αλλά οι θεσμοί της δημοκρατίας εξακολουθούσαν να κουτοσυνεργούν. Στη συνέχεια μελανοχιτώνες δολοφόνησαν τον σοσιαλιστή Τζάκομο Ματτεότι: ο Μουσολίνι άδραξε την ευκαιρία για να καταφέρει το μοιραίο πλήγμα στη δημοκρατία. Αν και μετά από έναν χρόνο στην εξουσία, ο Τραμπ φαίνεται να έχει αποκτήσει όλες τις προσωπικές ιδιότητες του φασίστα, οι επιφυλάξεις δεν λείπουν. Πρέπει να είμαστε προσεκτικοί στη διατύπωση χαρακτηρισμών, όχι για να επιτυχάνουμε γλωσσική ακρίβεια, αλλά διότι οι εξαιρετικά φορτισμένοι προκαλούν εξαιρετικά φορτισμένες συναισθηματικές αντιδράσεις. Έτσι, στις ΗΠΑ, όπως παντού, εκτυλίσσεται διαμάχη για το ποιος είναι πιο φασίστας από τον άλλον. Η αριστερά χαρακτηρίζει φασίστες τον Ντόναλντ και τους περὶ αὐτόν, κατηγορώντας για εφησυχασμό όσους δεν αποδέχονται τις ιστορικές параллелиες ή υπογραμμίζουν ότι στην αμερικανική ιστορία υπήρχαν πάντοτε φασιστικές τάσεις, ρεύματα και φαινόμενα, όπως παντού άλλωστε.

Ο φασισμός είναι μια συχνά τρομοκρατική μορφή αυταρχισμού, αλλά δεν είναι όλα τα αυταρχικά καθεστώτα φασιστικά. Οι φασίστες έχουν το μετασχηματιστικό πολιτικό σχέδιο να δημιουργήσουν ομοιογενή λαό αφοσιωμένο σε έναν ηγέτη-μεσσία και να τον κινητοποιήσουν για να κατατροπώσει τους εσωτερικούς και εξωτερικούς εχθρούς — αληθινούς και φανταστικούς. Ένα καλό παράδειγμα αποχρώσεων είναι οι στρατιωτικές δικτατορίες στη Λατινική Αμερική και στην Ιβηρική, οι οποίες επεβλήθησαν με πραξικοπήματα, όχι με λαϊκή στήριξη. Οι φασίστες βασιζονται τη νομιμότητά τους στη λαϊκή αναγνώριση: γιορτάζουν την εξουσία τους με μαζικές συγκεντρώσεις και δημιουργούν θεάματα ισχύος εξουσίας. Ο Ντόναλντ καλλιεργεί την προσωπολατρία, εκφράζει ανοιχτά τις ρατσιστικές του προκαταλήψεις και ξεχωρίζει τους υποστηρικτές του («τους πραγματικούς ανθρώπους») από τους «άλλους», τους δόλιους και παραπλανημένους. Έχει όμως σχέδιο βίαιης ανατροπής του πολιτεύματος; Όχι ακριβώς. Είναι περήφανος για τους Proud Boys, ευνοεί τη στρατιωτικοποίηση της πολιτικής ζωής και έχει προσεταιριστεί το ανώτατο δικαστήριο, το οποίο φαίνεται προσκολλημένο στη 2η τροπολογία. Επιπλέον, ο Κέβιν Ρόμπερτς, επικεφαλής του Heritage Foundation, του κορυφαίου σήμερα τραμπικού think tank, έχει υποσχεθεί μια «δεύτερη αμερικανική επανάσταση» η οποία, «θα παραμείνει αναίμακτη, αν η αριστερά το επιτρέψει»: οπωσδήποτε πρόκειται για σαφή απειλή βίας. Όμως, διαφέρει από τη φασιστική εξέγερση της θανάσιμης μάχης ως το απόλυτο νόημα της ζωής.

Δεν είναι τυχαίο ότι όλα τα φασιστικά κινήματα προέκυψαν από την εμπειρία της βίας κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (ο Μουσολίνι κήρυττε ότι το πυρ είχε δημιουργήσει μια αριστοκρατία πολεμιστών)· και δεν είναι τυχαίο ότι όλα τα φασιστικά κράτη τελικά πήγαν σε πόλεμο — γι’ αυτό και η ίδια τους κατάφερε μεγάλο πλήγμα στη φασιστική ιδεολογία μετά το 1945: πώς ήταν δυνατόν σκληραγωγημένοι φασίστες να ηττηθούν από τις εύθραυστες πλουτοκρατίες της μαλθακής Δύσης; Ο Τραμπ δεν έχει αποδειχθεί ακριβώς πολεμοχαρής, αν και υποκινεί τη βία στο εσωτερικό· τα σχέδια χρήσης του στρατού για μαζικές απελάσεις θυμίζουν εμπειρίες εθνοκάθαρσης του 20ού αιώνα και πρακτικές Λατινοαμερικανών στρατηγών. Επιπλέον, η υπόσχεση ότι θα γίνουν οι Αμερικανοί άνδρες «σπουδαίοι ξανά» ευθυγραμμίζεται σε μεγάλο βαθμό με μια εξιδανίκευση της αρρενωπότητας που μοιάζει με εκείνη των φασιστών του 20ού αιώνα. Ο Τραμπ είναι ταυτοχρόνως προϊόν και οπαδός ενός καταναλωτικού καπιταλισμού, που επιδίδει να απομακρύνει

τους ανθρώπους από την πολιτική. Οι φασίστες έκαναν το αντίθετο· αλλά, είναι δύσκολο να φανταστούμε ότι οι νέοι σήμερα θα έβρισκαν την ουσία της καλής ζωής στην ιδέα της παρέλασης ενστολών. Η υπόσχεση του Τραμπ στον «πραγματικό λαό» του — από τους αγρότες της ενδοχώρας μέχρι τα προάστια των εύπορων λευκών — είναι ακριβώς ότι δεν χρειάζεται να κάνουν θυσίες. Ο πρώην αρχηγός του επιτελείου του αναφέρει ότι ο Ντόναλντ Τραμπ, επισκεπτόμενος το Άρλινγκτον, ισχυρίστηκε ότι δεν έβλεπε το νόημα να πεθαίνει στον πόλεμο. Αλλά κανένας πραγματικός φασίστας ηγέτης δεν θα αρνιόταν ότι ο ηρωικός θάνατος στη μάχη είχε νόημα. Αν οι φασίστες ήταν καλοπερασάκηδες, δεν το ομολογούσαν.

Οπότε, μήπως πρέπει να χαλαρώσουμε; Nope. Ο Τραμπ μοιάζει με ακροδεξιούς λαϊκιστές όπως ο Ναρέντρα Μόντι και ο Βίκτορ Όρμπαν, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι εκπροσωπούν αποκλειστικά τον λαό, απονομιμοποιούν τους πολιτικούς τους αντιπάλους κατηγορώντας τους για προδοσία και υποδαυλίζουν μίσους εναντίον μειονοτήτων. Μια τέτοια τακτική έχει αυταρχικές συνέπειες, οι οποίες επιτρέπουν την πλουτοκρατία και την κλεπτοκρατία. Να ένα μάθημα που είναι πιο χρήσιμο από την ανίχνευση ομοιοτήτων με τον φασισμό. Οι liberals τείνουν να αποδίδουν τα πολιτικά δεινά στους παράλογους, στους ψερασμένους, στους πολιτικά αναλφάβητους· όμως, η δημοκρατία καταρρέει μόνον όταν το αποφασίζουν οι ελίτ. Αν και ο παραλληλισμός με τη Δημοκρατία της Βαϊμάρης χρησιμοποιείται συνήθως για να υποδηλώσει ότι οι πλειοψηφίες εκλέγουν φασίστες, πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι η εξουσία προσφέρθηκε στον Χίτλερ από την παλιά πρωσική και βιομηχανική ελίτ, για την οποία μπορεί να μην ήταν ο ιδανικός καγκελάριος, αλλά ήταν προτιμότερος από τον κομμουνισμό. Οι φασίστες βάδισαν στη Ρώμη το 1922, αλλά ο Μουσολίνι έφτασε άνετα με κλινάμαξα από το Μιλάνο, καθώς οι συντηρητικές ιταλικές ελίτ τον είχαν προσκαλέσει για να κυβερνήσει.

Ο Τραμπ έχει, όπως είπα, ένα πραγματικό λαϊκό κίνημα, αλλά, όπως έγραφε η Χάνα Άρεντ όταν διέγινε μια ιδιόμορφη συμμαχία του 20ού αιώνα μεταξύ αυτού που ονόμασε «όχλο» και ελίτ, ένα κίνημα δεν είναι αρκετό. Οι Αμερικανοί δισεκατομμυριούχοι, οι μεγάλοι κεφαλαιούχοι και CEO, στηρίζουν τον Ντόναλντ επειδή υπόσχεται να μειώσει τους φόρους και να απορρυθμίσει, ή, περιορίζει τα κέρδη τους. Οι δε δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου έχουν προεγκρίνει ένα αυταρχικό εγχειρίδιο με αντάλλαγμα την παραχώρηση προεδρικής ασυλίας. Το να τα αποκαλούμε όλα αυτά «φασισμό» οδηγεί σε παραπληροφόρηση: για παράδειγμα, τα κέντρα κράτησης μεταναστών (immigration detention), σαν αυτά που υπάρχουν στην Ευρώπη με σκοπό τον περιορισμό των αλλοδαπών μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες απομάκρυνσης ή απέλασης, ονομάζονται «στρατόπεδα συγκέντρωσης» και γίνεται παραλληλισμός με την κράτηση των Ιαπωνοαμερικανών στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Αν κανείς δεχτεί ότι αντιμετωπίζουμε φασιστικό φαινόμενο, αναδύονται όροι όπως «μυστική αστυνομία» και «τάγματα εφόδου»: οι ΗΠΑ δεν έχουν «μυστική αστυνομία» με την κλασική έννοια (τύπου Γκεστάπο, Οχράνα, Στάζι), αλλά είχαν ανέκαθεν vigilantism και υπηρεσίες επιβολής νόμου και ασφάλειας (FBI, DHS/ICE/CBP κ.ά.), με σημαντικές εξουσίες, ευρύ πεδίο δράσης και βαρύ ιστορικό βανασούτητας. Στις ΗΠΑ υπήρξαν κατά καιρούς πολιτικές μορφές με στοιχεία που θυμίζουν τον Ντόναλντ Τραμπ (λαϊκισμός, εθνικισμός, αντι-ελιτισμός, επιθετική ρητορική, περιφρόνηση θεσμών), χωρίς να ταυτίζονται πλήρως και χωρίς να διαθέτουν ολόκληρο το τραμπικό πακέτο δημόσιας συμπεριφοράς: πάντως, ο κυβερνήτης και γερουσιαστής της Λουιζιάνα Huey Long (1893-1935), ο γερουσιαστής της Αριζόνα και υποψήφιος για την προεδρία το 1964 Barry Goldwater (1909-1998), ο κυβερνήτης της Αλαμπάμα και τρεις φορές υποψήφιος για την προεδρία George Wallace (1919-1998), ο γερουσιαστής του Ουισκόνσιν Joseph McCarthy (1908-1957), ο ανεξάρτητος υποψήφιος το 1992 και το 1996 Ross Perot (1930-2019) και ο «America firster» υποψήφιος στις προκριματικές του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος στη δεκαετία του 1990 Pat Buchanan (γενν. 1938) είχαν παρόμοιο ρητορικό ύφος, εθνικιστική πλατφόρμα και ριζοσπαστικό δεξιό πρόγραμμα· από τους περισσότερους έλειπε η θεατρικότητα και οι σχέσεις με την πλουτοκρατία — για παράδειγμα, ο Huey Long προωθούσε αναδιανεμητική ατζέντα· θα μπορούσαμε να τον χαρακτηρίσουμε «αριστερό φασίστα».

Οπότε, η διοίκηση του Ντόναλντ μπορεί να αποβεί χρήσιμη: φέρνει στην επιφάνεια παλιές ρωγμές του αμερικανικού συστήματος, την ακαταμάχητη τάση της πλουτοκρατίας, τη βία που υποβόσκει, τον διχασμό — στην πραγματικότητα τον κοινωνικό κατακερματισμό — και ταυτοχρόνως δείχνει τι πρέπει να κάνουν οι Αμερικανοί για να διασώσουν τη δημοκρατία τους. **A**

Όπως έλεγε ο Γκέμπελς, «Το αστείο με τη δημοκρατία είναι ότι έδωσε στους θανάσιμους εχθρούς της τα εργαλεία για την ίδια της την καταστροφή»: ο Τραμπ επαληθεύει την παρατήρησή.

Γιατί η Ελλάδα δεν έχει ακόμα μουσείο για τον Β' ΠΠ;

Της **ANNAΣ ΜΑΡΙΑΣ ΔΡΟΥΜΠΟΥΚΗ**

Τις τελευταίες μέρες κυκλοφόρησαν στο eBay φωτογραφίες που φέρονται να απεικονίζουν την εκτέλεση των 200 κομμουνιστών στο Σκοπευτήριο Καισαριανής. Η αυθεντικότητά τους αρχικά αμφισβητήθηκε, αλλά αυτό δεν αποτελεί εδώ αντικείμενο αξιολόγησης. Ωστόσο η αντίδραση στα κοινωνικά δίκτυα ήταν άμεση και έντονη – συγκίνηση, καχυποψία, πολιτικές αντιπαραθέσεις, αλλά και η αίσθηση ότι ένα ακόμη τεκμήριο της Κατοχής εμφανίζεται τυχαία, εκτός Θεσμών. Και ακριβώς εδώ βρίσκεται το πραγματικό ζήτημα: γιατί κάθε τέτοιο εύρημα μετατρέπεται σε δημόσιο γεγονός;

Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, αντίστοιχο υλικό θα κατέληγε αυτονόητα σε ένα εθνικό αρχείο ή κρατικό μουσείο Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Στην Ελλάδα γίνεται απλώς viral επειδή δεν υπάρχει ο φυσικός χώρος όπου θα έπρεπε να ανήκει: ένα κεντρικό μουσείο που να λειτουργεί ταυτόχρονα ως αποθετήριο τεκμηρίων, ερευνητικό κέντρο και εκπαιδευτικός φορέας για την Κατοχή, την Αντίσταση και τη δεκαετία του 1940. Έτσι τα αρχεία παραμένουν διασκορπισμένα – σε ιδιώτες, μικρούς συλλόγους, τοπικά μουσεία, στρατιωτικές υπηρεσίες ή διεθνείς πλατφόρμες πώλησης.

Όπως εύστοχα επισήμανε ο ιστορικός Ιάσωνας Χανδρινός, η σημασία των φωτογραφιών δεν βρίσκεται μόνο στη σπανιότητά τους, αλλά και στην υλικότητά της μαρτυρίας: δεν πρόκειται για αφηρημένες λήψεις, αλλά για εικόνες γεμάτες μικρές, ευκρινείς λεπτομέρειες – πρόσωπα των μελλοθανάτων, στάσεις σώματος, το τραγούδι κατά το βάδισμα, η υψωμένη γροθιά, ακόμη και η απάθεια των εκτελεστών. Λέξεις όπως «ηρωισμός», που επί δεκαετίες λειτουργούσαν ως αφηγηματική επένδυση της μνήμης, μετατρέπονται σε ορατή πραγματικότητα. Μια εμβληματική στιγμή της Κατοχής αποκτά παλμό και παρουσία. Και ακριβώς επειδή τέτοιες εικόνες είναι τόσο ισχυρές, η απουσία ενός θεσμικού χώρου υποδοχής τους γίνεται ακόμη πιο εμφανής. Η κατάσταση αυτή αποτυπώνεται χαρακτηριστικά στους ίδιους τους τόπους μνήμης. Το Στρατόπεδο Χαϊδαρίου και το διαβόητο Μπλοκ 15 παρέμειναν για δεκαετίες σε στρατιωτική χρήση και μόλις τα τελευταία χρόνια άρχισε η συζήτηση για την ανάδειξή τους. Το 2009, η πρόεδρος των Αγωνιστών της Εθνικής Αντίστασης Χαϊδαρίου, Μαρία Καντερέ, μου είχε επισημάνει ότι στο παρελθόν υπήρχε ένα μικρό μουσείο στο Χαϊδάρι με αντικείμενα κρατουμένων, τα οποία εξαφανίστηκαν όταν μεταφέρθηκαν από τον δήμο κι έκτοτε αγνοούνται. Ένα περιστατικό μικρής κλίμακας, αλλά απολύτως ενδεικτικό: στην Ελλάδα η μνήμη δεν καταστρέφεται, διαχέεται μέχρι να χαθεί.

Όταν ξεκινούσα την έρευνά μου το 2009, τέτοιες συζητήσεις δεν γίνονταν καν. Σήμερα το γεγονός ότι πραγματοποιούνται είναι αναμφίβολα ευτυχές. Ταυτόχρονα όμως αποκαλύπτει πόσο καθυστερημένα συγκροτείται ένα πλαίσιο δημόσιας ιστορίας και μνήμης για την Κατοχή. Το ίδιο μοτίβο επαναλαμβάνεται και αλλού. Η Μάχη της Κρήτης αποτελεί κορυφαίο στοιχείο της μνημονικής κουλτούρας του νησιού. Το 1992 σχεδιάστηκε στον Γαλατά ένα μεγάλο μνημειακό συγκρότημα για τον Β' ΠΠ,

με μουσείο, συνεδριακό κέντρο και μνημειακές στήλες για τις χώρες που συμμετείχαν στη μάχη. Το έργο δεν υλοποιήθηκε ποτέ, παρά την εξαγγελία χρηματοδότησης από τον Κώστα Σημίτη το 2001. Η μνήμη αναγνωρίστηκε, αλλά δεν θεσμοθετήθηκε. Η Ελλάδα διαθέτει το Πολεμικό Μουσείο, εβραϊκά μουσεία και δεκάδες τοπικές συλλογές Αντίστασης. Κανένας όμως από αυτούς του χώρους δεν αφηγείται συνολικά τη δεκαετία '40-'50.

Ο βασικός λόγος δεν είναι οικονομικός, αλλά αφηγηματικός: η αδυναμία συγκρότησης ενός κοινού – ή έστω αποδεκτά πολυφωνικού – ιστορικού πλαισίου για ένα παρελθόν που οδηγεί κατευθείαν στον Εμφύλιο. Ήδη από το 1996 αντιστασιακές οργανώσεις απευθύνθηκαν στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κωστή Στεφανόπουλο ζητώντας τη δημιουργία κεντρικού αρχείου και μουσείου της Αντίστασης. Το αίτημα έμεινε μετέωρο.

Κάθε ιστορική έκθεση δείχνει όχι μόνο τι συνέβη, αλλά και όσα μια κοινωνία επιλέγει να θυμάται και να ξεχνά. Στην Ελλάδα, η απουσία ενός κεντρικού μουσείου σημαίνει ότι η μνήμη δεν οργανώνεται, εμφανίζεται αποσπασματικά. Οι φωτογραφίες βρίσκονται σε δημοπρασίες, τα αντικείμενα χάνονται σε μετακομίσεις, οι τόποι μνήμης έχουν άλλες χρήσεις και οι ερευνητές δεν έχουν πρόσβαση στα αρχεία.

Ακόμα κι αν συχνά αποδίδουμε το πρόβλημα στο ότι δεν υπάρχει κοινό αφήγημα εξαιτίας του Εμφυλίου, ίσως το ζήτημα να είναι βαθύτερο: δεν υπάρχει ακόμη ούτε συμφωνία για το πώς αναπαριστούμε τον ίδιο τον κατοχικό εμφύλιο και τις ζώνες γκρίζας βίας της περιόδου. Η μεταπολεμική πολιτική πόλωση δεν επέτρεψε την έγκαιρη συγκρότηση μιας κοινής μνημονικής πολιτικής, η μνήμη παρέμεινε ιδιωτική, οικογενειακή, κομματική ή τοπική. Έτσι οι χώροι δεν εντάχθηκαν ποτέ σε εθνικό χάρτη μνήμης και η κοινωνία μεγάλωσε χωρίς να τους γνωρίζει.

Χαρακτηριστική η περίπτωση του Στρατοπέδου Κορίνθου, ενός από τα μεγαλύτερα στρατόπεδα κράτησης αιχμαλώτων πολέμου στην Ευρώπη. Σήμερα χρησιμοποιείται από τον ελληνικό στρατό και για το ευρύ κοινό παραμένει σχεδόν άγνωστο ως ιστορικός τόπος. Δεν πρόκειται για εξαίρεση, αλλά για κανόνα: σημαντικοί χώροι της Κατοχής επιβιώνουν ως χώροι άλλης χρήσης, χωρίς σήμανση, χωρίς αφήγηση, χωρίς πρόσβαση. Το ίδιο συμβαίνει ακόμη και σε εμβληματικά σημεία. Το νεόκτιστο μουσείο στο Σκοπευτήριο Καισαριανής δεν είναι ανοιχτό σε καθημερινή βάση, αλλά μόνο κατόπιν ραντεβού, ενώ ο ίδιος ο χώρος του μνημείου – που πρόσφατα βανδαλίστηκε – παραμένει προσβάσιμος μετά από συνεννόηση. Η μνήμη υπάρχει, αλλά λειτουργεί υπό επιτήρηση και όχι ως δημόσιος χώρος εμπειρίας.

Γι' αυτό και κάθε νέο τεκμήριο της Κατοχής αντί να εντάσσεται σε μια ιστορική αφήγηση, μετατρέπεται σε επεισόδιο δημόσιας έντασης. Το πρόβλημα που ανέδειξαν οι φωτογραφίες της Καισαριανής δεν αφορά τόσο το αν είναι αυθεντικές, αλλά το ότι δεν υπάρχει ο κατάλληλος τόπος όπου θα έπρεπε να βρίσκονται. Όσο η Ελλάδα δεν αποκτά ένα εθνικό μουσείο Β' ΠΠ και ένα δίκτυο πραγματικά προσβάσιμων τόπων μνήμης, το παρελθόν θα επιστρέφει αποσπασματικά ως διαμάχη και όχι ως γνώση. **A**

ΤΟ ΜΠΛΟΥΖ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΑ

Όταν πατήσεις στη δη,
έχεις πια μεγαλώσει.

Φωτογραφία: Πηνελόπη Γερασίου

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΓΕΛΑΚΑΣ
ΤΟ ΜΠΛΟΥΖ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΠΡΙΓΚΙΠΑ
Βασισμένο στον «Μικρό Πρίγκιπα» του Antoine de Saint-Exupéry

ΣΚΗΝΟΘΕΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΓΟΥΣΗΣ

12 03 → 26 04 26
ΘΕΑΤΡΟ & ΜΟΥΣΙΚΗ

ONASSIS
STEGI

ONASSIS.ORG

Τα νούμερα της εβδομάδας

Του ΣΤΑΜΑΘΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

ATHENSvoice

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελάς

Σύμβουλος Έκδοσης Σταυρούλα Παναγιωτάκη
Διευθύντρια Σύνταξης Αγγελική Μπιρμπίλη

Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης
Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πελιβαδίδης

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης

Σύμβουλος Διεύθυνσης Χριστίνα Γαλανοπούλου

Αρχισυνταξία Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide),
Μπάμπης Καλογιάννης
Αρχισυνταξία Newsroom Τόνια Ζαραβέλα
Τεχνικός διευθυντής Βάιος Συντοσιμάς
Social Media Manager Τάσος Ανέστης

Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος
Επιμέλεια ύλης Δήμητρα Γκρους
Διόρθωση κειμένων Φανή Κουλούντζου,
Κατερίνα Ασήμου

Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμανίτης,
Ε. Βαρδάκη, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Κ. Βουλγαρέλη,
Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργελάς, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Γιαννακίδης,
Κ. Γλυνιαδάκη, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Γ. Δήμος,
Θ. Κ. Ευθυμίου, Γ. Ζερβογιάννη, Μ. Ζουμπουλάκη,
Κ. Καϊμάκης, Σ. Καλαμαντή, Κ. Καμπόσου,
Β. Καμπουροπούλου, Δ. Καραθάνος, Α. Καψάλη, Ν. Κοσκινά,
Α. Κοσμοπούλου, Δ. Κουμαριώτης, Α. Μανουσάκη,
Μ. Μανωλοπούλου, Χ. Μαρκάκης, Δ. Μαστρογιαννίτης,
Β. Ματζάρογλου, Τζ. Μελιτά, Α. Μπρουντζάκη, Γ. Νένης,
Ε. Ντάκουλα, Δ. Παπαδόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος,
Κ. Παναγοπούλου, Γ. Παυριανός, Γ. Πρέζα, Μ. Προβατάς,
Τζ. Ρουσάκη, Μ. Ι. Σιγαλού, Ε. Σιούσιουρα, Τ. Σκραπλιώρη,
Ζ. Σφυρή, Σ. Τριανταφύλλου, Σ. Τσιτσόπουλος, Γ. Φλωράκης,
Ε. Χελιώτη, Κ. Χριστοφόρου, Γ. Ψυχάς, Ε. Ψυχούλη

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα
info@athensvoice.gr
avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Sotos Anagnos

LOOKmag Κωνσταντίνα Βλαχοπούλου

Creative Manager Θάνας Ψυλλίδης
Creative Marketing Manager Λαμπρινή Τρούγκου
Branded Content Editor Χαρά Αλεξανδροπούλου

Εικονογραφήσεις art@athensvoice.gr
Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαρχώνης,
Τάσος Βρεττός, Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας
Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάσης, Χρήστος Κισατζεκιάν,
Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκεζή,
Πέτρος Νικόλτσος, Λάζαρος Γραικός

Account Directors
Τίνα Γαϊτανίδου, Βόννη Ζαφειροπούλου

Direct Market Advertising Director
Άννα Αντωνίου
Direct Market Advertising Managers
Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου, Ελένη Βαρύτη,
Νώντας Νταμπάνης, Ελεωνόρα Τζεφρόνη

Marketing & Advertising Director AV | VOICE 102.5
Τζίνα Σαλαμπόση
Marketing & Event Coordinator | VOICE 102.5
Κωνσταντίνα Μιχάλη

Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη
marketing@athensvoice.gr
Digital Traffic Manager Εύη Ταρνάρη
Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη

Ψηφιακή Υποστήριξη Νικόλας Αργυρίου

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μούρτζη
Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη, Μαίρη Λυκούση,
Μανώλης Κοττάκης

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση «Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»

Athens Voice S.A.
Χαρ. Τρικούνη 22, 106 79 Αθήνα
Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369, fax: 210 3632.317
Διαφημιστικό: 210 3617.530, fax: 210 3617.310
VOICE 102.5: 210 3648.213
Αγγελίες: 210 3617.369 Λογιστήριο: 210 3617.170

www.athensvoice.gr
Αν δεν βρίσκετε την Α.Β. στα σημεία διανομής,
επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369
Κωδικός εντύπου: 7021, ISSN 1790-6164

Νόμιμος Εκπρόσωπος: Γεωργελέ Ελισάβετ Τρισεύγεννη
Κύριος Μέτοχος: Γεωργελάς Φώτιος

Αρ. Πιστοποίησης MET: 230237

ATHENSvoice

Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν.
Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή,
ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιε-
χομένου της έκδοσης με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή
άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.

12 φωτογραφίες που απει-
κονίζουν στιγμές πριν ή κατά
την εκτέλεση των 200 κομ-
μουνιστών στο Σκοπευτήριο
της Καισαριανής είχαν αναρ-
τηθεί σε δημοπρασία στο
eBay. Το γεγονός, πέρα από
την ιστορική σημασία του,
ανέδειξε για μία ακόμη φο-
ρά το ότι η πλειονότητα των
πολιτικών στην Ελλάδα είναι
έτοιμοι να εκμεταλλευτούν
τα πάντα για μικροπολιτικό
όφελος.

200 Έλληνες, στο μεγαλύ-
τερο μέρος τους κομμουνι-
στές κρατούμενοι του καθε-
στώτος Μεταξά, εκτελέστη-
καν από τους Γερμανούς ως
αντίποινα για τη δολοφονία
του Γερμανού στρατηγού
Φραντς Κρεχ από αντάρτες
του ΕΛΑΣ στη Λακωνία.

4 οικόπεδα παραχωρήθη-
καν από την ελληνική κυ-
βέρνηση στην κοινοπραξία
Chevron-Helleniq Energy για
έρευνες σχετικές με ορυκτά
καύσιμα. Πρόκειται για την
πλέον έμπρακτη «κατάργη-
ση» του παράνομου τουρκο-
λυβικού μνημονίου.

20 εκατ. ευρώ είναι το ύψος
της επένδυσης στην πρώτη
φάση (συλλογή δισδιάστα-
των δεδομένων), 24 εκατ. ευ-
ρώ στο δεύτερη φάση (τρισ-
διάστατα δεδομένα), και 100
εκατ. ευρώ στην τρίτη φάση
(ερευνητική γεώτρηση).

351 από τις 465 έδρες της
Κάτω Βουλής της Ιαπωνί-
ας κέρδισε ο κεντροδεξιός
συνασπισμός του Φιλελεύ-
θερου Δημοκρατικού Κόμ-
ματος με το Κόμμα για την
Καινοτομία. Πρόκειται για τα
2/3 της Βουλής!

15 έδρες έλαβε το αντιμετα-
ναστευτικό κόμμα Σανσέιτο.

49 έδρες έλαβε η Κεντρώα
Συμμαχία για τη Μεταρρύθμιση
(Κεντροαριστερά) ένα-

99 ετών «έφυγε» η Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ, η πρώτη
γυναίκα πρόεδρος του τμήματος Ιστορίας στο Πανεπι-
στήμιο της Σορβόνης και η πρώτη γυναίκα πρύτανης του
ίδιου πανεπιστημίου στην 700 χρόνων ιστορία του. «Είμαι
αριστερή, γιατί όλα πρέπει να περάσουν από εκεί, αλλά
και δεξιά, γιατί από εκεί όλα θα φτιάξουν». Είχε πει σε μια
εμβληματική της δήλωση.

ντι 167 που είχε προηγουμέ-
νως.

95 ετών άφησε τον μάταιο
τούτο κόσμο ο εμβληματικός
ηθοποιός Ρόμπερτ Ντιβάλ.
Ήταν μεταξύ άλλων ο κο-
ντσίλιέρ του «Νονού».

7 Όσκαρ είχε διεκδικήσει ο
μακαρίτης. Κέρδισε ένα.

11 έδρες κέρδισε η συνδικα-
λιστική παράταξη του ΚΚΕ
στο Εργατικό Κέντρο Αθηνών
και αναδείχθηκε πρώτη
δύναμη.

5 έδρες κέρδισε η παράταξη
του Γιάννη Παναγόπουλου,
που κατέβασε διαφορετικό
ψηφοδέλτιο από το ΠΑΣΟΚ
και στέρησε έτσι τη νίκη στο
κόμμα της αξιωματικής αντι-
πολίτευσης, αφού η ΠΑΣΚΕ
κατάφερε να κερδίσει μόλις
3 έδρες.

40% είχε λάβει αθροιστικά
το ΠΑΣΟΚ και στις εκλογές
για τη διοίκηση της ΟΤΟΕ,
του συνδικαλιστικού ορ-
γάνου των τραπεζοϋπαλ-
λήλων. Τότε το ΠΑΣΟΚ δεν

διέγραψε τον Γιάννη Πανα-
γόπουλο, τον οποίο τώρα
κάνουν ότι δεν γνωρίζουν οι
σύντροφοι.

201 τετραγωνικά χιλιόμε-
τρα ανακατέλαβε ο ουκρανι-
κός στρατός από τις ρωσικές
δυνάμεις από την περασμέ-
νη Τετάρτη έως και την Κυ-
ριακή.

3 ημέρες θα χρειαζόταν ο
δεύτερος καλύτερος στρα-
τός στον κόσμο για να μπει
στο Κιέβο, σύμφωνα με α-
ναλυτές, που συνεχίζουν τις
προβλέψεις παρά τον «κου-
βά».

28 νεκροί και δεκάδες τραυ-
ματίες ήταν το αποτέλεσμα
πλήγματος drone σε αγορά
του Βόρειου Κορντοφάν στο
Σουδάν, σε ζώνη ελεγχόμενη
από παραστρατιωτικούς.

150.000 άνθρωποι εκτιμά-
ται ότι έχουν χάσει τη ζωή
τους στον εμφύλιο πόλεμο
μεταξύ των Σουδανικών Ε-
νόπλων Δυνάμεων (SAF),
υπό τον στρατηγό Αμπντέλ
Φατάχ αλ Μπουρχάν, και της

παραστρατιωτικής ομάδας
Δυνάμεις Ταχείας Υποστήρι-
ξης (RSF), υπό τον Μοχάμεντ
Χαμντάν Νταγκάλο (Χεμέτι).

14 εκατ. εκποτίστηκαν στο
εσωτερικό του Σουδάν αλλά
και εκτός των συνόρων της
χώρας από τον Απρίλιο του
2023. Ο πόλεμος αυτός έχει
δημιουργήσει «τη χειρότερη
ανθρωπιστική κρίση στον
κόσμο», σύμφωνα με τον
ΟΗΕ. Οι «με τον άνθρωπο»
δεν έχουν βγάλει κιχ. Κείται
μακράν το Σουδάν.

46,8% των Ελλήνων ζητούν
αυστηρότερο πλαίσιο για τη
μεταναστευτική πολιτική σε
δημοσκόπηση της GPO.

38,7% θεωρούν ότι οι με-
τανάστες είναι οργανωμένοι
εισβολείς και μέρος ενός συ-
νολικού σχεδίου άλωσης της
χώρας και της Ε.Ε.

71,4% των πολιτών θέλει
τροποποίηση του άρθρου 86
περί ευθύνης υπουργών.

33 μετανάστες είδαν το ά-
συλό τους να ανακαλείται τις
τελευταίες δύο εβδομάδες.
Μεταξύ αυτών και ο πρόε-
δρος της Πακιστανικής Κοι-
νότητας στην Ελλάδα, Τζα-
βέντ Ασλάμ.

50 καταθέσεις εργαζομέ-
νων και ειδικών, εκθέσεις
εμπειρογνομόνων, φωτο-
γραφικό και βιντεοληπτικό
υλικό περιλαμβάνει ο φάκε-
λος της υπόθεσης Βιολάντα.
Το κατηγορητήριο αναβαθ-
μίστηκε για τον ιδιοκτήτη
της επιχείρησης, τον τεχνικό
ασφάλειας και τον υπεύθυ-
νο βάρδιας και οι κατηγορίες
μετατράπηκαν σε κακούργη-
μα, από ανθρωποκτονία εξ
αμελείας σε ανθρωποκτονία
με ενδεχόμενο δόλο.

12 μήνες τουλάχιστον υπήρ-
χε διαρροή αερίου σύμφωνα
με την έρευνα.

VERBA VOLANT

ΧΡΥΣΗΔΑ ΔΗΜΟΥΛΙΔΟΥ

«Ακόμη να μάθετε ότι η αφρι-
κανική σκόννη δεν ταξιθεύει
και ότι, πέρα από λίγα χιλιό-
μετρα που διανύει στην έρη-
μο (...) αρνείται πεισματικά να
την εγκαταλείψει; Αν μαζέ-
ψετε αύριο τη σκόννη (...) και
τη στείλετε στο Χημείο του
Κράτους, δεν θα εντοπίσουν
παιδιά η αργιλικού κλάσμα-
τος, που είναι η σύσταση
της σκόννης, αλλά άλλα, πιο
“ενδιαφέροντα” συστατικά».

Η ανάλυση ακούγεται πολύ
επιστημονική και δεν έχου-
με λόγο να αμφιβάλλουμε.
Άλλωστε η συγγραφέας
ερευνήτρια αναφέρει επίσης
ότι «Η πλάκα είναι ότι στην
Αφρική δεν υπάρχει σκόννη».
Ίσως οι Αφρικανές νοικοκυ-
ρές να είναι πιο παστρικές
απ' τις Ευρωπαίες.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

«Θα κλείσω τα funds». Και
καλά θα κάνει. Τα funds
βγάζουν ζημιές και προσελ-
κύνουν και μυγάκια. Διαφωνώ
μόνο ως προς τη μέθοδο.
Καθάρισμα με ξυλόλιο καλύ-
τερα, για να μην αφήσει λεκέ.

ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΠΠΑΣ

«Βούλιαξε το καφέ, όλοι
θέλουν πλέον να συμπα-
ραταχθούν με το ΠΑΣΟΚ». Η
βελόνα κινήθηκε αφού επέ-
στρεψαν άνθρωποι που είχε
να δει το ΠΑΣΟΚ χρόνια. Πι-
θανότατα θα είναι αυτοί για
τους οποίους ο Απόστολος
Κακλαμάνης είχε δηλώσει:
«Ο,τι άχρηστο είχαμε στο ΠΑ-
ΣΟΚ, ήρθε το βυτιοφόρο του
ΣΥΡΙΖΑ και το μάζεψε».

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

«Αν είναι να μείνει ακυβέ-
ρνητη η Ελλάδα, πρέπει να

συνεργαστούμε με όλους. Με
τους πάντες. Ακόμα και με
δικτατορικά καθεστώτα». Ο
διαγραφείς βουλευτής του
ΠΑΣΟΚ δεν αρκέστηκε σε
συγκυβέρνηση με τις δημο-
κρατικές δυνάμεις Πλεύση,
Νέα Αριστερά και ΣΥΡΙΖΑ.
Ήθελε και λίγη χούντα. Δεν
είχε δώσει δικαιώματα. Ούτε
όταν, σε ένα κρεσέντο δημο-
κρατίας, είχε δηλώσει: «Για
κρέμασμα, για εκτέλεση όσοι
άφησαν την αμυντική μας
βιομηχανία», αλλά το θεσμικό
ΠΑΣΟΚ δεν τον είχε διαγρά-
ψει τότε. Ίσως επειδή είχε
εκτιμήσει τον μετριοπαθή
του λόγο.

Εμπρός για νέο '89;

Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΚΑΨΗ

Ο κ. Βενιζέλος διοργάνωσε μια σύναξη 10 συνταγματολόγων για να υποστηρίξει τη θέση του ότι, αν δεν υπάρξει ένα νέο αφήγημα «εθνικής συνοχής και κοινωνικής συμπερίληψης», τότε η αναθεώρηση του Συντάγματος καθίσταται ένα ζήτημα «τεχνικό και κοινωνικά αδιάφορο». Η ίδια η συνάντηση, ωστόσο, κατέδειξε τις αδυναμίες αυτής της θέσης, καθώς κεντρικό της θέμα αναδείχθηκε το άρθρο 86 περί ευθύνης υπουργών. Η αναθεώρησή του δεν είναι ούτε κοινωνικά αδιάφορη ούτε τεχνικό θέμα. Απεναντίας, μπορεί να προκαλέσει έντονες πολιτικές αντιπαραθέσεις.

Μια πρόγνωση πήραμε στη διάρκεια της εκδήλωσης. Το θέμα που άναψε φωτιές ήταν, βέβαια, η προσθήκη στην αναθεώρηση του 2001 της πρόβλεψης κάθε δικογραφία να ηγηάινει «αμελητί» στη Βουλή. Η δίωξη υπουργών, υποστήριξε ο Νίκος Αλιβιζάτος, έγινε πιο δύσκολη. Έτσι είναι, και αυτός ήταν εξαρχής ο σκοπός της τροποποίησης του σχετικού άρθρου. Και, όχι, δεν κατέληξαν σ' αυτή τη διατύπωση υπό το πρίσμα της εμπειρίας της δίωξης εναντίον του Ανδρέα Παπανδρέου. Όσοι ζήσαμε εκείνη την εποχή, θυμόμαστε ότι έγινε επειδή κάποιοι υπερδραστήριοι εισαγγελείς ανακινούσαν συνεχώς ζητήματα σε βάρος υπουργών. Ανοίγαν υποθέσεις τις οποίες στη συνέχεια έστελναν στη Βουλή. Η κυβέρνηση τις έκλεινε αλλά έμενε εκτεθειμένη ότι εμπόδιζε τη δικαιοσύνη να κάνει τη δουλειά της. Για να αποφύγει αυτή τη συνεχή διελκυστίνδα, λοιπόν, προστέθηκε το «αμελητί».

Μια και θα ξεκινήσει η αναθεωρητική διαδικασία, το άρθρο 86 πρέπει ν' αλλάξει. Σ' αυτό δεν μπορεί να υπάρξει αντίρρηση από καμία πλευρά. Οι δικαστικές έρευνες δεν μπορεί να υπόκεινται σε αμιγώς πολιτικές διαδικασίες. Το πιθανότερο, βέβαια, είναι το πρόβλημα να παραμείνει. Απλώς η αμφισβήτηση θα συμπεριλάβει τους δικαστές. Οι οποίοι θα κατηγορούνται είτε ότι έχουν γίνει υποχείρια της κυβέρνησης είτε ότι ασκούν λαϊκισμό. Έχουμε δει ποιες είναι οι αντιδράσεις όταν οι δικαστικές αποφάσεις δεν μας αρέσουν.

Ακόμα χειρότερα, η σύνδεση της αναθεώρησης με τη δυνατότητα «να ελεγχθούν στην επόμενη βουλευτική περίοδο πολύ συγκεκριμένες ευθύνες της παρούσας κυβέρνησης», όπως ζητά ο Βενιζέλος, είναι βέβαιο ότι θα ανακυκλώσει τις συζητήσεις για το ξυλόλιο και τα μπαζώματα. Μια τέτοια εξέλιξη, ωστόσο, θα συρρικνώσει την αναθεωρητική διαδικασία στις τρέχουσες αντιπαραθέσεις κυβέρνησης-αντιπολίτευσης. Ήδη κυκλοφορούν σενάρια κυβέρνησης «ειδικού σκοπού», που μας γυρίζουν σε ένα ανάποδο '89. Η επανάληψη της ιστορίας ως φάρσας είναι υπαρκτός κίνδυνος.

Παρ' όλα αυτά, στη βασική του θέση ο Βενιζέλος έχει δίκιο. Το πρόβλημα της χώρας δεν είναι συνταγματικό. Λίγα χρόνια πριν, άλλωστε, μόνο καλά λόγια είχαμε για το Σύνταγμα και για το πώς συνέβαλλε στο να αντέξει η Δημοκρατία τις πολιτικές και κοινωνικές αναταράξεις. Σήμερα, παλιοί πολιτικοί κυρίως, ρίχνουν στην κυκλοφορία

διάφορες προτάσεις συνταγματικών αλλαγών ως πανάκεια για την κρίση αξιοπιστίας του πολιτικού συστήματος. Μακάρι να ήταν τόσο απλό. Σ' αυτά τα ζητήματα, βέβαια, δεν υπάρχουν σωστές και λάθος θέσεις. Όλες έχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Για παράδειγμα, η κατάργηση του σταυρού προτίμησης (Α. Παπαδόπουλος, Β.Κοντογιαννόπουλος κ.ά.) μπορεί να απελευθερώσει τους βουλευτές και να προσελκύσει σοβαρές προσωπικότητες στην πολιτική. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, θα ενισχύσει τη θέση του πρωθυπουργού αλλά και την τάση για αρχηγικά κόμματα. Κι αυτά την ώρα που ασκείται κριτική ότι το σύστημα είναι υπερβολικά πρωθυπουργοκεντρικό.

Ανάλογη κριτική μπορεί να ασκηθεί και στις υπόλοιπες προτάσεις. Για παράδειγμα, το να γίνουν όλες οι περιφέρειες μονοεδρικές (Β. Κοντογιαννόπουλος) θα μετατρέψει το σύστημα ουσιαστικά σε πλειοψηφικό, όταν θεωρούμε ότι είναι αναγκαίο να γίνει πιο αναλογικό (Α. Παπαδόπουλος, αριστερά κόμματα) και αντιπροσωπευτικό. Ταυτόχρονα θα ενθαρρύνει ευκαιριακές συμπράξεις σε τοπικό αλλά και εθνικό επίπεδο.

Κάποιοι, τέλος (Α. Παπαδόπουλος), φτάνουν μέχρι να προτείνουν προεδρικό σύστημα, παρότι η διεθνής εμπειρία έχει δείξει ότι οι κοινωνίες που

το έχουν επιλέξει δεν έχουν αποφύγει τα προβλήματα της πώλωσης, της ανόδου του ανορθολογισμού και της αναποτελεσματικότητας. Μια τόσο ριζική τομή, άλλωστε, θέλει περίσκεψη, εξαντλητικό διάλογο, ευρύτερες συναινέσεις και σοβαρή προετοιμασία. Καμία από αυτές τις προϋποθέσεις δεν συντρέχει.

● ●
Ήδη κυκλοφορούν σενάρια κυβέρνησης «ειδικού σκοπού» που μας γυρίζουν σε ένα ανάποδο 1989. Η επανάληψη της ιστορίας ως φάρσας είναι υπαρκτός κίνδυνος.

● ●
Όλες οι προτάσεις, για να λειτουργήσουν θετικά, πρέπει να είναι ενταγμένες σε μια συνεκτική αντίληψη για τους θεσμούς και το πολιτικό σύστημα. Κάτι τέτοιο σήμερα δεν έχει υπάρξει από κανένα κόμμα. Ούτε καν από την κυβέρνηση, η οποία μοιάζει να ανοίγει την αναθεωρητική διαδικασία μόνο για να αλλάξει τη θεματολογία στον δημόσιο διάλογο και να φέρει σε δύσκολη θέση την αντιπολίτευση. Να επιδείξει υπευθυνότητα ή να βγει στα κεραμίδα; Όπως δεν υπάρχει και αυτό που ζητά ο Βενιζέλος, το καινούργιο αφήγημα «εθνικής συνοχής και

κοινωνικής συμπερίληψης». Με μία έννοια αυτή την απουσία, ως κρίση του πολιτικού συστήματος και της αντιπολίτευσης ειδικότερα, τη συμβολίζει ο ίδιος ο Βενιζέλος. Ένας πολιτικός με εξαιρετική κυβερνητική ηπτεία σε δύσκολες συνθήκες και με καταλυτική κοινοβουλευτική παρουσία που έχει βρεθεί εκτός Βουλής. Το χειρότερο ίσως είναι ότι τον έδιωξε το ίδιο του το κόμμα, επειδή κάποιοι δεν άντεχαν τις συγκρίσεις. **Α**

Φεστιβάλ της άνοιξης

Μέγαρο
Μουσικής
Αθηνών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Πολιτισμού

7.3.26
London Philharmonic Orchestra
Paavo Järvi
Alexandre Kantorow

17.3 & 18.3.26
Ballet du Grand Théâtre
de Genève + Eastman
Ihsane
Sidi Larbi Cherkaoui

18.3 & 19.3.26
Τα κοντσέρτα του Μπετόβεν
Kirill Gerstein
Chamber Orchestra of Europe

22.3.26
Dream Requiem
Rufus Wainwright
Συμφωνική Ορχήστρα και
Χορωδία της ΕΡΤ
Παιδική και Νεανική
Χορωδία Rosarte
Mikko Franck
Caitlin Gotimer
Chiara Mastroianni

31.3 & 1.4.26
Τα κοντσέρτα του Ραχμάνινοφ
Denis Kozhukhin
Κρατική Ορχήστρα Αθηνών
Ορχήστρα in Residence του Μεγάρου
Κορνήλιος Μιχαηλίδης

3.4.26
Constellation Choir
and Orchestra
Sir John Eliot Gardiner
Πασχαλινό ορατόριο
και καντάτες του Μπαχ

Ημερολόγιο μεταμορφώσεως

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΑΤΣΟΥΚΑ

Πολύ πρωί, στην αίθουσα αναμονής του δημόσιου νοσοκομείου, δυο μήνες μετά το κλείσιμο του ραντεβού, νιώθω τα μάτια μου ξερά, θεόστεγνα. Είναι η τρίτη φορά μέσα στο τελευταίο εξάμηνο που έρχομαι στο Οφθαλμιατρείο της Σίνα, λόγω μιας πρόσφατης εξέλιξης στην όρασή μου, μιας πάθησης με το περίεργο όνομα μεταμορφοψία. Ακόμα πιο περίεργο το ότι είναι ακριβώς αυτό που λέει: μια βαθμιαία παραμόρφωση του οπτικού πεδίου που καμπυλώνει τις ευθείες και κάνει τον αέρα να φαίνεται... κοκκώδης. Έχω αρχίσει να φοβάμαι λίγο τα σκαλοπάτια και ο ουρανός συχνά δείχνει τσαλακωμένος. Πρόκειται για έναν εκφυλισμό λόγω ηλικίας, που χρειάζεται να τον παρακολουθώ ανελλιπώς.

Ακούγεται μάλλον εύλογο μια διαταραχή στην όραση να πυροδοτεί τη φαντασία όσο τίποτε άλλο. Κατηφορίζοντας τον δρόμο, το χειμωνιάτικο φως της μέρας ήταν ένας μαγνήτης εστιασμένος στο ηλιακό μου πλέγμα, που με καλούσε να βγω από το μοναχικό μου περίγραμμα και να ενωθώ μαζί του. Ήξερα ότι δεν είναι ακόμα η ώρα για να συμβεί κάτι τέτοιο και, προς έκπληξή μου, αυτή η γνώση συνοδευόταν από μια βαθιά, πηγαία λύπη.

Ο θάλαμος όπου καθόμαστε περιμένοντας να εξεταστούμε είναι ένα μεγάλο χωνευτήρι της ανθρωπότητας. Της φτωχής ανθρωπότητας. Κάποιοι συνοδευόμενοι, άλλοι όχι, συνομήλικοί μου ως επί το πλείστον, όμως περισσότερο συμφιλιωμένοι απ' ό,τι εγώ με τη φθορά του χρόνου, αν όχι υποταγμένοι σ' αυτή. Σε τόνους του καφέ και του γκριζου, δείχνουν σβηστοί μάλλον παρά στωικοί, περισσότερο σαν να υπομένουν παρά σαν να περιμένουν. Σαν να γίνεται εδώ φανερά μια κουλτούρα εγκαρτέρησης, λες και είναι αυτό μια νόρμα, κάτι προσυμφωνημένο και αυτονόητο. Ένας φίλος που εγχειρίστηκε πρόσφατα για καταρράκτη σε ιδιωτικό ιατρείο με διαβεβαίωσε πως, σ' εκείνο το περιβάλλον, οι ασθενείς που μαζί τους περίμενε ήταν ομιλητικοί, ευδιάθετοι, κοινωνικοί. Μπαίνουν επομένως στη διαδικασία ν' αναρωτηθώ για τους οικονομικούς

συντελεστές της κατάθλιψης. Για το αν δικαιούμαστε να μιλάμε για «ταξική κατήφεια».

Νοσοκόμες με κολλύρια στο χέρι περιφέρονται και χρίουν τους επίλεκτους που σε λίγο θα γίνουν δεκτοί από τους γιατρούς. Ξέρω εξ ιδίας πείρας ότι οι κόρες μένουν μετά διασταλμένες για ώρες – είναι σαν να έχεις πάρει κάποια ψυχοτρόπο ουσία αλλά χωρίς τις παραισθήσεις. Ενοχλητικό, έως και οδυνηρό το να είσαι τόσο ανυπεράσπιστος απέναντι στο φως που εφορμά χωρίς διάκριση επάνω στα πάντα. Μετά την πρώτη φορά, δεν ξεχνώ πια να πάρω μαζί μου τα γυαλιά πλίου.

Έχω τη μουσική να παίζει χαμηλόφωνα στα ακουστικά, σαν υπόκρουση που με κρατάει αγκυροβολημένο σε μια δική μου, προσωπική συχνότητα. Πού και πού αποτολμάω μικρές χορευτικές κινήσεις στο κάθισμά μου, που ελπίζω ότι μοιάζουν σαν να τεντώνομαι για να ξεμουδιάσω. Θέλω πολύ να δραπετεύσω απ' αυτό το δωμάτιο το γεμάτο μασκοφόρους ηλικιωμένους, να βγω έξω για τσιγάρο και καφέ, επιλογή που φυσικά δεν υφίσταται. Πρέπει να μείνω, ελαχιστοποιώντας την αντίστασή μου στον αδιευκρίνιστο χρόνο αναμονής που εκτείνεται μπροστά μου (δίωρο, στην τελευταία επίσκεψη).

Η μορφή που παίρνει η αντίστασή μου, τώρα που δεν έχω πουθενά να πάω, είναι μια ελαφριά υπνηλία. Βολεύομαι λίγο πιο αναπαυτικά και συγκεντρώνομαι στην αναπνοή μου. Όπως συμβαίνει όλο και πιο συχνά τελευταία, η πρωταρχική μου επιδίωξη είναι να σταματήσω να σκέφτομαι. Αν δεν τα καταφέρω, η αμέσως επόμενη επιλογή είναι να βγάλω χαρτί και μολύβι και ν' αρχίσω να σημειώνω όσα σκέφτομαι και παρατηρώ. Να μια εξαιρετική χρησιμότητα του γραψίματος – λειτουργεί σαν διόδια για να περάσεις απέναντι στον χρόνο. Και, βέβαια, όταν το «μετά» έρθει με το καλό και, αναπόφευκτα, παρέλθει, δεν είσαι με άδεια χέρια, κρατάς αυτές τις σημειώσεις. **Α**

Ο θάλαμος όπου καθόμαστε περιμένοντας να εξεταστούμε είναι ένα μεγάλο χωνευτήρι της ανθρωπότητας. Της φτωχής ανθρωπότητας.

Η all day διασκέδαση στην Αθηναϊκή Ριβιέρα έχει στίλ και άποψη

Οι τρεις πιο hot προορισμοί στα νότια για φαγητό αλλά και για βραδινή διασκέδαση

ΙΣΤΙΟΠΛΟΪΚΟΣ

Ο δημοφιλής προορισμός στον Πειραιά

Ο Ιστιοπλοϊκός χτίζει την ταυτότητά του πάνω στη σχέση του με το τοπίο: τη θάλασσα, το φως και τη μεσογειακή πρώτη ύλη. Η κουζίνα του δίνει έμφαση στη γεύση και στην καθαρότητα των υλικών, με πιάτα που ισορροπούν ανάμεσα στην ελληνική παράδοση και τη σύγχρονη τεχνική. Προτάσεις όπως γαρίδες σαγανάκι, beef tartare «χουνκιάρ», linguine με σφυρίδα και τοιπούρα πλακί αναδεικνύουν αυτή τη φιλοσοφία μέσα από γνώριμες αλλά ανανεωμένες συνταγές. Το μενού, με την υπογραφή του Γιάννη Κοσμαδάκη, περιλαμβάνει επίσης χειροποίητες πίτσες, ζυμαρικά και επιλογές κρέατος όπως inside skirt Black Angus και κοντοσούβλι χοιρινό, διαμορφώνοντας έναν κατάλογο που απευθύνεται τόσο σε λάτρεις των θαλασσινών όσο και του κρέατος. Οι σαλάτες και τα ορεκτικά λειτουργούν συμπληρωματικά σε μια εμπειρία που στηρίζεται στη γενναιοδωρία των γεύσεων. Με φόντο το κύμα, ο Ιστιοπλοϊκός λειτουργεί ως ένας από τους πιο δημοφιλής προορισμούς χαλάρωσης και απόλαυσης των νοτίων προαστίων, όπου το φαγητό γίνεται αφορμή για να παταθεί ο χρόνος και η έξοδος αποκτά χαρακτήρα μικρής απόδρασης.

Ακτή Μικρολίμανου, Πειραιάς, 2104134084

www.istioploikos.gr [f Istioploikos.Omilos.Peiraia](https://www.facebook.com/Istioploikos.Omilos.Peiraia) [@istioploikos_](https://www.instagram.com/istioploikos_)

OPUS

Το emblematico σποτ συνάντησης στη Γλυφάδα

Το Opus διαμορφώνει μια εμπειρία που κινείται ανάμεσα στη γαστρονομία και τη νυχτερινή κουλτούρα της πόλης. Η αισθητική του, σύγχρονη και ατμοσφαιρική, δημιουργεί το κατάλληλο περιβάλλον για δείπνο που εξελίσσεται φυσικά σε έξοδο. Κι εδώ, ο σεφ Γιάννης Κοσμαδάκης βασίζει το φαγητό σε δημιουργικές συνθέσεις μεσογειακού και διεθνούς χαρακτήρα, με έμφαση στο μοίρασμα και στη γευστική ένταση. Στον κατάλογο ξεχωρίζουν πιάτα όπως beef tartare, χειροποίητα ζυμαρικά, φιλέτα κρέατος και ιδιαίτερα ορεκτικά που λειτουργούν ως γαστρονομικές εισαγωγές στη βραδιά. Οι πρώτες ύλες και οι τεχνικές προσεγγίζονται με σύγχρονη ματιά, δημιουργώντας έναν κατάλογο που απευθύνεται σε όσους αναζητούν κάτι περισσότερο από ένα τυπικό δείπνο. Η εμπειρία ολοκληρώνεται με signature cocktails και μουσικές επιλογές που ενισχύουν τον χαρακτήρα του χώρου. Το Opus δεν είναι απλώς ένα εστιατόριο ή bar, αλλά κομβικό σποτ συνάντησης στη Γλυφάδα, με ατμόσφαιρα που συνθέτει μια από τις πιο hot επιλογές σύγχρονης εξόδου.

Πανδώρας 9, Γλυφάδα, 2108980050

[f OpusGlyfada](https://www.facebook.com/OpusGlyfada) [@opus_innerpleasure](https://www.instagram.com/opus_innerpleasure)

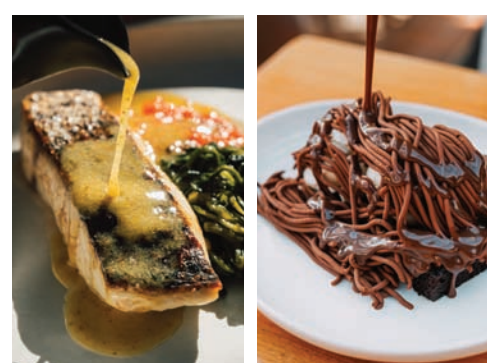
NALU

Χαλάρωση και διασκέδαση από το πρωί ως το βράδυ στα Νότια

Στην Αθηναϊκή Ριβιέρα, το Nalu απευθύνεται σε όσους αναζητούν χαλαρή κομψότητα δίπλα στη θάλασσα. Η φιλοσοφία του κινείται γύρω από το all day concept, με έμφαση στο brunch και τις comfort γεύσεις με σύγχρονη προσέγγιση. Πιάτα όπως το avocado & salmon toast, τα truffle fried eggs και τα fluffy pancakes συνδυάζουν φρεσκάδα και δημιουργικότητα, ιδανικά για ένα πρωινό ή μεσημεριανό διάλειμμα με θέα το γαλάζιο. Η κουζίνα του, επιμελημένη από τον σεφ Γιάννη Κοσμαδάκη, εξελίσσεται σε ένα μενού που παντρεύει μεσογειακά στοιχεία με διεθνείς αναφορές, μέσα από προτάσεις όπως τα burrata με pesto, beef tartare Black Angus και gnocchi με παρμεζάνα. Η εμπειρία ολοκληρώνεται με προσεγμένη λίστα cocktails και κρασιών. Τα βράδια, το Nalu αποκτά πιο έντονο κοινωνικό χαρακτήρα, με live μουσικές εμφανίσεις και ατμόσφαιρα που θυμίζει καλοκαιρινή έξοδο. Περισσότερο από ένα εστιατόριο, αποτελεί σημείο συνάντησης και απόλαυσης, όπου η γεύση συναντά τον ήχο και τη θάλασσα.

Λ. Ποσειδώνος, Ακτή Αλίου, Καλαμάκι, 2109880990

[f naluathens](https://www.facebook.com/naluathens) [@nalu_athens](https://www.instagram.com/nalu_athens)

«Η Αθήνα και
η Μεγάλη Ιδέα,
1896-1922»
Εθελοντές για
τον πόλεμο του 1897,
Αμερικανού φωτογράφου.
Ευγενική παραχώρηση
της Library of Congress

ΜΑΡΙΑ ΗΛΙΟΥ

Είναι απαραίτητο να έχουμε μνήμη, να θυμόμαστε την ιστορία μας για να μην κάνουμε τα ίδια λάθη

Μιλήσαμε με τη γνωστή σκηνοθέτρια με αφορμή την προβολή
και των τριών ντοκιμαντέρ της για την ιστορία της Αθήνας
από το 1821 έως το 1940 στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών
Της ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ

Όταν προβλήθηκαν πέρυσι και
πρόπερσι τα ντοκιμαντέρ της
Μαρίας Ηλιού στο Μέγαρο Μου-
σικής Αθηνών, έγιναν sold out.
Το κοινό τα αγκάλιασε όχι μόνο
από νοσταλγία, αλλά και από την ανάγκη
να δει την Ιστορία με άλλο μάτι: μέσα από
εικόνες που διασώθηκαν, χάθηκαν, επα-
νεμφανίστηκαν και απέκτησαν νέο νόη-
μα. Το αρχειακό υλικό, σήμα κατατεθέν
της δουλειάς της Ηλιού λειτουργεί ως τεκ-
μήριο αλλά και ως κάτι ζωντανό που μας
αφορά στο παρόν. Για τον λόγο αυτό, από
τις 27 Φεβρουαρίου έως την 1η Μαρτίου
τα ντοκιμαντέρ προβάλλονται ξανά, αυτή
τη φορά και τα τρία μαζί, ένα κάθε μέρα.
27 Φεβρουαρίου «Η Αθήνα από την Ανατολή
στη Δύση, 1821-1896», 28 Φεβρουαρίου «Η
Αθήνα και η Μεγάλη Ιδέα, 1896-1922», 1η
Μαρτίου «Η Αθήνα του Μεσοπολέμου». Με
αφορμή αυτές τις προβολές στο Μέγαρο, η
Μαρία Ηλιού μιλά για τα τρία έργα ως ενό-
τητα και για το τι ακολουθεί μετά.

— Τα τρία ντοκιμαντέρ που προβάλλονται ξα-
νά, όλα μαζί στο Μέγαρο σχηματίζουν πλέον
μία ενότητα. Τι πραγματεύεται το καθένα και
πώς συνομιλούν μεταξύ τους; Τι κερδίζει ο θε-
ατής βλέποντάς τα ως ένα σύνολο;
Το πρώτο ντοκιμαντέρ, «Η Αθήνα από την
Ανατολή στη Δύση, 1821-1896», διηγείται

«Η Αθήνα από την Ανατολή στη Δύση, 1821-1896»

Κόσμος στον λόφο του Φιλοπάππου (1890)
Φωτογραφία του W. J. Woodhouse, καθηγητή κλασικής λογοτεχνίας.
Ευγενική παραχώρηση Sydney University

το πώς δημιουργήθηκε η σύγχρονη Αθήνα. Ο θεατής ανακαλύπτει πώς η Αθήνα, μια μικρή οθωμανική πόλη, μετά τις δύο πολιορκίες της Ακρόπολης και μετά το τέλος της επανάστασης και τη δημιουργία της ελεύθερης Ελλάδας με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου το 1930, επιλέγεται από τον πρώτο βασιλιά του νεοσύστατου κράτους, τον Όθωνα, ως πρωτεύουσα, λόγω της αρχαίας κλασικής κληρονομιάς της. Αυτή η ιδέα της σύνδεσης με το παρελθόν θα οδηγήσει στην κατασκευή μιας νέας πόλης, εντελώς διαφορετικής. Τζαμιά και οθωμανικά κτίσματα γκρεμίζονται και η πόλη γεμίζει με νεοκλασικά δημόσια κτίρια αλλά και κατοικίες. Η ανοικοδόμηση συνεχίζεται με έντονους ρυθμούς και επί βασιλείας Γεωργίου Α'. Στην Αθήνα θα υπογραφεί το νέο σύνταγμα, ένα από τα πιο φιλελεύθερα της Ευρώπης τότε, και μετά το εκσυγχρονιστικό έργο του πρωθυπουργού Τρικούπη, που θα συνδέσει μέσω του σιδηροδρόμου την πόλη με τον κόσμο, η Αθήνα, μια πανέμορφη πόλη στο κατώφλι του 20ού αιώνα, θα φιλοξενήσει με μεγάλη επιτυχία τους πρώτους Ολυμπιακούς Αγώνες της σύγχρονης εποχής. Η ταινία δείχνει επίσης το πώς αλλάζει η πολιτική και η κοινωνική ζωή στη πόλη, ενώ η Κηφισιά, και το Φάληρο μπαίνουν στη ζωή των Αθηναίων.

Το δεύτερο ντοκιμαντέρ, «Η Αθήνα και η Μεγάλη Ιδέα, 1896-1922», αφηγείται το πώς η ιδέα για μια μεγαλύτερη Ελλάδα κυριάρχησε αυτή την περίοδο, στέλνοντας τους Αθηναίους σε πέντε πολέμους σε μια γενιά και διπλασιάζοντας την έκταση της χώρας, που στην αρχή της περιόδου είναι ως τη Θεσσαλία, ενώ στο τέλος της συμπεριλαμβάνει τη Θεσσαλονίκη, τη Μακεδονία, την Ήπειρο, την Κρήτη και τα νησιά του Αιγαίου. Οι πέντε αυτοί πόλεμοι σε λιγότερα από τριάντα χρόνια είναι: ο Ελληνοτουρκικός του 1897, ο Μακεδονικός Αγώνας, οι Βαλκανικοί, ο Α' Παγκόσμιος, και ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος που θα οδηγήσει στη Μικρασιατική Καταστροφή και στην άφιξη 1.000.000 προσφύγων, πολύ μεγάλο μέρος εκ των οποίων θα εγκατασταθεί στην Αθήνα. Ένας νέος πρωθυπουργός, ο Βενιζέλος, από το 1910 και μετά θα φέρει μεγάλες μεταρρυθμίσεις, συγχρόνως όμως θα συγκρουστεί με τον βασιλιά Κωνσταντίνο αναφορικά με τη θέση της Ελλάδας στον Α' Παγκόσμιο, ένας εμφύλιος που ονομάστηκε Εθνικός Δικασμός. Η Αθήνα θα ζήσει τα τραγικά γεγονότα του Νοεμβρίου 1916, με τις διώξεις Βενιζελικών, και το 1920 τα Ιουλιανά, με διώξεις μοναρχικών και τη δολοφονία του Ίωνα Δραγούμη. Όλα αυτά τα χρόνια των πολέμων και των

συγκρούσεων, το μουσικό θέατρο της εποχής με τις οπερέτες του Θεόφραστου Σακελλαρίδη θα μπει στη ζωή των Αθηναίων, ενώ ο δήμαρχος Σπύρος Μερκούρης θα εκσυγχρονίσει την πόλη. Εμφανίζονται τα πρώτα αυτοκίνητα, οι δρόμοι αρχίζουν να ασφαλτοστρώνονται, η πόλη φωτίζεται κι αρχίζουν να λειτουργούν τα πρώτα τηλέφωνα. Η ήττα του Βενιζέλου στις εκλογές του 1920 θα φέρει πάλι τη μοναρχία και ο βασιλιάς Κωνσταντίνος θα οδηγήσει τους Αθηναίους στη μεγαλύτερη εκστρατεία του ελληνικού στρατού στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας, που θα καταλήξει σε ήττα. Οι Έλληνες Μικρασιάτες θα ζήσουν τον Σεπτέμβριο του 1922 τη Μικρασιατική Καταστροφή, θα χάσουν την πατρίδα τους. Είναι παράξενο, αλλά οι εικόνες της Αθήνας στα τέλη του καλοκαιριού και τις αρχές Σεπτεμβρίου του 1922 δείχνουν μια πόλη σε φυσιολογικούς, ήρεμους ρυθμούς, με τους Αθηναίους να μην έχουν συνειδητοποιήσει πως σε λίγες μέρες θα συμβεί η Καταστροφή και η άφιξη των προσφύγων, που θα κατακλύσουν την πόλη, θα αλλάξει για πάντα την Αθήνα.

Η τρίτη ταινία, «Η Αθήνα του Μεσοπολέμου», ξετυλίγει τις μεταμορφώσεις της πόλης από το 1922 έως το 1940. Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες φέρνουν νέα πνοή στην πόλη, στον πολιτισμό αλλά και στην οι-

ΕΙΝΑΙ
ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΟ
ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ ΟΤΙ ΚΑ-
ΤΙ ΕΧΕΙ ΑΛΛΑΞΕΙ
ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟ
ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΤΑΙ
ΠΟΛΥ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ
ΑΠ' ΟΤΙ ΠΑΛΙΑ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ
ΤΟΠΟΥ, ΓΙΑ ΤΟ
ΑΓΝΩΣΤΟ ΟΠΤΙΚΟ
ΥΛΙΚΟ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΓΙΑ
ΜΙΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗ
ΜΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟ-
ΡΙΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

κονομία. Εκείνα τα χρόνια αναπτύσσεται η βιομηχανία και η ναυτιλία και μια νέα αστική τάξη κάνει αισθητή την παρουσία της στην πόλη. Συγχρόνως μια εργατική τάξη δημιουργείται για πρώτη φορά και διαδhlώνει στους δρόμους της Αθήνας. Οι γυναίκες αρχίζουν σπουδάζουν, να εργάζονται και να συμμετέχουν στη ζωή της πόλης, ενώ τα καλοκαίρια στο Παλιό Φάληρο κολυμπούν δίπλα στους άντρες, φορώντας μαγιό.

Η Αθήνα, που για πρώτη φορά έχει δημοκρατικό πολίτευμα, αλλάζει: Η συνοικία Βρυσακι, κάτω απ' την Ακρόπολη, καταδαφίζεται και αναδύεται η αρχαία αγορά της Αθήνας, ενώ η Ομόνοια εκσυγχρονίζεται με ηλεκτρικό τρένο. Μια νέα καλλιτεχνική γενιά, η γενιά του '30, θα αλλάξει για πάντα την ποίηση, τη λογοτεχνία, τη ζωγραφική. Ο Βενιζέλος κερδίζει τις εκλογές και, στη δεύτερη, δημιουργική τετραετία του, φέρνει το νερό στην πόλη, χτίζει σχολεία, εγκαινιάζει το πρώτο αεροδρόμιο. Οι Αθηναίοι τραγουδούν Αττίκ και Γιαννίδη, ενώ στις περιφερειακές συνοικίες κυριαρχούν τα ρεμπέτικα. Μετά το Κραχ του '29, η επάνοδος της μοναρχίας, η δικτατορία του Μεταξά και η αρχή του Ελληνοϊταλικού Πολέμου θα φέρουν το τέλος αυτής της τόσο δημιουργικής περιόδου.

Οι προβολές των ταινιών διαδοχικά στις 27, 28 Φεβρουαρίου και την 1η Μαρτίου δίνουν τη δυνατότητα στο κοινό να έχει μια πλήρη εικόνα της μεταμόρφωσης της Αθήνας από το 1821 έως το 1940. Μέσα σ' ένα τριήμερο, 120 χρόνια ζωής της πόλης!

— Τι καινούργιο φέρνουν αυτές οι ταινίες ξεχωριστά και ως σύνολο;

Φέρνουν οπτικό υλικό από τρεις ηπείρους, που δεν έχουμε δει ποτέ, αλλά και μια συναρπαστική εξιστόρηση της ζωής

της πόλης από τους αφηγητές Roderick Beaton, Αλέξανδρο Κιτρορέφ (ο οποίος είναι και ο ιστορικός σύμβουλος της ταινίας), Jim Wright, Kathleen Fleming, Νίκο Βατόπουλο, Χριστίνα Κουλούρη, Ελένη Μπαστέα, Λάμπρο Λιάβα, σε συνδυασμό με μουσική της εποχής, φωτογραφίες και παλιά φιλμάρκια. Έτσι ο θεατής δεν παρακολουθεί απλώς, αλλά σχεδόν ζει την πόλη σε διαφορετικές της στιγμές.

— Τι ακολουθεί; Έξι είναι συνολικά οι ταινίες που ετοιμάζεις για την ιστορία της Αθήνας. Ποιες είναι οι τρεις ακόμα που θα δούμε τα επόμενα χρόνια;

Είναι «Η Αθήνα των συγκρούσεων, 1940-1950», που θα προβληθεί στο Μέγαρο τον Γενάρη του 2027, και τα επόμενα χρόνια «Η Αθήνα μεγαλούπολη, 1950-1974» και «Η Αθήνα της Ευρώπης, 1974-2021». Η κάθε ταινία διαρκεί μιάμιση ώρα. Ειδικά η «Αθήνα των συγκρούσεων, 1940-1950» —την οποία ετοιμάζουμε τώρα— έχει πάρα πολύ πλούσιο άγνωστο οπτικό υλικό αλλά και μια τολμηρή ματιά που διηγείται μια πολύ δύσκολη φάση της Ιστορίας με αντικειμενικό, πιστεύω, τρόπο, πράγμα εξαιρετικά σπάνιο, ειδικά για τη συγκεκριμένη περίοδο.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΝΟΝΤΑΣ ΤΟ ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ

— Το αρχειακό υλικό είναι η πρώτη ύλη σου. Από πού προέρχεται και τι προκλήσεις αντιμετώπισες στη συγκέντρωσή του;

Το αρχειακό υλικό προέρχεται από τρεις ηπείρους, Ευρώπη, Αμερική και Αυστραλία. Η έρευνα έχει γίνει από μια μεγάλη ομάδα μελετητών που πρωτοσυνάντησα το 2005 στη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου στην Ουάσινγκτον. Πάνω από 80 αρχεία

από όλη τη Γη έχουν προσφέρει υλικό, συχνά άγνωστο και ξεχασμένο, το οποίο και έχουμε συντηρήσει ώστε να αντέξει στον χρόνο και να μην καταστραφεί και το έχουμε χρησιμοποιήσει. Μιλάμε για υλικό που συνήθως είναι unprocessed —υλικό σε κούτες, που σε πολλές περιπτώσεις δεν έχουμε δει ποτέ. Αφού λάβουμε τις ειδικές άδειες, το βλέπουν πρώτα οι ερευνητές, που ζουν σε διαφορετικές χώρες, και μετά ταξιδεύω η ίδια στα αρχεία για την τελική επιλογή. Οι προκλήσεις είναι ατελείωτες. Και γιατί το υλικό αυτό είναι σαν ψηφίδες της ίδιας ιστορίας σκορπισμένες σε διαφορετικές χώρες και χρειάζεται σύνθεση, αλλά και γιατί απαιτείται γενναία οικονομική υποστήριξη, όχι μόνο για τις αμοιβές των ερευνητών και τα ταξίδια, αλλά κυρίως για τη συντήρηση και ψηφιοποίηση του υλικού, ειδικά από τη στιγμή που έχουμε να κάνουμε με φιλμ, ένα υλικό που, πέρα από ευπαθές, είναι και εξαιρετικά εύφλεκτο. Χάρη στις γενναϊόδωρες χορηγίες, κυρίως αμερικανικών ιδρυμάτων ως τώρα, αλλά και μερικών ελληνικών, μπόρεσε να γίνει αυτό το «θαύμα», μιας πολύ δεμένης ομάδας —πολύ σημαντικός ο ρόλος του ιστορικού συμβούλου Αλέξανδρου Κιτρορέφ— που έχει την αντοχή να παραμένει ενωμένη και να αναζητά και να σώζει το υλικό αυτό για μεγάλη χρονική περίοδο. Σκέψου πως αρχίσαμε το 2005, όταν πρωτοβρήκα στη Νέα Υόρκη με ένα βραβείο καριέρας Fulbright. Νιώθω μεγάλη ευγνωμοσύνη απέναντι στους χορηγούς μας, το Jaharis Family Foundation, το Daphne & George Hatsopoulos Foundation, το Pindaros Foundation, αλλά και το ΚΙΚΠΕ (Κοινωνοφελές Ίδρυμα Κοινωνικού και Πολιτιστι-

ΑΝ ΔΕΝ ΔΟΥΜΕ
ΝΗΦΑΛΙΑ
ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ,
ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΜΕ
ΝΑ ΠΡΟΧΩ-
ΡΗΣΟΥΜΕ

Αθήνα, 1905
Ευγενική παραχώρηση
Library of Congress

«Η Αθήνα του
Μεσοπολέμου,
1922-1940»
Διαδήλωση
τη δεκαετία του '30
Φωτογραφία Getty

κού Έργου) και τον Ανώνυμο Έλληνα Χορηγό, που έκαναν πραγματικότητα κάτι τόσο σύνθετο και πολύτιμο.

Η ΑΘΗΝΑ ΩΣ ΣΚΗΝΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

— Τι είναι αυτό που σ' έκανε να ασχοληθείς με την ιστορία της Αθήνας, φέρνοντας στην Ελλάδα όλες αυτές τις χαμένες εικόνες από αρχεία σε διαφορετικές ηπείρους αλλά και με μια νέα ματιά;

Από παιδί μου άρεσε να βλέπω τις παλιές φωτογραφίες που μαζευε ο παππούς μου από τα παλαιοβιβλιοπωλεία. Πηγαίναμε μαζί στον Εθνικό Κήπο για να παίξω με τους φίλους μου, κι όταν κουραζόμουν, σκαρφάωνα στα πόδια του και κοιτούσαμε μαζί τις φωτογραφίες της παλιάς Αθήνας που είχε μόλις αγοράσει. Όταν αργότερα σπούδαζα στο εξωτερικό, σχεδόν χωρίς να το καταλάβω, άρχισα κι εγώ να αγοράζω παλιές φωτογραφίες της πόλης μου, όποτε τις έβρισκα στα παλαιοβιβλιοπωλεία. Τα περισσότερα χρόνια της ζωής μου τα έχω περάσει εκτός Ελλάδας, στην Πάντοβα, όπου έκανα και τις βασικές σπουδές μου, και μετά για δουλειά στη Ρώμη, στο Μιλάνο, στο Μόναχο, στη Νέα Υόρκη. Χαιρόμουν μια πολύ ενδιαφέρουσα, γεμάτη ζωή, αλλά η Αθήνα μου έλειπε: μου έλειπε η οικογένειά μου, οι φίλοι μου, η πόλη. Άρχισα να διαβάζω διάφορα βιβλία για την ιστορία της Αθήνας, που, αν και πολύ ενδιαφέροντα, ήταν πάντα τμηματικά, αφορούσαν συγκεκριμένες περιόδους, εκτός από τη σειρά του κυρίου Καιροφύλα, η οποία είχε συνέχεια. Ήδη από τότε είχα αρχίσει να σκέφτομαι μια σειρά ταινιών για την ιστορία της Αθήνας που θα κάλυπτε μια περίοδο διακοσίων ετών, με

οπτικό υλικό που δεν θα είχαμε ξαναδεί και με νέα οπτική, πιο μοντέρνα, για τη ζωή της πόλης, όχι μόνο την πολιτική αλλά και την κοινωνική. Επιπλέον, η Αθήνα είναι μια σκηνή στην οποία ξετυλίγεται η ιστορία όλης της Ελλάδας. Σκεφτόμουν μια σύνθετη αφήγηση εμπλουτισμένη με άγνωστες εικόνες, φωτογραφίες και φιλμάκια. Όταν βρέθηκα στη Νέα Υόρκη, το 2004, και ξεκίνησα έναν νέο κύκλο ζωής εκεί, το υλικό που βρήκα στη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου για την Αθήνα, ενώ γύρευα υλικό για τη Σμύρνη, με συγκίνησε και με τάρaxe. Ήταν εικόνες της πόλης που όχι μόνο δεν είχα ξαναδεί, αλλά είχαν και μια άλλη ζωντάνια, ένα άλλο ενδιαφέρον, όχι μόνο για τα μνημεία, αλλά και για την καθημερινή ζωή σε κάθε της λεπτομέρεια. Ήταν η αρχή του φωτορεπορτάζ, από Αμερικανούς φωτογράφους, που δεν φωτογράφιζαν μόνο αρχαιολογικούς χώρους αλλά και τους ανθρώπους της πόλης στην καθημερινότητά τους. Τότε συνάντησα σχεδόν τυχαία τον ιστορικό Αλέξανδρο Κιτροέφ στη Φιλαδέφεια των ΗΠΑ και ξεκίνησε μια εξαιρετική συνεργασία για μια άλλη σειρά ταινιών που έγιναν τότε — «Το ταξίδι», «Το ελληνικό όνειρο στην Αμερική», «Σμύρνη, η καταστροφή μιας κοσμοπολίτικης πόλης» και άλλες.

Η Αθήνα έπρεπε να περιμένει, γιατί ήταν πολύ σύνθετο έργο. Συγκεντρώναμε σιγά σιγά υλικό, ενόσω προχωρούσαμε τις άλλες ταινίες μας. Μόνο μετά την ταινία για τη Θεία Λένα, το 2017, ξεκαθαρίστηκε μέσα μου η αφηγηματική συνέχεια των έξι ταινιών από το 1821 έως το 2021, που στην πραγματικότητα είναι μια μεγάλη ιστορία σε κεφάλαια. Οι συχνές συζητήσεις μου με τον Άγγελο Δεληβορριά, εφτά η ώρα το πρωί στα υπόγεια του Μουσείου Μπενάκη, με βοήθησαν πολύ, καθώς και ο

ενθουσιασμός του Άγγελου για κάτι νέο, που δεν είχε ξαναγίνει.

Έπειτα από τόσα χρόνια δουλειάς, μπορώ τώρα να δω καθαρά πως ο λόγος που επέλεξα να κάνω αυτές τις ταινίες είναι ουσιαστικά η πεποίθησή μου πως χωρίς μνήμη δεν υπάρχει μέλλον. Αν δεν δούμε νηφάλια την ιστορία του τόπου μας, δεν μπορούμε να προχωρήσουμε. Ήθελα τόσο εμείς όσο και τα παιδιά μας και τα εγγόνια μας να δούμε μια αντικειμενική ιστορία της πόλης μας, αλλά με συναρπαστικό τρόπο. Χωρίς να κάνουμε μάθημα. Με μουσική της εποχής, με τον ήχο της, με ζωντανές αφηγήσεις, με άγνωστες φωτογραφίες και φιλμάκια που «πιάνουν» στιγμές της ιστορίας της πόλης αλλά και της Ελλάδας ολόκληρης.

— Οι προβολές έγιναν sold out και τώρα επαναλαμβάνονται. Τι σημαίνει αυτό για σένα σε συναισθηματικό επίπεδο, αλλά και ως ένδειξη της σχέσης του κοινού με το ιστορικό ντοκιμαντέρ;

Είναι πάρα πολύ μεγάλη χαρά και ούτε εγώ ούτε οι συνεργάτες μας το περιμέναμε. Και πάμε πάλι για sold out! Είναι καταπληκτικό το γεγονός ότι κάτι έχει αλλάξει και το κοινό ενδιαφέρεται πολύ περισσότερο απ' ό,τι παλιά για την ιστορία του τόπου, για το άγνωστο οπτικό υλικό αλλά και για μια διαφορετική ματιά της ιστορίας της Αθήνας.

— Αν αυτά τα τρία ντοκιμαντέρ έλεγαν μια ιστορία για το παρόν μας, ποια θα ήταν αυτή; Θα έλεγαν πως είναι απαραίτητο να έχουμε μνήμη, να θυμόμαστε την ιστορία μας ώστε να μην κάνουμε τα ίδια λάθη, αλλά θα έλεγαν επίσης ότι η ιστορία της Αθήνας, με όλες τις καλές και κακές στιγμές της, αποδεικνύει πως είναι πραγματικά πάρα πολλά αυτά που οι Αθηναίοι κατέκτησαν. **A**

ΦΡΕΣΚΑ ΤΣΑΛΙΚΟΓΛΟΥ

Η ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
ΚΑΙ ΟΜΟΤΙΜΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΙΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙ-
ΟΥ ΜΙΛΑ ΣΤΗΝ
ΑΘΗΝΣ VOICE
ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ
ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟ
«Ο ΙΩΣΗΦ
ΗΡΘΕ ΜΕΤΑ»

Της ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ
ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
Φωτό: ΤΑΣΟΣ
ΑΝΕΣΤΗΣ

Είμαστε παιδιά του ανείπωτου,

Προσπάθησα να ξεχάσω ότι είμαι ψυχολόγος για να μπορέσω να γράψω τον Ιωσήφ», είναι από τα πρώτα πράγματα που μου είπε η Φωτεινή Τσαλικογλου για το νέο της βιβλίο «Ο Ιωσήφ ήρθε μετά» (εκδ. Καστανιώτη).

Και πραγματικά, το να γράψεις για το Απόλυτο Κακό χωρίς να μεταχειριστείς καμία από τις ευκολίες των ιστοριών τρόμου ή του αστυνομικού δελτίου, ξεχνώντας την επισημονική σου ιδιότητα, υπήρξε πρόκληση τόσο για την ψυχολόγο όσο και για τη λογοτέχνη Τσαλικογλου, που πήρε την αληθινή ιστορία ενός βαθιά σκοτεινού παιδιού, μια ιστορία που, απ' όπου και να την πιάσεις, συνομιλεί με το ακραίο, και μας έδωσε μια συμπυκνωμένη αφήγηση του τόπου αλλά και του «είναι» μας.

Τα διαγενεακά τραύματα του Εμφυλίου και της πόλωσης, του διλήμματος Αριστερά ή Δεξιά, των ανειπίτων και της ντροπής της ελληνικής οικογένειας, όλα παρελαύνουν στο νέο βιβλίο της, για το οποίο, με ειλικρίνεια και ευαισθησία, μιλά στην *ATHENS VOICE*.

— Πώς γεννήθηκε η ιδέα γι' αυτό το βιβλίο;

Ο Ιωσήφ γυρόφερνε στο μυαλό μου από τη δεκαετία του '90. Την ιστορία του την είχα ακούσει για πρώτη φορά αόριστα από έναν σπουδαίο ψυχίατρο-ψυχαναλυτή που δεν ζει πια, τον Θανάση Τζαβάρα. Όταν γύρισα από τις σπουδές μου στην Ελβετία, ήταν ο πρώτος μου ψυχαναλυτής. Αφότου σταμάτησε η θεραπευτική σχέση γίναμε φίλοι. Γνωρίζοντας την αγάπη μου για τη λογοτεχνία αλλά και το ενδιαφέρον μου για την εγκληματολογική ψυχολογία, μου είχε πει: «Φωτεινή, είναι μια θεραπευόμενη μου εδώ και 10 χρόνια. Αν ήξερες την ιστορία της, πόσο απίστευτη φαντάζει...». Και η κουβέντα έμεινε εκεί. Δύο χρόνια μετά τον θάνατο του Θανάση, τα φέρνει έτσι η τύχη ώστε να γνωρίσω τη «Θάλεια» (σ.σ. η βασική ηρωίδα του βιβλίου) από κοινούς φίλους.

— Μιλάμε, λοιπόν, για αληθινή ιστορία...

Ναι! Και συνεχίζει να τα φέρνει έτσι η ζωή, που μια μέρα ζητά η ίδια να μου μιλήσει. Φιλικά, όχι σε επαγγελματικό επίπεδο. Δεν υπάρχει αθωότητα στο τυχαίο. Όμως, το να την ακούω να μου λέει «αυτή είναι η ιστορία μου, κάν' την ό,τι θες» είναι από τις πιο γενναιόδωρες χειρονομίες που έχω βιώσει. Τα τελευταία πέντε χρόνια συναντιόμασταν σπίτι μου, απρογραμμάτιστα. Εκείνη αποφάσιζε για τη συχνότητα. Η ακρότητα της ιστορίας της με συγκλόνιζε. Ήταν στιγμές που ήθελα να κλείσω το μαγνητόφωνο, να βγω στον καθαρό αέρα. Να μην ακούω για την αυτοχειρία της μαμάς, του πατέρα, για τις αυτοχειρίες των προγόνων. Για τον φόνο που διέπραξε ο Ιωσήφ. Η Θάλεια όμως ήταν αποφασισμένη να μιλήσει. Ίσως γιατί δεν ήμουν η ψυχαναλύτριά της ή η κολλητή της φίλη. Ήμουν η Φωτεινή που ένιωσε ότι ήθελα να την ακούσω. Κι ήταν για μένα ένα δώρο και μια πρόκληση. Ως ψυχολόγος; Ως μυθιστοριογράφος; Ως κάποια που ενώνει και τα δύο και λειτουργεί ανακουφιστικά; Η προσφυγή στη μυθοπλασία ως ένα σκέπασμα, μια μεταμφίεση, μια δυνατότητα απαλοσύνης αλλά ταυτόχρονα και ωμής καταγραφής; Δεν ξέρω. Η λογοτεχνική γραφή –κι εδώ έγκειται η μαγική λειτουργία της– ακόμα κι αν περιγράφει το χάος, κάπως το εξημερώνει, το οριοθετεί.

Η Θάλεια πάντως δεν ένιωσα στιγμή να μου ζητάει να κάνω καμουφλάζ στην ακρότητα της ιστορίας της. Και σίγουρα δεν μου ήταν εύκολο να φανταστώ ότι αυτό το βιβλίο, με αυτό το σκοτάδι, θα έμπαινε στα σπίτια των ανθρώπων, θα διαβαζόταν, κάποιοι θα το αγκάλιαζαν στοργικά, θα το αγαπούσαν. Κι ενώ είναι ένα βιβλίο που από τις πρώτες αράδες νιώθεις να σε καίει, η προσπάθειά μου ήταν, με τη χάρη της λογοτεχνίας, να πάρω το αγριευτικό κομμάτι αυτής της αφήγησης. Ήθελα να δοκιμάσω να ρηγματώσω τη βιαιότητα του Ιωσήφ και του

κόσμου του. Ξέρετε, εγώ δεν πείθομαι ότι υπάρχει το απόλυτο σκοτάδι. Κι αν υπάρχει κάπου το αίτιο, δεν ανήκει στο απόλυτο σκοτάδι, ανήκει κάπου αλλού. Είναι μια ιστορία που όντως συνέβη. Αυτό το «όντως συνέβη», όμως, ανοίγει μια καταπακτή δυνατοτήτων. Πέρα από διδακτισμούς και ηθικούς πανικούς, το στοίχημα για μένα ήταν να μην προδώσω την πολυπλοκότητα αυτής της ιστορίας. Θέλησα να δοκιμάσω να πάω πιο πέρα από την ανατριχίλα της βίας, από το προσωπείο της αναληψίας ενός παιδιού, από την τραχύτητα ενός πατέρα, από την απελπισμένη παθητικότητα μιας μητέρας. Να πάω πέρα από τα διαγενεακά ανειπίτα τραύματα μιας οικογένειας, μιας χώρας, μιας εποχής. Πέρα από το Απόλυτο Κακό. Μέχρι πού; Ίσως μέχρι ένα βραδινό δελτίο ειδήσεων του Απριλίου του 2026, με το οποίο και τελειώνει το βιβλίο.

— Το οποίο Κακό, όμως, πολύ συχνά ψυχιατρικοποιείται και κάπως έτσι τη γλιτώνει ο δράστης του ή πέφτει στα μαλακά... Για πόσο μπορούμε να το κάνουμε αυτό, πόσο είναι ηθικό και πόσες επιστήμες εμπλέκονται;

Σε νεαρή ηλικία «διάλεξα» να κάνω τη διατριβή μου πάνω σε αυτό ακριβώς το ερώτημα. Στην επικινδυνότητα της ψύχωσης. Όπως, όμως, λέει ο Τίτος Πατρίκιος: «το ποίημα σε διαλέγει». Από παιδί με γοήτευε αυτό που ονομάζουμε τρέλα, με τρόμαζε, πρόβαλλε στα μάτια μου σαν ένα φοβερό και ταυτόχρονα σαγηνευτικό μυστικό που ήθελα να αποκωδικοποιήσω. Δεν γνώριζα βέβαια τότε τον Φουκώ («Ποτέ η ψυχολογία δεν θα μπορέσει να πει την αλήθεια για την τρέλα, γιατί η τρέλα είναι εκείνη που κατέχει την αλήθεια της ψυχολογίας»). Ποτέ δεν με έπεισε η απάντηση «Μα γιατί είναι τρελός» στο ερώτημα «Γιατί το έκανε;». Ακόμα και ο δράστης του πιο ακατανόητου εγκλήματος μοιάζει με έναν παραμορφωτικό σπασμένο καθρέφτη. Αν ενώσουμε τα κομμάτια, αν τα καθαρίσουμε, θα ανακαλύψουμε κατακλωνιασμένες όψεις του εαυτού μας. Η απόσταση που χωρίζει το φυσιολογικό από το παθολογικό, όπως φανέρωσε ο Φρόυντ, είναι πάντα ποσοτική, όχι ποιοτική. Η τρέλα δεν είναι κάπου εκεί μακριά. Παραμονεύει μέσα στο σώμα μας, στην ψυχή, στο σπίτι μας. Ο καθένας μπορεί κάποια μέρα να νιώσει το αίσθημα του ανησυχητικά παράξενου, της εσωτερικής εξορίας, της απώλειας του εαυτού, της ψυχικής κατάρρευσης ή του κατακερματισμού. Ο καθένας από εμάς μπορεί να γλιστρήσει στην άλλη όχθη. Δεν υπάρχει διαχωριστική γραμμή, από εδώ οι μεν, από εκεί οι δε κι ανάμεσά τους διαχωριστικά τείχη. Τα τείχη είναι για να μας καθησυχάζουν. Αλλά δεν δικαιούμαστε καθησυχασμό!

— Επειδή το εντάσσετε στην αφήγησή σας, πιστεύετε ότι είμαστε λαός που υποφέρει από δι-

αγενεακό τραύμα; Είμαστε ακόμη παιδιά του διχασμού, του Εμφυλίου, της Αριστεράς ή της Δεξιάς;

Είμαστε και παιδιά του ανειπίτου. Όλα αυτά έχουν συμβεί, έχουν προηγηθεί και δεν έχουν ειπωθεί ευθαρσώς. Στην περίπτωση δε του βιβλίου έχουν τεθεί σε μια σιωπή. Ο πατέρας, ας πούμε, στο βιβλίο επιλέγει να «ξεφορτώσει» αυτή την τραυματική μετεμφυλιακή ιστορία του τόπου μας στην κόρη του. Η ιστορία που εισπράττει αυτό το κορίτσι είναι συμπυκνωμένη η ιστορία του τόπου μας, μια ιστορία που κουβαλάει την ασάφεια ανάμεσα στο Καλό και στο Κακό. Προδότης ή ήρωας της πατρίδας; Διασώστης ή καταστροφέας; Είναι τραύματα που μας έχουν σημαδέψει –και τη συγκεκριμένη οικογένεια– κι όταν γεννιέται ο Ιωσήφ, αυτό το κακό μωρό, είναι όλα αυτά που έρχονται «μετά». Τραύματα που βγαίνουν το ένα μέσα από το άλλο, σαν τις ξύλινες κούκλες – τις Μπάμπουσκες. Ανοίγεις κι ανακαλύπτεις κι άλλη μία, κι άλλη μία... Μια σχεδόν αόρατη κούκλα μοιάζει να μπορεί να υπάρχει σε ένα βάθος που δεν τελειώνει.

— Έχετε μια απάντηση για το πώς άνθρωποι με κοινά βιώματα –κάποτε βαθιά κακοποιητικά– μπορούν να ακολουθήσουν διαφορετικούς δρόμους;

Σας έχω μια απάντηση γι' αυτό. Όταν κυκλοφόρησε στην Αμερική το εκπληκτικό βιβλίο της Μαργαρίτας Καραπάνου «Η Κασσάνδρα και ο Λύκος», έλαβε μια επιστολή από μια μαύρη βαρυποινίτισσα που είχε σκοτώσει τα τρία παιδιά της και είχε κατά τύχη βρει το βιβλίο της στη βιβλιοθήκη της φυλακής. Η επιστολή έγραφε: «Περάσαμε την ίδια παιδική ηλικία μ' ένα σωρό τραυματικά γεγονότα. Εσείς γίνατε μια επιτυχημένη μυθιστοριογράφος κι εγώ σε λίγες μέρες οδηγούμαι στην ηλεκτρική καρέκλα». Να η απάντηση λοιπόν.

— Με αυτό που μου λέτε, μοιραία, πάμε πάλι πίσω στον ήρωα του βιβλίου, τον Ιωσήφ: τι λέμε εδώ; Ότι θα μπορούσε να έχει διαφορετική εξέλιξη υπό άλλες συνθήκες;

Λέμε ότι σ' αυτό το παιδί, πέρα από την τυφλή βία και την οργή, υπάρχουν στιγμές αναπάντεχης καλοσύνης και αισθαντικότητας. Το πλάσμα αυτό εμφορείται από το αίτημα μιας άγνωστης τρυφερότητας, μιας άνευ όρων και ορίων αγάπης, ικανής να αθωώσει όλα τα κρίματα του κόσμου. Ο τρόπος που το εκφράζει προς τη μητέρα του είναι τραγικός. Είναι ένα απεγνωσμένο διατυπωμένο αίτημα. Είναι ένα παιδί εκτός νόμου, εκτός αγάπης, εκτός λόγου, ένα «εκτός» που συνδέεται με την τραυματική ιστορία μιας οικογένειας, ενός τόπου, μιας εποχής. Μια ψυχή που αναζήτησε με σπαρακτικά λανθασμένο τρόπο ένα άλλοτε και αλλού.

— Θα αποτολμήσω να ρωτήσω αν, όταν βλέπετε δελτία ειδήσεων, τα παρακολουθείτε ως επιστήμων ή ως τηλεθεάτρια.

Είναι τόσο έντονα μαζί αυτά τα δύο! Ως τηλεθεατής δεν κάθεται να σκεφτείς «τώρα να θυμώσω; Να ουρλιάξω; Πόσο με κοροϊδεύουν;». Είσαι ένα πλάσμα που αντιδρά, και ευτυχώς που το κάνει, που δεν θες να κάθεται παγερά, μηχανιστικά, που θα έλεγε και ο εξαιρετικός Σάββας Σαββόπουλος στο βιβλίο του «Ο μηχανιστικός άνθρωπος». Δεν θέλεις να είσαι ένας άνθρωπος αποκομμένος από το συναίσθημά του. Αν όλα αυτά τα παρακολουθείς αμέτοχος, ατάραχος... ε, κάτι δεν πάει καλά. **A**

**Η ΤΡΕΛΑ
ΔΕΝ
ΕΙΝΑΙ
ΚΑΠΟΥ
ΕΚΕΙ
ΜΑΚΡΙΑ.
ΠΑΡΑ-
ΜΟΝΕΥ-
ΕΙ ΜΕΣΑ
ΣΤΟ
ΣΩΜΑ
ΜΑΣ,
ΣΤΗΝ
ΨΥΧΗ,
ΣΤΟ
ΣΠΙΤΙ
ΜΑΣ.**

**Φωτεινή
Τσαλικογλου
«Ο Ιωσήφ
ήρθε μετά»
εκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ**

των αποσιωπημένων τραυμάτων

Μεταπανδημική Αθήνα, κάποια στιγμή μέσα στη θολή διετία των πρώτων διαδοχικών lockdowns. Στη στοά Παππού, πίσω από τη Σοφοκλέους, κι έξω από το Paper Tiger –ένα μπαρ που στο σύντομο πέρασμά του από την αθηναϊκή νύχτα μάς θύμιζε πώς είναι να βγαίνουμε για να ακούσουμε μουσική–, ο Ανδρέας Μπτρέλης, ο άνθρωπος πίσω από το label της Veego Records, μου γνωρίζει σε κάποιο διάλειμμα του dj set του τον Γιώργο, aka Deezy, λέγοντάς μου ότι ετοιμάζει κάτι πολύ δυνατό –ένα μείγμα κιθάρας, electro και ραπ ρίμας– που θα τα τακρακουνήσει όλα. Είναι η πρώτη φορά που ακούω για το πρότζεκτ των **Turboflow** και για το πρώτο EP που είναι στα σκαριά. Βλέπω το t-shirt Turboflow 3000 που φοράει ο Γιώργος, συγκρατώ το όνομα και αναμένω να δω την εξέλιξη.

Λίγο καιρό μετά, κυκλοφορεί το πρώτο επτάιντσο –με εξώφυλλο τη στάμπα που είχα δει στο t-shirt– με τα «Πυροτεχνήματα» και το «Σε όλα Ναι», ενώ το 2023 το κολάζ του «**ΟΥΦΟ**» παίζει πια στο πικ απ με τις «Fraoules», τη «Gata Keravnos» και το «Kanto Na Miazí Me Techni» να κερδίζουν παρέες, νησιά και dj sets σε πάρτι και μπαρ της γειτονιάς. Το μείγμα είναι αυτό ακριβώς που είχε υποσχεθεί ο Ανδρέας Μπτρέλης: κιθάρες, electro, ραπ, εικόνες της Αθήνας όπως τη ζουν οι γενιές που μεγαλώνουν σ' αυτή. Είναι πολλά υποσχόμενο, μάλλον δεν πρόκειται για πυροτέχνημα.

Η «**BASSOKATARAH**», το δεύτερο άλμπουμ των Turboflow 3000, που κυκλοφόρησε το 2025, δικαιώνει τις υποσχέσεις και ανεβάζει την μπάντα ακόμα πιο ψηλά. Οι κιθάρες υποχωρούν, τα drum machines σου παίρνουν το κεφάλι και οι ιδέες δίνουν και παίρνουν. Από τους Cure μέχρι τους Bicer και από τα flutes μέχρι ένα παραδοσιακό funky disco μοτίβο όλα χωράνε μέσα σ' αυτό τον δίσκο, που είναι αρκετά πιο πολυεπίπεδος από ό,τι μπορεί να σκεφτεί κάποιος χορεύοντας με τη «Γλυκιά Καταστροφή» σε κάποιο πάρτι. Όπως χωράνε και όλοι οι καλοί, όλοι οι φίλοι και γνωστοί των Turboflow – από τον Pan Pan και την Καλλιόπη Μπτροπούλου μέχρι τον Π.Ι.Ε.Β., τη Sci-Fi River και τον ΟΥΤΕΚΑΝ, που ο καθένας με το δικό του feat. συμπληρώνει ένα κομμάτι του παζλ του «**BASSOKATARAH**».

Καθώς ο Γιώργος (Deezy) και ο Γιάννης (Primal) μου διηγούνται την ιστορία αυτής της Μπασοκατάρης στη γειτονιά τους στο Μεταξουργείο, λίγα εικοσιτετράωρα πριν ανέβουν στη σκηνή του Gazarte Ground Stage, με τους φίλους και συνεργάτες τους, για τη δεύτερη ημέρα του Veego Records Showcase, αποκαλύπτεται κι ένα άλλο επίπεδο του άλμπουμ, το οποίο θα επιβεβαιωθεί από την πρόβα στην οποία θα τους ακολουθήσουμε αργότερα αλλά και από το ίδιο το live. Η «**BASSOKATARAH**» δεν είναι απλώς ένας δίσκος, αλλά μια πλούσια φωτογραφία της στιγμής, του momentum που έχει αυτή η συγκεκριμένη παρέα και συλλογικότητα μουσικών και καλλιτεχνών, και της γωνιάς της σκηνής την οποία εκπροσωπεί.

TURBOFLOW 3000

Τα **live** μας και ο κόσμος μας
είναι ένα **safe space**
για όλους

Της ΤΑΝΙΑΣ ΣΚΡΑΠΑΛΙΩΡΗ
Φωτό: ΕΙΡΗΝΗ ΣΙΟΥΣΙΟΥΡΑ

— Δύο χρόνια χωρίζουν το πρώτο σας άλμπουμ με τη φετινή σας κυκλοφορία που σκάει beats, συνεργασίες και εντυπώσεις, αφήνοντας τις κιθάρες του πρώτου δίσκου πιο πίσω. Υπήρξε δημιουργική αλλαγή; Και, αν ναι, πώς τη βιώσατε;

Deezy Δεν προσπαθήσαμε να κάνουμε κάτι διαφορετικό από τον πρώτο μας δίσκο. Ακολουθήσαμε την ίδια λογική. Ωστόσο το «BASSOKATARAH» ξεκίνησε ως mixtape, δεν προοριζόταν εξ αρχής για το δεύτερο άλμπουμ μας. Μετά το «ΟΥΦΟ» είχαμε ξεκινήσει να φτιάχνουμε κάποια beats, αλλά παράλληλα ετοιμάζαμε και το δεύτερο άλμπουμ, που δεν ήταν το «BASSOKATARAH». Αλλά κάπως γουστάραμε μ' αυτό, θέλαμε πάρα πολύ να το βγάλουμε. Και όλα έγιναν με γρήγορους ρυθμούς. Οι συνεργασίες με τα υπόλοιπα παιδιά έγιναν πολύ γρήγορα, οπότε αποφασίσαμε να δουλέψουμε αυτό πρώτα.

Ίσως γι' αυτό να ακούγεται κάπως αλλιώτικο σε σχέση με το «ΟΥΦΟ», αν και δεν προσπαθήσαμε να κάνουμε κάτι διαφορετικό. Απλώς στην αρχή το βλέπαμε ως ξεχωριστό πρότζεκτ, ως «BASSOKATARAH» mixtape, ένα mixtape από τους δυο μας που θα παρουσιάζαμε ως κάτι άλλο, ως ένα instrumental πρότζεκτ με διαφορετικό branding. Είχαμε φτιάξει και λογότυπο, με death metal αισθητική. Αλλά μετά είπαμε ότι έτσι κι αλλιώς οι δυο μας είμαστε σε όλα από την αρχή, γιατί να ξεκινήσουμε κάτι άλλο που στον πυρήνα του θα είναι ίδιο μ' αυτό που κάναμε. Έτσι, τελικά η «BASSOKATARAH» έγινε το δεύτερο άλμπουμ των Turboflow 3000.

Primal Το «ΟΥΦΟ» ήταν ένας πρωτοπόρος δίσκος, ιδίως για την εποχή του. Η «BASSOKATARAH», νομίζω, είναι η έξοδος από το comfort zone μας.

— Οι συνεργασίες στο άλμπουμ είναι πολλές, από τον Pan Pan και τη VASSILINA μέχρι τον Π.Ι.Ε.Β., 0-100 seirene και Sci-Fi River. Είναι αυτή μια οργανική ένδειξη μιας ευρύτερης καλλιτεχνικής κοινότητας;

Deezy Ναι, όλο αυτό έγινε πολύ οργανικά. Δεν το βάλαμε στόχο να κάνουμε ένα mixtape και να φέρουμε τους πάντες για να συμμετέχουν σ' αυτό. Όταν φτιάχναμε τα tracks και τα beats, είπαμε ότι θα είναι αυτά τα 15 κομμάτια – ήταν 15 στην αρχή. Ακούγαμε κάθε track και λέγαμε αυτό θα το δώσουμε σ' αυτόν, αυτό σ' εκείνον, αυτό θα πηγαίνει πιο πολύ στον άλλον. Κάπως έτσι επιλέξαμε ποιο beat θα ταίριαζε στον καθένα. Φυσικά όλο αυτό χτίζει μια κοινότητα, δηλαδή όλοι είναι φίλοι μας, παίζουμε μαζί – εμείς στα live τους κι εκείνοι στα δικά μας. Κι όλες αυτές οι συνεργασίες συνδιαμόρφωσαν και την «BASSOKATARAH». Σιγά σιγά ο καθένας που συμμετείχε έλεγε και κάτι, διαμόρφωνε και λίγο το άλμπουμ. Και έτσι έγινε κάτι συλλογικό. Όλα έγιναν αβίαστα και όλοι γούσταραν που συμμετείχαν.

— Είναι όλη αυτή η κουλτούρα των συνεργασιών και των mixtapes κάτι που κουβαλάτε από τη rap, τη hip hop και την κουλτούρα των MCs; Γιατί είστε παιδιά της rap, που στο «ΟΥΦΟ» την παντρέψατε με τα ροκ μοτίβα.

Deezy Από μικρός, όταν έγραφα rap, βαριόμουν να γράφω μόνος μου. Οπότε δεν νομίζω πως υπάρχει ούτε ένα κομμάτι το οποίο να έχω κάνει ολομόναχος. Σε ό,τι αφορά τον ήχο, μεγάλωσα ακούγοντας rap, μάλιστα μέχρι μια ηλικία άκουγα σχεδόν αποκλειστικά rap. Μετά από κάποια χρόνια, όταν βγάλανε οι Ρόδες το «Silent Disco», είπα ότι κι εγώ θέλω να κάνω κάτι τέτοιο, κάτι τέτοιο θέλω να είμαι. Ήθελα το rap να έχει μια άλλη μορφή. Κιθάρες, synthesizer, drum machines. Τώρα στο «BASSOKATARAH» υπάρχει μια άλλη προσέγγιση, που έχει πάρα πολύ μεγάλο ενδιαφέρον.

— Συναντήσατε κάποια πρόκληση σ' αυτό το πάντρεμα; Είτε εσωτερική, δημιουργική είτε από κάποιον εξωγενή παράγοντα;

Deezy Όχι, δεν αντιμετωπίσαμε κάποια πρόκληση.

Απλώς κάθε φορά που φτιάχνουμε κάτι είναι μια έκπληξη για εμένα. Το ακούω και λέω οκ, γουστάρω. Κι αν το γουστάρεις εσύ, τίποτα άλλο δεν έχει την παραμικρή σημασία. Όταν, πέρυσι τον Αύγουστο, φτιάχναμε το «BASSOKATARAH» και ηχογραφήσαμε το «FOMO» εδώ στο Μεταξουργείο, το ακούγαμε στο repeat, χοροπηδώντας μόνοι μας.

Primal Νομίζω ότι έχει να κάνει με το ότι όταν φτιάχνουμε κάτι δεν πάμε με κάποιο ξεκάθαρο πλάνο, δεν βάζουμε κάτω τα δεδομένα, δεν ακολουθούμε κάποιο σχέδιο. Απλώς υπάρχει μεγάλος δημιουργικός αυθορμητισμός.

Deezy Κι αυτό νομίζω φαίνεται σ' αυτό το άλμπουμ, γιατί τα κομμάτια είναι πολύ διαφορετικά μεταξύ τους. Ακούμε πολλά είδη μουσικής και υποσυνείδητα επηρεαζόμαστε απ' όσα ακούμε την εκάστοτε περίοδο. Όταν γράφαμε αυτόν τον δίσκο ακούγαμε πάρα πολύ Jamie xx, Fred again... αλλά παράλληλα ακούγαμε και όλα τα ραπ που βγαίνουν –δεν αφήνουμε κυκλοφορία ραπ–, και κάπως όλα αυτά δένουν μεταξύ τους.

—**Ήδη, πριν ακόμα από την «BASSOKATARAH», τα live σας έχουν γίνει μεγαλύτερα, με πλήρη μπάντα και πολύ κόσμο στη σκηνή. Έχει αλλάξει αυτό τη συνθετική σας προσέγγιση; Έχετε, δηλαδή, στο μυαλό σας όταν γράφετε ότι το τάδε κομμάτι θα παιχτεί από full band, με ό,τι αυτό συνεπάγεται;**

Deezy Η συνθετική μας προσέγγιση δεν έχει αλλάξει. Με την μπάντα παίζουμε όσα κομμάτια πιστεύουμε ότι θα βγουν καλύτερα έτσι. Αν πιστεύουμε ότι κάτι δεν θα βγει καλό, δεν το κάνουμε.

—**Στα live σας, και με τους καλλιτέχνες των features που ανεβαίνουν στη σκηνή και με τον κόσμο από κάτω, δημιουργείται η αίσθηση μιας κοινότητας, μιας γωνιάς εντός της σκηνής, στην οποία υπάρχει μια νέα δραστηριότητα. Το βιώνετε κι εσείς έτσι;**

Deezy Ναι, γίνονται πράγματα. Κάπως όλοι έχουν ενεργοποιηθεί τελευταία. Πάρε για παράδειγμα τον ΟΥΤΕΚΑΝ, χρόνια μουσικός, εξαιρετικός κιθαρίστας και δεν είχε βγάλει προσωπική κυκλοφορία τόσα χρόνια. Νομίζω ότι όλοι έχουν στραφεί στη δημιουργία κι αυτό είναι γαμάτο. Είμαστε όλοι φίλοι, είναι και όλοι τους παιχταράδες. Όλοι έχουμε να κερδίσουμε απ' αυτό που συμβαίνει.

—**Έχουμε λοιπόν κάτι που, παρά τα όσα και όποια προβλήματα έχει αυτός ο χαρακτήρισμός, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «σκηνή»;**

Deezy Δεν ξέρω ακριβώς αν υπάρχει σκηνή. Φαίνεται ότι κάτι γίνεται στο indie, αλλά μπορώ να μιλήσω μόνο για τους ανθρώπους που γνωρίζουμε και με τους οποίους συνεργαζόμαστε. Είμαστε βέβαια και τόσοι πολλοί, που θα μπορούσε να πει κανείς ότι είμαστε μια σκηνή από μόνοι μας.

—**«Ζω μέσα στο underground όπως και να το δεις»: Η «BASSOKATARAH» κλείνει με το track «Vasilias tu Underground». Τι είναι για εσάς underground στην Ελλάδα του 2026;**

Deezy Κάποτε δεν ήταν ο τρόπος να δημιουργείς χωρίς πολλά μέσα; Σήμερα η έννοια του underground δεν είναι η ίδια με την έννοια που είχε ο όρος παλιότερα. Δεν ξέρω αν έχει να κάνει τόσο με το τι πραγματικά είναι underground με όρους περασμένων δεκαετιών ή με το τι πρεσβεύει κάποιος με την καλλιτεχνική παρουσία του και τη γενικότερη στάση του. Ο ΛΕΞ, ας πούμε, είναι underground αυτή τη στιγμή; Νομίζω, λοιπόν, ότι το underground είναι πια μια έννοια για

τον τρόπο που δουλεύουμε και το κοινό στο οποίο απευθυνόμαστε.

—**Πώς θα ορίζατε το κοινό στο οποίο απευθύνονται οι Turboflow 3000, που σας ακολουθεί και όσο περνάει ο καιρός μεγαλώνει;**

Deezy Δεν έχω ιδέα (γέλια). Πιστεύω ότι έχει απ' όλα. Δεν νιώθω ότι έχουμε κάποιο κλειστό μουσικό target group, ότι απευθυνόμαστε, ας πούμε, μόνο στο ραπ κοινό ή κάτι άλλο.

Primal Νομίζω ότι το target group είναι οι εαυτοί μας. Είμαστε οι μεγαλύτεροι fans μας (γέλια).

Πάντως, αν πρέπει να πούμε κάτι για το όποιο κοινό διανομίζεται, αυτό είναι πως τα live μας είναι κάπως σαν ένα safe space, ένα ασφαλές μέρος για όλους τους ανθρώπους. Ξέρουν πως θα πάνε σε ένα μέρος που θα ακούσουν τη hard-κορίλα, την αλητεία, τη ραπ και τη δυνατή μουσική, αλλά δεν θα αισθανθούν άβολα εκεί. Θα νιώσουν οικεία και όμορφα, αλλά παράλληλα θα έχουν και την ευκαιρία να βγάλουν την «άγρια» πλευρά τους ελεύθερα. Πιστεύω ότι αυτό που κάνουμε κι αυτό που είμαστε είναι ένα safe space για πολύ κόσμο.

—**Μετά την αλλαγή παραδείγματος που έφερε ο Pan Pan πριν λίγα χρόνια με την «Ανισόπεδη ντίσκο» (αλλά και με τον προπομπό του «Χτύπα με σαν ρεύμα στην πίστα») υπήρξε μια έκρηξη δημοφιλίας γύρω από τον ευρύτερο electro pop και synth pop εγχώριο ήχο. Πιστεύετε ότι η σκηνή «πάσχει», ας το πούμε έτσι, από φαινόμενα μιμητισμού; Και πώς καταφέρνει κανείς να αποφεύγει παγίδες επανάληψης και να παραμένει δημιουργικός;**

Deezy Ο καθένας επηρεάζεται από τον διπλανό του –κι εμείς αυτό κάνουμε. Δεν ξέρω, σε όλες τις μπάντες και τα σχήματα βρίσκω κάτι μοναδικό. Μπορεί να έχουμε όλοι τα μπάσα και τα synths, αλλά ο καθένας έχει ένα δικό του χαρακτηριστικό. Νομίζω ότι απλά αυτός που διαφέρει λίγο σήμερα είναι εκείνος που δεν μπαίνει στο Splice για να φτιάξει μουσική, αλλά ξεκινάει από το μηδέν, βάζει την προσωπική του δημιουργία μέσα στη μουσική του και δεν επαναπαύεται στις έτοιμες λύσεις.

Primal Έχουμε καταφέρει να έχουμε μια ελευθερία στο δημιουργικό κομμάτι. Δεν είναι ότι έχουμε κάποιον πάνω από το κεφάλι μας να μας πει κάντε αυτό, κάντε το άλλο, ή ότι το νιώθουμε εμείς έτσι. Συνήθως τις ιδέες τις ξεκινάει ο Πιώργος, όμορφα κι ωραία, και εγώ ακούω, μπαίνω, και μετά διαδέχεται ο ένας τον άλλον. Γι' αυτό είναι και παραμένει original όλο αυτό. Δεν είναι ότι ξυπνήσαμε ένα πρωί και είπαμε ότι θα γίνει κάτι συγκεκριμένο για να κάνουμε εκείνο ή το άλλο. Είναι κάτι εντελώς αυθόρμητο. Ένα track μπορεί να βγει από κάτι που γράψαμε μια μέρα που καθόμασταν στον καναπέ, εκεί που βαριόμασταν, κι αυτό να είναι η βάση.

—**Με τι παθαίνετε FOMO;**

Deezy Όταν οι άλλοι είναι έξω και εμείς μέσα. Με τις παρέες, όταν μαζεύονται πολλοί και εμείς λείπουμε. Είναι δύσκολος ο ύπνος εκείνα τα βράδια.

—**Αυτό το κομμάτι σας, το «FOMO», μυρίζει βαθιά καλοκαιριάτικη Αθήνα του τώρα. Τι σας λείπει από αυτήν την Αθήνα;**

Deezy Ένα καλό μπαρ ν' ακούμε μουσική. Τίποτα άλλο.

—**Ποιο θα θέλατε να είναι το αποτύπωμα της μπάντας, το legacy των Turboflow 3000 σε x χρόνια από σήμερα;**

Primal Θα ήθελα σε κάποια χρόνια να ακούς κάτι και να λες «Α, αυτό θυμίζει “BASSOKATARAH”» (γέλια).

Ο κόσμος ξέρει πως θα πάει σε ένα μέρος που θα ακούσει τη hard-κορίλα, την αλητεία, τη ραπ και τη δυνατή μουσική, αλλά δεν θα αισθανθεί άβολα εκεί

Πάντως αυτή η ιστορία με το legacy νομίζω ότι έχει καταστρέψει πολλές μπάντες και σχήματα στην Ελλάδα. Πολλοί βιάστηκαν να φτιάξουν ένα legacy, πείστηκαν, κι όλο αυτό τους άφησε πολύ πίσω, ενώ είχαν πολλά χρόνια μπροστά τους ώστε να δημιουργήσουν και να κάνουν πράγματα. Πολλοί βιάστηκαν να γίνουν legends. Και κάπως αυτό έχει «ρίξει» πολλούς ανθρώπους και πολλές μπάντες. Ειδικά στη hip hop σκηνή που μεγαλώσαμε εμείς βιαστήκαμε να κάνουμε legends ανθρώπους από πολύ νεαρή ηλικία, που θα μπορούσαν να συνεχίσουν να δημιουργούν χωρίς αυτό το «βάρος». Όλο αυτό τους οδήγησε ουσιαστικά στο να μην υπάρχουν σήμερα. Δηλαδή δεν είμαστε σε θέση τώρα, με δύο άλμπουμ, να μιλήσουμε για legacy. Ακόμα στήνουμε την μπάντα μας. Νομίζω ότι μέχρι σήμερα που απαντάω σ' αυτήν την ερώτηση δεν είχε περάσει ποτέ από το μυαλό μου αυτή η λέξη. Είμαστε εδώ, δημιουργούμε, υπάρχουμε. Μέρα με τη μέρα. Εβδομάδα με την εβδομάδα. Έτσι είναι η ζωή για όλους, έτσι είναι και για τους μουσικούς.

—**Πατάμε το stop στην ηχογράφηση, λέμε κάνα δυο ακόμα κουβέντες με τα παιδιά, πληρώνουμε τις μπίρες και φεύγουμε. Έχουν πρόβα για το live που θα παίξουν για το διήμερο Veego Records Showcase, το τελευταίο Σάββατο του Ιανουαρίου. Τους ακολουθούμε στο προβάδιο, αράζουμε μαζί τους και με την μπάντα τους όσο περνάει το setlist. Το κουδούνι της πόρτας του στούντιο χτυπάει συνέχεια, κάθε φορά κι ένας άλλο guest, κάθε φορά κι ένα άλλο γνωστό πρόσωπο από τα γνωστά μέρη και τις γνωστές σκηνές. Η Μαίρη από τους Ledeloue, η Xanthί, ο Π.Ι.Ε.Β. και ο Pan Pan. Όλοι γνωρίζονται μεταξύ τους, τα λένε, ανταλλάσσουν πρόσφατες εμπειρίες από τη σκηνή. Ο καναπέ έξω από το στούντιο «φιλοξενεί» μια παρέα.**

Η παρέα αυτή θα μεταφερθεί μετά από δύο βράδια στη σκηνή του Gazarte. Το live δουλεμένο, βελτιωμένο, ανεβασμένο, η «BASSOKATARAH» με όλα της τα features λειτουργεί πολύ καλά και κερδίζει το στοιχείο που ακούσια θέτει η παραγωγή της.

Αλλά το πιο σημαντικό σ' ένα live σαν κι αυτό είναι ο κόσμος, ο τρόπος που αγκαλιάζει αυτό που γίνεται στη σκηνή, που σωματοποιεί το γκελ χορεύοντας το «FOMO» σε ένα σταυροδρόμι που Millennials και Gen Z συναντιούνται για να ξεδώσουν στην πόλη που τους ενώνει.

Κάπου εκεί θυμόμαστε αυτό που είπε ο Γιάννης για το safe space που βλέπει στα live τους. Αλλά και κάτι άλλο που είπε σ' αυτές τις δυο κουβέντες που αλλάξαμε αφού είχε πατηθεί το stop στο rec. «Έχουμε κουραστεί να μας αντιμετωπίζουν τα μέσα, εμάς και τη μουσική μας, σαν κάτι διαφορετικό, σαν κάτι “έξωτικό” που έσκασε από το πουθενά και κάνει κάτι ξένο. Είμαστε εδώ όπως όλοι, μουσικοί όπως και οι άλλοι. Δεν είμαστε ξένο σώμα». Και αυτό βλέπουμε σ' αυτή τη σκηνή. Ένα παρεϊστικό live που πραγματικά λειτουργεί και ως ένα safe space πάρτι από μια μπάντα της πόλης και τους φίλους της, για τα παιδιά της πόλης – τίποτα δεν είναι λιγότερο ξένο απ' αυτό. ▮

Η μουσική παρέα του Σαββατοκύριακου

© ΤΑΣΟΣ ΑΝΕΣΤΗΣ

Τάνια Σκραπαλιώρη
10.00 – 12.00

Βιολέτα Καμπουρούλου
12.00 – 14.00

Ξένια Ντάνια
14.00 – 16.00

Χρήστος Αντωνίου
00.00 – 02.00

Το soundtrack της πόλης

Σύναξις

Ο νέος γαστρονομικός προορισμός έρχεται στη Βουλιαγμένη

Στη γαστρονομική σκηνή της Αθηναϊκής Ριβιέρας μια νέα άφιξη ετοιμάζεται να κλέψει τις εντυπώσεις. Το Σύναξις ανοίγει επίσημα τις πόρτες του στα τέλη Μαρτίου στη Βουλιαγμένη και φέρνει μαζί του μια δυναμική πρόταση που παντρεύει την παράδοση με τη σύγχρονη τεχνική, κάτω από το κεντρικό του μότο «Open Fire Greek Cuisine».

Σε μια από τις πιο κομψές γειτονιές της Αθήνας, το Σύναξις φιλοδοξεί να γίνει σημείο συνάντησης για όσους αγαπούν τις αυθεντικές ελληνικές γεύσεις, δοσμένες με δημιουργικότητα και σεβασμό στην πρώτη ύλη. Στο τιμόνι της κουζίνας βρίσκεται ο σεφ Γιάννης Μπαμπάλης, ένας ιδιαίτερα έμπειρος επαγγελματίας που έχει αφήσει το αποτύπωμά του ως head chef σε γνωστά εστιατόρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Δημιουργικός και ταλαντούχος, επενδύει στις γνώριμες γεύσεις που όλοι αγαπάμε, τις οποίες προσεγγίζει με σύγχρονες τεχνικές. Το αποτέλεσμα; Πιάτα με οικείο χαρακτήρα και ανανεωμένη ταυτότητα, που η ποιότητα των εξαιρετικών πρώτων υλών παραμένει αδιαπραγμάτευτη.

Ο χώρος ακολουθεί τη φιλοσοφία της ζεστής φιλοξενίας. Κυριαρχούν ξύλινα στοιχεία, αποχρώσεις του ζεστού μπλε και μια ατμόσφαιρα που σε κάνει να νιώθεις άνετα από την πρώτη στιγμή. Ο μεγάλος, άνετος και φιλόξενος εξωτερικός χώρος συμπληρώνει την εμπειρία, ιδανικός για ανοιξιάτικα και καλοκαιρινά βράδια στη Βουλιαγμένη.

Σημαντικό ρόλο παίζει και η cocktail list, η οποία έχει σχεδιαστεί ώστε να συμπληρώνει ιδανικά το φαγητό. Σε συνδυασμό με το γεύμα σου, θα απολαύσεις από μια εξαιρετική λίστα cocktails με δροσερές και ισορροπημένες επιλογές που ταιριάζουν απόλυτα με τις γεύσεις του μενού και απογειώνουν τη συνολική εμπειρία.

Το Σύναξις έρχεται να προστεθεί στον ανανεωμένο γαστρονομικό χάρτη της Αθήνας, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη εμπειρία φαγητού σε ένα φιλόξενο και προσεγμένο περιβάλλον. Ένας νέος προορισμός στη Βουλιαγμένη για τους φίλους της γαστρονομίας που αναζητούν ποιότητα, αυθεντικότητα και τη ζεστασιά της ελληνικής φιλοξενίας.

Λεωφόρος Ποσειδώνος 17, Βουλιαγμένη, 2108900216
 Synaxis taverna synaxis_taverna

Μια βραδιά στα underground

Της ΕΛΕΝΗΣ ΒΑΡΔΑΚΗ
Φωτό: ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

Τσίγκινες κανάτες γεμάτες κρασί πηγαioέρχονται από καρέκλα σε καρέκλα, δίσκοι φορτωμένοι με μεζεδάκια μπαio-βγαioύν από την κουζίνα, κάνα δυο πα-ρέες έχουν ήδη αρχίσει να τραγουδούν και τα μπουζουκάκια χαρίζουν τον πρώτο χορό της βραδιάς. Ένα ζεστό φως δείχνει το μονοπάτι για το υπόγειο, όπου συμβαioύν θαύματα. Εκεί όπου ο κόσμος ακόμα το γλεντάει με την ψυχή του.

Δεν είναι κλαμπ, δεν είναι εναλλακτικά εστιατόρια, δεν έχουν συγκεκριμένο target group. Είναι υπόγεια καφενεία και κουτούκια, κρυμμένα από τα μάτια των αμύπτων, αλλά με την πόρτα ανοιχτή σε κάθε παρέα. Κάποια βρίσκονται στο κέντρο της πόλης, άλλα φτά-νουν μέχρι την Πεύκη, όλα όμως ξέρουν τι θα πει σω-στός μεζές, γενναιοδωρη μερίδα και χορός πάνω στο τραπέζι.

Πρώτη στάση το Ναυάγιο των Αγγέλων, το παρε-ϊστικό στέκι των Εξαρχείων. Αν και υπόγειο, θα το ε-ντοπίσεις εύκολα χάρη στη μεγάλη τοιογραφία πάνω από τα κεραμίδια: αριστερά ο κουστουμαρισμένος κύ-ριος με την κιθάρα, δεξιά ο μερακλής με το μπουζούκι και στη μέση η κυρία του τραπέζιου, με το ποτήρι της γεμάτο κρασί. Κατεβαioντας τα σκαλάκια, βρίσκεσαι σε έναν ζεστό χώρο με ασπρόμαυρες φωτογραφίες στους τοίχους, κλασικές καρέκλες ταβέρνας και μι-κρά αγγελάκια διάσπαρτα εδώ κι εκεί. Από το 1956 λειτούργησε ως καφενείο και από το 1999 έγινε σημείο συνάντησης όσων αγαπούν τα ρεμπέτικα.

Δεύτερη στάση το Οιονομαγειρείο της Αλεξάνδρας στο Γκάζι, από εκείνα τα μέρη που, αν δεν τα ξέρεις, δύσκολα θα τα προσέξεις. Κατεβαioίνεις 16 σκαλοπά-τια, στα μισά συναντάς μια μισάνοιχτη πράσινη πόρτα και λίγο μετά βρίσκεσαι σ' έναν υπόγειο χώρο που μο-σχοβολά πολιτική κουζίνα και γλεντά με ηπειρώτικα τραγούδια. Είναι από τα μαγαζιά που σε κάνουν να νιώ-θεις σαν στο σπίτι σου, ή μάλλον σαν στην κουζίνα της γιαγιάς σου, εκείνης που ήταν άπαικτη στη μαγειρική. Από το 1927 έως το 1940 υπήρξε ταβέρνα με βαρέλια, όπου οι ιδιοκτήτες πουλούσαν κρασί. Σήμερα, μικροί και μεγάλοι, Αθηναίοι και μη, πιάνονται χέρι χέρι, χο-ρεύουν με τα κλαρίνα, γεμίζουν τα ποτήρια τους ξανά και ξανά και στήνουν το δικό τους ηπειρώτικο γλέντι, με την κυρία Αλεξάνδρα πάντα παρούσα, έτοιμη να φιλέψει ζεστές πολιτικές πίτες και μεζέδες.

Επόμενη στάση το Υπόγειο του Μαραθωνίτη στο Παγκράτι, εκεί όπου τα αρνίσια παϊδάκια είναι σχεδόν υποχρεωτικά. Μπαioίνοντας στο υπόγειο, που μυρίζει φρεσκοψημένο κρέας και κρασί, αντικρίζεις κομπο-λόγια στους τοίχους, τεράστια βαρέλια, ξύλινες καρέ-κλες και κόσμο να βαράει παλαμάκια στον ρυθμό των οργανοπαιχτών. Το μαγαζί ξεκίνησε ως κρασοπουλειό, όπου ο καθένας έφερνε το φαγητό από το σπίτι, και πή-ρε το όνομά του από τον Φώτη Αυγερόπουλο, που για χρόνια ζούσε στον Μαραθώνα. Σήμερα, υπό τη φρο-ντίδα του εγγονού του, Δημήτρη Κυμπουρόπουλου, είναι ένας χώρος με ζωντανή μουσική καθημερινά, εξαιρετική τυροκαυτερή και παϊδάκια να γλείφεις τα δάχτυλά σου, γεμάτος κόσμο που τραγουδά και μεθά σαν να βρίσκεται σε γιορτή στην πλατεία του χωριού.

Τελευταία στάση το Μεζεδοπωλείο η Μαγκουφάνα στην Πεύκη, εκεί όπου οι Παρασκευές και τα Σαββατό-βραδα μετατρέπονται σε κανονικό γλέντι, με άφθονο τσίπουρο, κρέατα στη σχάρα και πολλή μουσική. Στο ε-σωτερικό, μεγάλα βαρέλια, ένα υπερυψωμένο σημείο για τους οργανοπαίχτες, βινύλια στους τοίχους και, κά-που στη γωνία, ένα jukebox που σε γυρνά για λίγο στα 50s και στα 60s. Αν φτάσεις αργά, οι καρτοπετσέτες θα πετούν ήδη στον αέρα, κάποιοι θα βρίσκονται στην τρίτη κανάτα κρασί και, αν είσαι τυχερός, ίσως βρεις ένα κενό τραπέζι.

Κι έτσι, σχεδόν χωρίς να το καταλάβεις, η βραδιά κυλά από υπόγειο σε υπόγειο. Οι φωνές μπλέκονται με τα μπουζουκάκια και τα κλαρίνα, τα ποτήρια ξαναγεμί-ζουν, τα τραπέζια έρχονται πιο κοντά. Από τα Εξάρχεια στο Γκάζι, από το Παγκράτι μέχρι την Πεύκη, αλλάζει η γειτονιά, όχι όμως και το συναίσθημα. Εκείνο της παρέ-ας, της χαράς, του γλεντιού. Γιατί, τελικά, αυτά τα υπό-γεια είναι μικρές χρονοκάψουλες μιας Αθήνας που με-τρά τη διασκέδαση σε παλαμάκια, σε κανάτες και σε χορούς πάνω στο τραπέζι. Κι όσο υπάρχουν ακόμα αυ-τά τα φασαριόζικα μέρη, η Αθήνα θα βρίσκει πάντα έ-ναν υπόγειο τρόπο να γλεντάει με την ψυχή της. **Α**

μπουζουκιάκια της Αθήνας

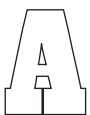
Η επιστροφή στην ύπαιθρο γίνεται το πιο φιλόδοξο κοινωνικό πείραμα του 21ου αιώνα, ως αλλαγή φιλοσοφίας ζωής

Back to village

‘Η η επιστροφή στην ύπαιθρο ως νέο μοντέλο ζωής

Για δεκαετίες, η επιτυχία είχε διεύθυνση σε μεγάλη πόλη, διαμέρισμα με θέα σε πολυκατοικίες και αγχωτικούς ρυθμούς ζωής. Κι όπως γίνεται τελευταία, όλα τριγύρω αλλάζουνε. Μαζί και ο αστικός τρόπος ζωής.

Της ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΤΣΟΛΚΑ

Από την Ιταλία και την Ελλάδα μέχρι τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία, ολοένα και περισσότεροι νέοι εγκαταλείπουν τις μητροπόλεις για να χτίσουν μια νέα ζωή στην ύπαιθρο, σε χωριά και μικρές πόλεις. Είναι το όνειρο μιας ζωής ουσίας, με λιγότερο θόρυβο, πιο ανθρώπινης και χαλαρής. Και αυτή η επιστροφή είναι συνειδητή επιλογή.

Η κόπωση της γερασμένης πόλης

Το αυξημένο κόστος ζωής, η στεγαστική κρίση, η κυκλοφοριακή συμφόρηση, οι περιβαλλοντικές πιέσεις, η εγκληματικότητα, η αποξένωση και το χρόνιο στρες της αστικής καθημερινότητας έχουν δημιουργήσει ένα τοξικό μείγμα, που ωθεί πολλούς νέους να αναζητήσουν εναλλακτικές. Σύμφωνα με στοιχεία της OECD, το 2023 πάνω από το 28% των νέων Ευρωπαίων ηλικίας 25-35 ετών δήλωσαν ότι σκέφτονται σοβαρά να εγκαταλείψουν τις μεγάλες πόλεις για μικρότερες κοινότητες ή αγροτικές περιοχές – ποσοστό αυξημένο κατά 11% σε σχέση με το 2015.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, η ετήσια έρευνα του Pew Research Center κατέγραψε ότι σχεδόν 3 στους 10 Millennials μετακινήθηκαν σε αγροτικές ή ημιαστικές περιοχές μέσα στα δύο πρώτα χρόνια μετά την πανδημία. Η πανδημία, άλλωστε, υπήρξε καταλύτης αυτής της αλλαγής. Έδειξε πως η εργασία εξ αποστάσεως είναι εφικτή, πως η παραγωγικότητα δεν εξαρτάται από την παρουσία σε ένα γραφείο και πως η ποιότητα ζωής μπορεί να είναι πολύ υψηλότερη μακριά από τον αστικό θόρυβο.

Νέα ζωή μακριά από το μπουτιλιάρισμα

Η επιστροφή στην ύπαιθρο δεν έχει πια σχέση με τα στερεότυπα του παρελθόντος. Δεν πρόκειται για φυγή από τον πολιτισμό ή για αναχωρισμό, ούτε για υποχώρηση σ' έναν απλό και απομονωμένο τρόπο ζωής. Είναι συνειδητή απόφαση να χτιστεί μια νέα καθημερινότητα με άλλες αξίες. Στην Ιταλία, εκατοντάδες νέοι εγκατασταθούν σε μικρά χωριά της Τοσκάνης, της Ούμπρια ή της Καλαβρίας, επενδύοντας σε οικότουρισμό, παραγωγή βιολογικών προϊόντων ή μικρές δημιουργικές επιχειρήσεις. Στην Ελλάδα, το φαινόμενο γίνεται αισθητό σε περιοχές όπως η Μάνη, τα Ζαγοροχώρια ή η Εύβοια, όπου νέοι επαγγελματίες δημιουργούν μικρές μονάδες αgroδιατροφής, χώρους φιλοξενίας ή εργαστήρια χειροποίητων προϊόντων. Στις ΗΠΑ, οι λεγόμενοι urban refugees μετακινούνται από τη Νέα Υόρκη, το Σαν Φρανσίσκο ή το Σικάγο σε πολιτείες όπως η Μοντάνα, το Βερμόντ ή το Όρεγκον, αγοράζοντας γη και δημιουργώντας μικρές επιχειρήσεις βασισμένες στην τοπική παραγωγή. Στην Ιαπωνία, όπου η ερήμωση των αγροτικών περιοχών αποτελούσε διαχρονικό πρόβλημα, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται άνοδος στα προγράμματα «U-turn» και «I-turn» – πρωτοβουλίες που ενθαρρύνουν τους νέους να εγκαταλείψουν το Τόκιο και την Οσάκα για να αναζωογονήσουν την επαρχία.

Οι δουλειές μακριά από τις πόλεις

Οι νέοι που εγκαταλείπουν τις πόλεις δεν το κάνουν μόνο για να ζήσουν καλύτερα και πιο

ανθρώπινα. Επιλέγουν τα χωριά, την ύπαιθρο, τις μικρές κωμοπόλεις και για να επενδύσουν διαφορετικά. Ο αγροτουρισμός, οι μικρές παραγωγικές μονάδες, τα εργαστήρια τοπικών προϊόντων, οι αγρο-τεχνολογικές startups και οι πρωτοβουλίες πράσινης οικονομίας αναπτύσσονται με ταχύτητα και δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εκτιμά ότι μέχρι το 2030, πάνω από 1,3 εκατομμύρια νέες θέσεις θα δημιουργηθούν σε αγροτικές περιοχές της Ευρώπης, χάρη σε πρωτοβουλίες βιώσιμης παραγωγής και εναλλακτικού τουρισμού. Στην Ιαπωνία, το κρατικό πρόγραμμα «Chiiki Okoshi Koryokutai», που στηρίζει νέους επαγγελματίες οι οποίοι εγκαθίστανται στην ύπαιθρο, έχει ήδη οδηγήσει σε αύξηση 18% των μικρών επιχειρήσεων εκτός μητροπολιτικών περιοχών από το 2020. Η ύπαιθρος μετατρέπεται σε εργαστήριο καινοτομίας. Η τεχνολογία επιτρέπει την παραγωγή υψηλής αξίας προϊόντων, τη δημιουργία online επιχειρήσεων από απομακρυσμένες περιοχές και την προσέλκυση διεθνών πελατών. Το χωριό δεν είναι πια σύμβολο στασιμότητας, ίσως πνιγνό, που περιορίζει ορίζοντες, αλλά πλατφόρμα δημιουργικότητας και ανάπτυξης.

Ψάχνοντας την ουσία

Πίσω από την επιστροφή στην ύπαιθρο κρύβεται και μια βαθύτερη αλλαγή νοοτροπίας. Η σημερινή γενιά δεν ορίζει την επιτυχία αποκλειστικά με βάση το εισόδημα ή τη θέση εργασίας. Δίνει μεγαλύτερη αξία στον χρόνο, στην ευελιξία, στην ποιότητα των ανθρώπινων σχέσεων, στην ισορροπία με το περιβάλλον. Η ζωή στο χωριό, με τις εποχές, τον ρυθμό της φύσης, την αίσθηση της κοινότητας και την απουσία του αέναου αστικού άγχους, αντιπροσωπεύει ένα διαφορετικό μοντέλο ευημερίας. Δεν είναι ζωή λιγότερο φιλόδοξη, η κάθε μέρα έχει αξία, ουσία και υπάρχει για να τη ζεις. Η επιστροφή των νέων στην ύπαιθρο δυναμώνει τις τοπικές κοινωνίες, ενισχύει την κοινωνική συνοχή, ζωντανεύει τις παραδοσιακές πρακτικές, εξελίσσει και ανανεώνει το παλιό, ενώ δημιουργεί νέες μορφές συνεργασίας. Η ύπαιθρος δεν είναι πλέον το εγκαταλειμμένο περιθώριο της κοινωνίας, αλλά ένας δυναμικός χώρος όπου δοκιμάζονται νέες μορφές διαβίωσης και συλλογικότητας.

Η μεγάλη επιστροφή

Το φαινόμενο back to village δεν είναι μόδα, αλλά ανάγκη των ανθρώπων να βρουν τις ισορροπίες τους ανάμεσα στην τεχνολογία και τη φύση, και το κέντρο στην παραγωγικότητα και την ποιότητα ζωής. Είναι ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο που υπογράφεται σιωπηλά από μια γενιά η οποία δεν θέλει να ζήσει όπως οι προηγούμενες. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι πόλεις θα αδειάσουν ή ότι η αστική ζωή θα πάψει να είναι ελκυστική. Σημαίνει όμως ότι ο αστικός τρόπος ζωής ως μονόδρομος για επιτυχία και δημιουργικότητα, ήδη αμφισβητείται! Και η επιστροφή στην ύπαιθρο γίνεται το πιο φιλόδοξο κοινωνικό πείραμα του 21ου αιώνα, ως αλλαγή φιλοσοφίας ζωής. **Α**

Η απαξίωση των πτυχίων και ο μύθος του αυτοδίδακτου

Όταν η εκπαίδευση θεωρείται περιττή
και η απουσία σπουδών παρουσιάζεται ως πλεονέκτημα

Της ΙΩΑΝΝΑΣ ΜΑΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ

Τα τελευταία χρόνια έχει διαμορφωθεί ένα παράδοξο αφήγημα γύρω από τη γνώση. Εκεί που κάποτε το πτυχίο και κάθε μορφή πιστοποιημένης εκπαίδευσης λειτουργούσαν ως βασικοί δείκτες επαγγελματικής επάρκειας, σήμερα συναντάμε όλο και συχνότερα μια δημόσια υπερηφάνεια για την απουσία τους. Όλο και περισσότερο προβάλλεται η εμπειρία ως η μόνη πραγματική αξία, ενώ η επικοινωνιακή δεινότητα, η ευστροφία και η τεράστια αυτοπεποίθηση παρουσιάζονται ως επαρκή υποκατάστατα κάθε μορφής οργανωμένης εκπαίδευσης. Είναι αυτό το γνωστό «τα χαρτιά δεν έχουν σημασία», που ακούμε τόσο συχνά.

Η μετατόπιση αυτή δεν είναι τυχαία. Είναι σύμπτωμα μιας ευρύτερης αλλαγής στον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε και τη γνώση αλλά και την εξειδίκευση και το κύρος. Ζούμε σε μια εποχή που η πρόσβαση στην πληροφορία είναι σχεδόν καθολική. Courses, σεμινάρια, tutorials, πλατφόρμες μάθησης, όλα βρίσκονται ένα κλικ μακριά. Η γνώση έχει αποδεσμευτεί από τους θεσμούς που για δεκαετίες τη μονοπωλούσαν. Και αυτό είναι, αναμφίβολα, μια δημοκρατική εξέλιξη. Υπάρχει όμως μια ακόμη πιο γήινη εξήγηση για την απαξίωση. Για ένα σημαντικό σύνολο ανθρώπων, τα πτυχία και οι πιστοποιήσεις δεν οδήγησαν στις επιθυμητές επιδιώξεις, δηλαδή επαγγελματική αποκατάσταση, σταθερότητα και ανέλιξη. Η ανεργία πτυχιούχων, η υποαπασχόληση, η συσσώρευση τίτλων που δεν φαίνεται να παίζουν φοβερό ρόλο πια στην αγορά εργασίας δημιούργησαν απογοήτευση. Όταν έχεις επενδύσει χρόνο, κόπο και χρήμα σε σπουδές που δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα, τουλάχιστον αυτά που κατά μέσο όρο ορίζουμε ως αναμενόμενα, η κριτική προς το σύστημα δεν είναι παράλογη.

Παράλογα είναι όμως σχεδόν πάντα τα άκρα. Και στην προκειμένη περίπτωση το ηρωικό «εγώ έμαθα μόνος μου» φαίνεται να έχει μετατραπεί σε αφήγημα κύρους ή σε ένα είδος –σε όρους Πιερ Μπουρντιέ– συμβολικού κεφαλαίου, δηλαδή σε μια άυλη μορφή αξίας, που χαρίζει αναγνώριση και ενισχύει την εικόνα του επαγγελματία. Το σύγχρονο αυτό «εγώ έμαθα μόνος μου» δεν μεταφράζεται απλά ως θεσμική αμφισβήτηση αλλά ως ανεξαρτησία από το σύστημα, υψηλή ευφυΐα και μεγάλη αυτονομία. Σε ορισμένες περιπτώσεις λειτουργεί σχεδόν και ως ηθικό πλεονέκτημα, σαν ο επαγγελματίας που το πρεσβεύει να είναι πιο αυθεντικός και πιο αληθινός επειδή «αυτός έμαθε μόνος του».

Ας είμαστε ειλικρινείς. Η συνολική απορρίψη κάθε μορφής πιστοποιημένης γνώσης –πανεπιστημιακής, επαγγελματικής, τεχνικής, ακόμη και εξειδι-

Όταν έχεις επενδύσει χρόνο, κόπο και χρήμα σε σπουδές που δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα, η κριτική προς το σύστημα δεν είναι παράλογη

κευμένων εκπαιδεύσεων— δεν είναι ούτε λίγο επαναστατική. Συχνά αποκαλύπτει κάτι πιο απλό. Μια δυσφορία απέναντι σε κάθε διαδικασία που προϋποθέτει χρόνο, αξιολόγηση και ανατροφοδότηση. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μάλιστα, το αυτοδίδακτο αφήγημα αγγίζει τα όρια υπερφίαλων τοποθετήσεων, φέρνοντας στον αφρό ένα νέο μοντέλο επαγγελματιών που μας καλούν να φανούμε έξυπνοι, να μη χάσουμε χρόνο άδικα και να ακολουθήσουμε το δικό τους παράδειγμα, είτε αυτό μεταφράζεται σε επιτυχημένη καριέρα, είτε σε χρήματα, είτε και στα δύο.

Δεν είναι τυχαίο ότι τέτοιες αφηγήσεις ευδοκιμούν σε μια εποχή που όλα επιταχύνονται. Θέλουμε γρήγορα αποτελέσματα, γρήγορη αναγνώριση, γρήγορο εισόδημα. Η οικονομική και ψυχική κόπωση των τελευταίων ετών είναι πραγματική και η επιθυμία για άμεση απόδοση ουδόλως αβάσιμη. Η υπερπροσφορά τίτλων έχει όντως μειώσει τη διακριτική τους αξία. Όταν όλοι έχουν μεταπτυχιακό, το μεταπτυχιακό πια δεν σε βοηθάει να ξεχωρίσεις. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η συστηματική γνώση είναι άνευ σημασίας. Σημαίνει ότι το επαγγελματικό πεδίο έχει γίνει πιο ανταγωνιστικό και πιο σύνθετο. Η θεσμική εκπαίδευση (όταν λειτουργεί σωστά) προσφέρει μεθοδολογία, θεωρητικό υπόβαθρο, κριτική σκέψη, κατανόηση πλαισίου. Δεν περιορίζεται στη δεξιότητα και, ναι, πώς να το κάνουμε, δομεί έναν τρόπο σκέψης.

Από την άλλη πλευρά, κανείς δεν αμφισβάζει ότι η αυτοδιδασκτική πορεία καλλιεργεί ευελιξία, προσαρμοστικότητα και πρακτική εξοικείωση. Το πρόβλημα μάλλον ξεκινάει όταν δεν μας γίνεται αντιληπτό ότι το πτυχίο δεν αποτελεί από μόνο του απόδειξη ικανότητας, ούτε όμως και η απουσία του αποτελεί ένδειξη υπεροχής. Ίσως τελικά, λοιπόν, το ζήτημα να μην είναι αν κάποιος έχει πτυχίο ή αν είναι αυτοδίδακτος, αλλά πόσο σοβαρά αντιμετωπίζει αυτό που κάνει (και όχι μόνο πόσο σοβαρά παίρνει τον εαυτό του).

Ένα πτυχίο δεν είναι η απάντηση σε όλα. Ούτε όμως μαθαίνονται όλα στο πανεπιστήμιο της ζωής και στα social media. Η γνώση είναι εργαλείο σκέψης και χτίζεται μέσα από διαφορετικές διαδρομές, ακαδημαϊκές, επαγγελματικές και εμπειρικές. Αυτό που τελικά μετράει δεν είναι αναγκαστικά η ταμπέλα της γνώσης, αλλά το επίπεδο της δουλειάς—με την ευρύτερη έννοια— που παράγεται μέσα από αυτήν.

Στο τέλος της ημέρας, η παιδεία δεν είναι δεδομένη, είτε έχεις πτυχίο είτε δεν έχεις. Η παιδεία κρίνεται από τον τρόπο που σκέφτεσαι και από τον τρόπο που φέρεις, στη δουλειά, στους άλλους και στον εαυτό σου. **A**

Πώς η LIDL Ελλάς επενδύει δια

Η Νικολέττα Κολομπούρδα, Chief People Officer & μέλος της διοίκησης της Lidl Ελλάς, μας εξηγεί πώς η εταιρεία διακρίθηκε για 10η συνεχόμενη χρονιά ως Top Employer

Η Lidl Ελλάς αναδεικνύεται Top Employer για 10η συνεχόμενη χρονιά. Τι αλλάζετε κάθε χρόνο για να παραμένετε στην κορυφή;

Κάθε χρονιά ξεκινά με την ίδια βασική ερώτηση: τι χρειαζόμαστε περισσότερο οι άνθρωποι μας σήμερα; Οι συνθήκες ζωής, η αγορά εργασίας και οι προτεραιότητες μεταβάλλονται, επομένως προσαρμόζουμε αντίστοιχα τις πολιτικές και τις παροχές μας. Παράλληλα, εξελίσσουμε τα προγράμματα εκπαίδευσης και ανάπτυξης, βελτιώνουμε διαδικασίες που επηρεάζουν την καθημερινή εργασία και ενισχύουμε τη διαφάνεια στην επικοινωνία. Η συνέπεια στις αξίες μας παραμένει σταθερή, όμως ο τρόπος εφαρμογής τους εξελίσσεται ώστε να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες των ανθρώπων μας. Αυτή η διαρκής προσαρμογή είναι που μας επιτρέπει να διατηρούμε υψηλό επίπεδο ως εργοδότης και να βραβευόμαστε για 10 συνεχόμενες χρονιές ως Top Employer.

Σε έναν οργανισμό με τόσο έντονη επιχειρησιακή καθημερινότητα, πώς καλλιεργείτε το αίσθημα του «ανήκειν» και της ομάδας σε βάθος χρόνου;

Το αίσθημα του «ανήκειν» ενισχύεται όταν ο εργαζόμενος βιώνει σεβασμό, σταθερότητα και καθαρούς ρόλους. Από την πρώτη μέρα επενδύουμε σε ουσιαστικό onboarding, ώστε κάθε νέο μέλος της ομάδας μας να εντάσσεται ομαλά στο περιβάλλον εργασίας. Στην πορεία, δίνουμε έμφαση στην ανοιχτή επικοινωνία, στο ξεκάθαρο feedback και στη δίκαιη μεταχείριση. Όταν ξέρεις τι περιμένει η ομάδα από εσένα και τι μπορείς να περιμένεις εσύ από εκείνη, νιώθεις ασφάλεια. Και η ασφάλεια φέρνει το «ανήκω». Επίσης, σε έναν οργανισμό με καταστήματα, logistics centers και γραφεία, φροντίζουμε να υπάρχει κοινή κουλτούρα, αλλά και σεβασμός στις ιδιαιτερότητες κάθε ρόλου. Η ομάδα δεν είναι κάτι αφηρημένο, είναι οι άνθρωποι με τους οποίους εργάζεσαι κάθε μέρα. Και όταν τους εμπιστεύεσαι, αξίζει.

Σε μια εποχή αβεβαιότητας, η έννοια της «ασφάλειας» στην εργασία αποκτά νέο νόημα. Τι σημαίνει πρακτικά για εσάς ένα ασφαλές εργασιακό περιβάλλον, πέρα από τα αυτονόητα;

Ασφάλεια σημαίνει να μπορείς να μιλήσεις χωρίς φόβο, να κάνεις μια ερώτηση χωρίς να νιώσεις άσχημα, να πεις «έκανα λάθος» και να αντιμετωπιστείς με σεβασμό. Σημαίνει σταθερότητα: να ξέρεις ότι εργάζεσαι σε έναν οργανισμό που επενδύει στους ανθρώπους του και δεν λειτουργεί ευκαιριακά. Σημαίνει διαφάνεια σε αποφάσεις που επηρεάζουν την καθημερινότητά σου. Ένα ασφαλές περιβάλλον εργασίας είναι εκείνο όπου ο εργαζόμενος μπορεί να αποδώσει γνωρίζοντας ότι εργάζεται σε έναν οργανισμό που τον σέβεται και τον στηρίζει ώστε να εξελιχθεί. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο στηρίζουμε σταθερά τη νέα γενιά με καινοτόμα προγράμματα όπως το Lidl UP: Learn & Work και το Lidl UP: Area Manager Trainee. Δίνουμε τη δυνατότητα σε νέους και νέες να

Χρονικά στους ανθρώπους της

Της Χαράς Αλεξανδροπούλου

Ξεκινήσουν δυναμικά την καριέρα τους, ανεξάρτητα από προηγούμενη εργασιακή εμπειρία και να αναλάβουν με την ολοκλήρωση του προγράμματος μια σημαντική θέση ευθύνης.

Το equal pay και το gender pay gap είναι ζητήματα που συζητούνται έντονα αλλά λύνονται δύσκολα. Πώς βοηθά η ξεκάθαρη μισθολογική πολιτική και η δημοσίευση μισθών στις αγγελίες να γεφυρωθεί αυτό το χάσμα; Η διαφάνεια είναι από τα πιο ισχυρά εργαλεία ισότητας. Η ξεκάθαρη μισθολογική πολιτική δημιουργεί ένα κοινό σημείο εκκίνησης για όλους και όλες. Όταν οι αποδοχές μιας θέσης είναι γνωστές από την αγγελία, η συζήτηση βασίζεται σε αντικειμενικά δεδομένα και όχι σε προσωπικές διαπραγματεύσεις, που μπορεί να επηρεαστούν από στερεότυπα. Οι απολαβές και οι παροχές συνδέονται με τον ρόλο, τις ευθύνες και την εμπειρία που απαιτείται – γεγονός που ενισχύει την ίση μεταχείριση. Παράλληλα, η διαφάνεια καλλιεργεί εμπιστοσύνη, γιατί οι άνθρωποί μας γνωρίζουν το πλαίσιο στο οποίο εξελίσσονται μισθολογικά. Με αυτόν τον τρόπο περιορίζονται οι ανισότητες και αντιμετωπίζεται ουσιαστικά το gender pay gap, μέσα από ένα σύστημα που λειτουργεί με σταθερούς κανόνες.

Πιστεύετε ότι η ισότητα στις αμοιβές είναι θέμα πολιτικής, κουλτούρας ή καθημερινών μικρών αποφάσεων; Και ποιο είναι το πιο δύσκολο κομμάτι στην πράξη; Πιστεύω ότι η ισότητα στις αμοιβές είναι αποτέλεσμα και των τριών παραγόντων. Το θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο είναι απαραίτητο για να θέτει σαφείς κανόνες, όμως αυτό που πραγματικά κάνει τη διαφορά είναι η συνεπής εφαρμογή τους στην πράξη, σε κάθε αξιολόγηση, κάθε προαγωγή και κάθε νέα πρόσληψη. Το πιο δύσκολο κομμάτι είναι ακριβώς αυτή η σταθερότητα: να τηρούνται τα ίδια κριτήρια για όλους και όλες, με διαφάνεια, αντικειμενικότητα και δικαιοσύνη. Σε αυτή τη φιλοσοφία εντάσσεται και η συνολική μισθολογική μας προσέγγιση. Η μισθολογική πολιτική στηρίζεται στη δέσμευσή μας να προσφέρουμε ανταγωνιστικές και ξεκάθαρες αποδοχές για όλους τους ανθρώπους μας. Φέτος, προχωρήσαμε σε αναπροσαρμογή των κατώτατων μισθών στη Lidl Ελλάς, ενισχύοντας ουσιαστικά το εισόδημα των ανθρώπων μας: ο κατώτατος μισθός στα logistics centers διαμορφώνεται πλέον στα 1.100€ μεικτά και στα 1.150€ μεικτά για τους ανθρώπους μας στα καταστήματα, ενώ παράλληλα όλοι οι άνθρωποί μας λαμβάνουν μισθολογικές αυξήσεις τουλάχιστον 2,5%.

Σε μια ιδιαίτερη χρονιά, κατά την οποία συμπληρώνουμε 10 συνεχόμενα χρόνια ως Top Employer, υλοποιούμε συνολική επένδυση άνω των 10 εκατομμυρίων ευρώ που αφορά αυξήσεις και παροχές. Η κίνηση αυτή προστίθεται σε ένα ήδη ανταγωνιστικό πακέτο αποδοχών και παροχών, ενώ πρόσφατα δόθηκαν και επιπλέον διατακτικές τροφίμων αξίας 350€ μεικτά, ως μια έμπρακτη αναγνώριση της καθημερινής προσπάθειας των ανθρώπων μας.

Για εμάς, η έμπρακτη στήριξη σε συνδυασμό με τη διαφάνεια είναι αυτή που μετατρέπει την ισότητα από αρχή σε καθημερινή πρακτική.

Πώς δημιουργείτε χώρο για εξέλιξη σε έναν οργανισμό με τόσο διαφορετικά επαγγελματικά προφίλ και ανάγκες, από τα καταστήματα μέχρι τα κεντρικά Γραφεία; Το πρώτο βήμα είναι να μη βάζεις τους ανθρώπους σε κουτάκια. Κάποιος μπορεί να ξεκινήσει σε κατάστημα και να εξελιχθεί σε ρόλο ευθύνης ή να μετακινηθεί σε άλλο τμήμα. Το ίδιο ισχύει και για τα κεντρικά γραφεία. Υπάρχουν εκπαιδεύσεις, προγράμματα ανάπτυξης και εσωτερικές ευκαιρίες που δίνουν τη δυνατότητα στους ανθρώπους να δοκιμάσουν κάτι νέο. Σημαντικό ρόλο παίζει και η συζήτηση: να ρωτάς τον άλλον πού θέλει να πάει, όχι μόνο πού τον χρειάζεσαι σήμερα. Η εξέλιξη δεν είναι πάντα κάθετη, μπορεί να είναι και οριζόντια, σε νέες δεξιότητες και εμπειρίες.

Όταν ο εργαζόμενος βλέπει ότι έχει μέλλον μέσα στην εταιρεία, τότε επενδύει διαφορετικά την ενέργειά του και αυτό έχει όφελος και για τον ίδιο αλλά και για την εταιρεία.

Αν έπρεπε να περιγράψετε τη φιλοσοφία της Lidl Ελλάς απέναντι στους ανθρώπους της με μία μόνο φράση που να μην ακούγεται σαν corporate slogan, ποια θα ήταν αυτή; Χρειαζόμαστε κάτι λιγότερο από μια φράση. Χρειαζόμαστε μία και μόνο λέξη, και η λέξη αυτή είναι το μαζί. Πάνω σε αυτή την έννοια της συνύπαρξης έχουν χτιστεί οι αξίες, η στρατηγική και η καθημερινότητά μας. Και είναι αυτή η λέξη που μας έχει εξελίξει και μας εμπνέει κάθε χρόνο να την επανεξετάσουμε και να την προσεγγίσουμε από άλλη οπτική γωνία. Ακόμα και τα corporate slogans μας, αυτή την έννοια διαπραγματεύονται. «Πατί αξίζει» να είμαστε μαζί. ●

Κάθε χρονιά ξεκινά με την ίδια βασική ερώτηση: τι χρειάζονται περισσότερο οι άνθρωποί μας σήμερα; Οι συνθήκες ζωής, η αγορά εργασίας και οι προτεραιότητες μεταβάλλονται, επομένως προσαρμόζουμε αντίστοιχα τις πολιτικές και τις παροχές μας.

Επιμέλεια
ΜΑΡΙΑ ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΑΛΟΥ

Lok

KOSTIS VAN KOSΣΟΥ
Κίτρινο δερμάτινο τζάκετ €425

OTTOLINGER
Γυαλιά ηλίου Twisted €253

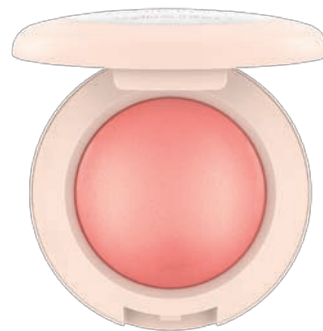
AYZEZE
Σκουφί με αυτιά γάτας €10

KLELIA ANDRALI
Παντελόνι Winnie Cargo €180

OTTOLINGER
T-Shirt Julien Ceccaldi Print €82

CATRICE
Λαμπρυντικό ρουζ Soft Glam ανοxp. 010

**Σου είπα,
φέρ' το!**
- Ακύλας, 2026

SPORTY& RICH
Μπλούζα rugby polo €126

ZARA
Παντελόνι καρό μπαλούν €35,95

SNEAKER HYPE CUBA
Μπλούζα Bershka

EYESHOP
Γυαλιά ηλίου Arnette 4302
Catfish €74,86

GADGET TIME
Λούτρινο Labubu με πλαστικό πρόσωπο €8

CINABRE
Γραβάτα Golden Bear

ANSWEAR.GR
Μπόότες χιονιού Koi Footwear Hairly Lollipop €129,90

EUROPOSTERS
Φούτερ Pokemon Pikachu 58,39€

Αποκριά και Καθαρά Δευτέρα μετά μουσικής

Ένα εορταστικό τριήμερο στο **ΚΠΙΣΝ** σε ρυθμούς λάτιν και παραδοσιακούς σκοπούς

Αν είστε στην Αθήνα για το τριήμερο της Καθαράς Δευτέρας, τότε μια βόλτα στο ΚΠΙΣΝ είναι μια καλή ιδέα, καθώς σας περιμένει ένα διήμερο εκδηλώσεων στο Πάρκο Σταύρος Νιάρχος, με ελεύθερη είσοδο.

Την Κυριακή 22 Φεβρουαρίου, η **Rosanna Mailán** και οι **The Orchestra** παρουσιάζουν ένα οργανωμένο μουσικοχορευτικό πρόγραμμα με latin ρεπερτόριο, σε ρυθμούς salsa, mambo και cha-cha, παισιωμένο από πολυμελή ορχήστρα πνευστών και κρουστών.

Την Καθαρά Δευτέρα, 23 Φεβρουαρίου, η **Βασιλική Καρακώστα** επιμελείται τη μουσική-«πανήγυρη», με παραδοσιακά τραγούδια και σκοπούς από διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας. Η συμμετοχή καταξιωμένων μουσικών και χορευτικών σχημάτων συνθέτει μια δημόσια γιορτή, με αναφορές στην ελληνική μουσική κληρονομιά αλλά και σε έθιμα όπως τα Κούλουμα. - **Νίκη-Μαρία Κοσκινά**

ΚΠΙΣΝ, 22 & 23 Φεβρουαρίου

Θέατρο, μουσική, εκθέσεις, προβολές. Πολιτιστικές προτάσεις που μας εντριγκάρουν αυτό το επτάημερο.

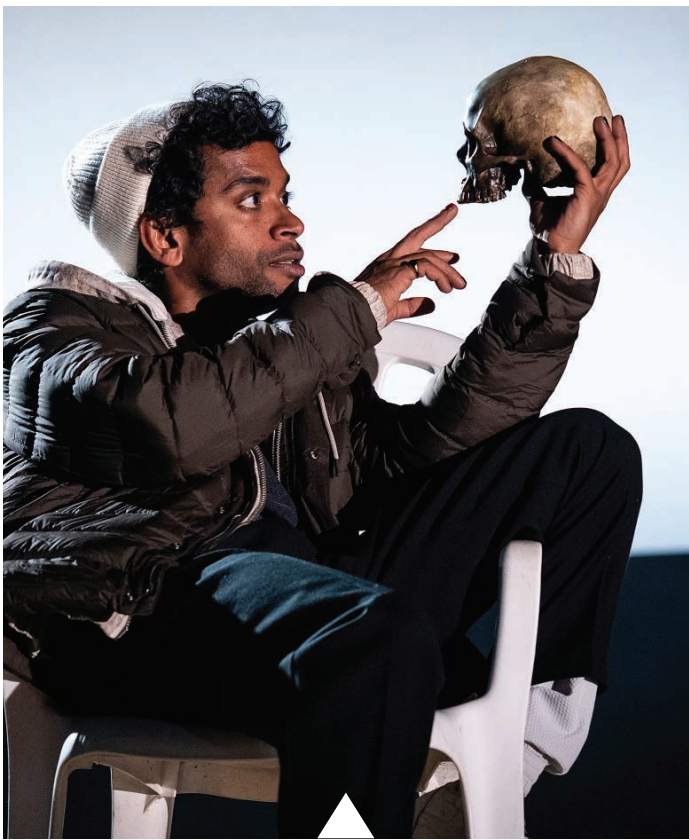
1 Αποκριάτικο βαλκανικό γλέντι με την Banda Entopica

Η Banda Entopica στήνει ένα live χωρίς φρένα, γεμάτο βαλκανικούς ρυθμούς, παραδοσιακά και πρωτότυπα τραγούδια και αδιάκοπο χορό. Με κλαρίνο, τρομπέτα, ακορντεόν και νταούλι, η μπάντα από τη Θεσσαλονίκη μεταφέρει στο κοινό ήχους από τη Μακεδονία, τη Θράκη, την Ήπειρο και ολόκληρη τη Βαλκανική. Τη βραδιά ανοίγουν οι **Jackpot Zurni Bend** με ζουρνάδες και έντονο παραδοσιακό χρώμα. *Κύτταρο, 19 Φεβρουαρίου*

2 Μουσικοθεατρική προσέγγιση της Νέκυιας

Η **Φένια Παπαδόδημα** προσεγγίζει τη «Νέκυια» της Οδύσσειας ως ένα μουσικό και θεατρικό τελετουργικό, όπου η αφήγηση, ο αυτοσχεδιασμός και η σωματικότητα συνυπάρχουν. Επί σκηνής η ίδια ερμηνεύει τραγούδι και παραδοσιακά όργανα, πλαισιωμένη από πιάνο, νέου και ηλεκτρικό μπάσο, δημιουργώντας ένα ηχητικό τοπίο με αναφορές στην αφρικανική και τη βυζαντινή παράδοση. Συμμετέχουν επίσης οι **Μανόλης Αφολάνιο** (MC Yınca) και **Ευαγγελή Φίλη**. *27 Φεβρουαρίου & 6 Μαρτίου, Μουσική Βιβλιοθήκη, Μέγαρο Μουσικής Αθηνών*

3 Σύγχρονη, σκοτεινή ανάγνωση του Άμλετ

Μία ακόμη μαγνητοσκοπημένη παράσταση από το Λονδίνο: ο «Άμλετ» του Ουίλιαμ Σαίξπηρ από το Lyttelton Theatre. Σκηνοθετημένη από τον Ρόμπερτ Χέιστι, αναπληρωτή καλλιτεχνικό διευθυντή του National Theatre, η εκδοχή αυτή συνδυάζει μύθο χιούμορ και ψυχολογική ακρίβεια, φωτίζοντας τον Άμλετ ως ήρωα διαρκούς αμφισβήτησης. Ο Χιράν Αμπεισέκερα ενσαρκώνει τον πρίγκιπα με ένταση, ευαισθησία και πολυεπίπεδη ερμηνεία, αναδεικνύοντας την ηθική και υπαρξιακή κρίση του χαρακτήρα. *Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, 19 Φεβρουαρίου*

4 Οι σπουδαστές εμπνέονται από τη γυναικεία πολυμορφία

Η έκθεση των σπουδαστών της ΑΚΤΟ με τίτλο «Γυναίκα / Παρελθόν, Παρόν, Μέλλον» αναδεικνύει την πολυμορφικότητα της γυναικείας παρουσίας και τις κοινωνικές της προεκτάσεις, μέσα από ζωγραφική, γραφιστική, φωτογραφία, μόδα, video art και πολυμεσικές εφαρμογές. Τα έργα συνδέουν παρελθόν, παρόν και μέλλον, ενώ η δημιουργική φαντασία και η επεξεργασία των υλικών μεταμορφώνουν την παρατήρηση σε δυναμική και πολύπλευρη εμπειρία. Εικαστική επιμέλεια: **Μαρία Δικαίου, Αχιλλέας Πιστώνης, Χαράλαμπος Χολόπουλος**. *ΑΚΤΟ Gallery, έως 28 Φεβρουαρίου*

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο avguide@athensvoice.gr

© ΧΡΗΣΤΙΝΑ ΦΥΛΑΚΤΟΠΟΥΛΟΥ

5 Επιστροφή στις ρίζες

Ο **Μιχάλης Κοιλάκος** σκηνοθετεί το έργο «*Small town boy*» του Μάνου Τζωράκη, βασισμένο στο queer anthem των Bronski Beat. Μέσα από πέντε ανδρικές μορφές, η παράσταση ακολουθεί την επιστροφή ενός νεαρού στον τόπο των παιδικών του χρόνων, αναδεικνύοντας το διαγενεακό τραύμα, την ενηλικίωση και την ανδρική ταυτότητα, σε ένα εσωτερικό ταξίδι μνήμης, επιβίωσης και μουσικής απελευθέρωσης. Επί σκηνής ο **Δημήτρης Κοντός**. *Θέατρο 104 / Blackbox, έως 7 Απριλίου*

6 1826-2026: 200 χρόνια μετά

Με αφορμή τα 200 χρόνια από την Έξοδο του Μεσολογγίου, το Μουσείο Μπενάκη παρουσιάζει έκθεση αφιερωμένη στην πόλη, στον αγώνα για ανεξαρτησία και στο φιλελληνικό κίνημα. Μέσα από πίνακες, σχέδια, χαρακτηριστικά, βιβλία και αντικείμενα, αναδεικνύεται η ιστορική σημασία της Εξόδου και η διεθνής απήχυσή της, φωτίζοντας τον πολιτικό φιλελληνισμό, την πνευματική συγκρότηση της σύγχρονης Ελλάδας και τη διαχρονικότητα της ηρωικής αυτής πράξης. *Μουσείο Μπενάκη, έως 3 Απριλίου*

© ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΤΖΙΓΚΟΤΣΙΔΟΥ

7 Ροκ βραδιά στο μουσείο

Μετά το λυρικό άνοιγμα, τα «*Τραγούδια από τον τρίτο όροφο*» στο Μουσείο Μαρία Κάλλας στρέφονται στο ελληνικό ροκ. Ο **Αλέξης Καλοφωλιάς** (Alex K) συναντά τον ραδιοφωνικό παραγωγό **Γιώργο Φλωράκη**, σε μια συζήτηση περί μουσικής και κινηματογράφου. Η βραδιά κορυφώνεται με δυναμικό live, με τον Alex να ερμηνεύει τραγούδια από διαφορετικές περιόδους της διαδρομής του, σε ηλεκτρικό, άμεσο ύφος, δίνοντας χώρο στον αυτοσεξουαλικό και στη ζωντανή επικοινωνία με το κοινό. *Μουσείο Μαρία Κάλλας, 19 Φεβρουαρίου*

8 Δύο πρόσωπα, μία σκηνή

Δυο αδέρφια, ο Φελίς και η Κλερ, περιοδεύουν με τον θίασό τους σε μια άγνωστη πόλη. Σε ένα άδειο θέατρο και ενώ οι υπόλοιποι ηθοποιοί τους έχουν εγκαταλείψει, καλούνται να ζωντανέψουν ένα έργο που μοιάζει με τη δική τους ζωή, μπλέκοντας τη μυθοπλασία με την πραγματικότητα. Αυτή είναι η υπόθεση στο «*Έργο δύο προσώπων*» του Τενεσί Ουίλιαμς, που ανεβαίνει σε σκηνοθεσία **Νάνας Παπαδάκη**, με πρωταγωνίστρια την ίδια και τον **Βαγγέλη Παπαδάκη**. *Θέατρο Ροές, έως 6 Απριλίου*

9 Τάκης Καβαλλιεράτος, Πέτρες και στρατιωτάκια

Στη νέα έκθεσή του, «*Πέτρες και στρατιωτάκια*», σε επιμέλεια **Χριστόφορου Μαρίνου**, ο **Τάκης Καβαλλιεράτος**, παρουσιάζει έργα που συνδυάζουν ζωγραφική και χειροποίητη κατασκευή, ενώ φυσικά και τεχνητά στοιχεία συνυπάρχουν σε φωτορεαλιστικά και υπερρεαλιστικά τοπία. Στρατιωτάκια, πέτρες και πουλιά αποκτούν κίνηση, ενώ το αστικό και φυσικό περιβάλλον της Σίφνου και της Αθήνας διαπλέκονται σε μια εικονογραφία με ήπια μελαγχολία, φαντασία και παιδική δημιουργικότητα. *Enoikos Art Space, έως 8 Μαρτίου*

© ΔΟΜΝΙΚΗ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

10 Υπόγειες ιστορίες απομόνωσης

Η νέα θεατρική σκηνή ΜΕΤΣ εγκαινιάζει τη λειτουργία της με την πρώτη της θεατρική παραγωγή, παρουσιάζοντας το έργο «*Εμ-γκρέδες*» του Σλαβομίρ Μρόζεκ σε σκηνοθεσία του **Βλαδίμηρου Κυριακίδη**. Η παράσταση ακολουθεί δύο μετανάστες (Σωκράτης Αγγελής και Παναγιώτης Παπαδούλης) που ζουν σ' ένα υπόγειο, απομονωμένοι από την κοινωνία, αποκαλύπτοντας τη μοναξιά, την ψυχική απομόνωση και την κοινωνική απόρριψη, μέσα από ένα πολιτικό και διαχρονικό έργο γεμάτο παράλογο και υπαρξιακή αγωνία. *Θέατρο ΜΕΤΣ, έως 2 Απριλίου*

Σουβλάκι με γρύλο;

Πριν πεις «μπλιαχ»,
διάβασε πού επενδύουν
τα λεφτά τους οι ισχυροί

Της **ΖΙΖΗΣ ΣΦΥΡΗ**

Φαντάσου το εξής σκηνικό: Είσαι σε ένα hype bistro στο Παγκράτι ή στην Πλατεία Αγίας Ειρήνης. Παραγγέλνεις ένα Negroni και μαζί σου φέρνουν ένα μπουλάκι με κάτι που μοιάζει με τραγανά κρουτόν. Μόνο που δεν είναι ψωμί. Είναι γρύλοι με καπνιστή πάπρικα. Συγκρατήσου και μην τρέξεις στις τουαλέτες να ξεπλύνεις το στόμα σου. Την ώρα που εσύ απδιάζεις, κάποιοι από τους ισχυρούς παίκτες της ελληνικής αγοράς στήνουν εργοστάσια εκατομμυρίων. Το μέλλον της διατροφής μας δεν θα θυμίζει το «Master Chef», αλλά μάλλον το «Survivor».

Αν νομίζεις ότι τα έντομα είναι μόνο για τους «περίεργους» της Σίλικον Βάλεϊ, πλανάσαι πλάνην οικτράν. Η οικογένεια Σαράντη –οι άνθρωποι πίσω από τον κολοσσό «Ελληνικά Γαλακτοκομεία» (Ολυμπος, Τυράς)– δεν παίζουν. Μέσω της Nutribugs, η νέα γενιά της δυναστείας επενδύει στην κυκλική οικονομία. Δεν θα δεις γρύλο μέσα στο γιαούρτι σου (το έχουν ξεκαθαρίσει αυτό), αλλά η στρατηγική τους είναι ευφυής: τα έντομα θα «ανακυκλώνουν» τα υπολείμματα της τεράστιας παραγωγής τους και θα γίνονται σούπερ ζωοτροφή. It's business, baby, και μάλιστα με την υπογραφή μιας οικογένειας που ξέρει να διαβάσει το μέλλον πριν γίνει τάση.

Η Ευρώπη έχει ήδη δώσει το ελεύθερο, με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2023/5 να επιτρέπει επίσημα τη διάθεση στην αγορά μερικής απολιπασμένης σκόνης από *Acheta domesticus* (οικιακό γρύλο), και στην Ελλάδα το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ευθυγραμμίζεται πλήρως, ορίζοντας ότι κάθε προϊόν που περιέχει έντομα θα πρέπει να το αναγράφει αυτό ξεκάθαρα στην ετικέτα του.

Η εισαγωγή των εντόμων στην ελληνική διατροφή δεν θα γίνει με μια ακρίδα να σου κλείνει το μάτι πάνω στο τζατζίκι. Θα γίνει αθόρυβα, «αόρατα», μέσω της τεχνολογίας και των μεγάλων επενδύσεων. Το στοίχημα για την Ελλάδα δεν είναι αν θα αντικαταστήσουμε το παϊδάκι, αλλά αν θα έχουμε τα κότσια να πρωταγωνιστήσουμε στη νέα αγορά. Τελικά, η απδία είναι πολυτέλεια σε έναν πλανήτη που πεινάει. Καλή μας όρεξη – με ή χωρίς φτερά.

Από παραδοσιακές ψαροταβέρνες μέχρι σύγχρονους χώρους υψηλής αισθητικής, η πόλη προσφέρει επιλογές που αναδεικνύουν τον πλούτο της ελληνικής θάλασσας. Στα 13 στέκια για ψάρι που σας προτείνουμε στις σελίδες που ακολουθούν, κάθε γεύμα γίνεται μια εμπειρία που συνδυάζει παράδοση, δημιουργικότητα και ζεστή φιλοξενία.

Κείμενα: **ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΜΙΣΙΡΛΗ**

Το **Tokyo Joe** έχει διαμορφώσει τη δική του ταυτότητα στον χάρτη της ιαπωνικής κουζίνας της Αθήνας, με παρουσία που μετρά ήδη 11 χρόνια. Η φιλοσοφία του βασίζεται στη συνέπεια, στη σωστή πρώτη ύλη και σε ένα μενού που συνδυάζει ιαπωνική τεχνική με σύγχρονες fusión επιρροές. Η ποιότητα παραμένει σταθερή όλα αυτά τα χρόνια, τόσο στις γεύσεις όσο και στη συνολική εμπειρία. Ο χώρος στη Βουλιαγμένη είναι προσεγμένος και άνετος, κατάλληλος για διαφορετικές περιστάσεις, από ένα χαλαρό δείπνο μέχρι ένα επαγγελματικό ραντεβού.

Στο μενού, το ψάρι έχει κεντρική θέση. Το λαβράκι φιλέτο με μπρόκολο και ginger sauce αποτελεί μια από τις βασικές επιλογές. Το φιλέτο σολομού με sauce teriyaki και ρύζι ατμού κινείται σε πιο κλασική γραμμή, ενώ ο φρέσκος τόνος επιβεβαιώνει την έμφαση που δίνεται στην ποιότητα της πρώτης ύλης. Στην κατηγορία sushi, το Salmon Teriyaki with Shrimp Tempura Roll είναι το best seller και αποτελείται από καψαλισμένο σολομό, tempura γαρίδα, πράσινο tobiko, teriyaki sauce και πικάντικη μαγιονέζα. Το sashimi με λαβράκι, σολομό, τόνο και χέλι είναι μια επιλογή για όσους θέλουν να απολαύσουν το ψάρι στην πιο αυθεντική και καθαρή του μορφή.

Στον κατάλογο θα βρεις και αφράτα, χειροποίητα bao buns με τραγανή γαρίδα σε κρούστα panko, αγγούρι πίκλα, κόλιανδρο και πικάντικη μαγιονέζα. Φυσικά, ξεχωρίζουν και τα τρία ceviche που δίνουν έμφαση στη φρεσκάδα. Το Mix Fish ceviche, με ποικιλία ψαριών, κρεμμύδι, ντοματίνια, chilli και sauce jalapeño. Το Sea Bass ceviche, με tiger milk και mango sauce, και το Aji Tuna ceviche, με τόνο και πικάντικη chilli ponzu sauce.

Απολαυστικές επιλογές αποτελούν και τα signature robata πιάτα, με φιλέτο κοτόπουλο, μοσχαρίσιο tenderloin με πικάντικη teriyaki και ρύζι ατμού, καθώς και τραγανή πάπια με χειροποίητα πιτάκια ατμού και hoisin sauce. Το γεύμα σας μπορεί να ολοκληρωθεί ιδανικά με το signature cocktail Osaka Mule, με βότκα, mango, tropical passion fruit, lime και ginger.

TOKYO JOE

Μια ιαπωνική εμπειρία πέρα από τα συνηθισμένα

INFO

Λεωφ.
Ποσειδώνος 17
Βουλιαγμένη
2108961038
TokyoJoe
Vouliagmeni
Tokyo_joe_
vouliagmeni

ΨΑΡΩΣΑΜΕ

Ολόφρεσκα ψάρια και θαλασσινά κάθε μέρα

Τα πιο φρέσκα της Θάλασσας θα βρείτε στο φιλόξενο εστιατόριο Ψαρώσαμε, οι άνθρωποι του οποίου κάθε μέρα, πρωί πρωί, επισκέπτονται την αγορά και τους ψαράδες με τους οποίους συνεργάζονται για να φέρουν στο πιάτο μας τα πιο νόστιμα του Αιγαίου! Ολόφρεσκα ψάρια και θαλασσινά, σε μια πολύ μεγάλη ποικιλία και σε αληθινά καλές τιμές θα βρείτε εδώ, με την ευέλικτη κουζίνα να κινείται σε δύο επίπεδα: θα απολαύ-

σετε και τα παραδοσιακά σας, μπορείτε να επιλέξετε, όμως, και ένα πιάτο που να κινείται στη λογική του (ανεπιτήδευτου) fine dining, που σέβεται την ταυτότητα της κάθε γεύσης και συνταγής.

Έτσι, το μενού θα σας προτείνει από καλαμαράκι γεμιστό στη σχάρα (και ψητό), γαυράκι τηγανητό φιλεταρισμένο και τέλειο μπακαλιάρο σκορδαλιά, μέχρι ένα εξαιρετικό σεβίτσε λαβράκι, ένα ταρτάρ με σκορπίνια, μια αστακομακαρονάδα, ριζότο γαρίδας, λιγκουίνι με θαλασσινά και άλλα πολλά. Και βεβαίως, ποικιλία θαλασσινών, ψαρόσουπα καθημερινά, αλλά και τα «φρούτα» της θάλασσας: στρείδια, κυδώνια, γυαλιστερές.

Θα συνοδεύσετε με πολύ καλό χύμα κρασί από το Κτήμα Σαραδέικα Αχαΐας ή με κάποια ετικέτα από τα καλύτερα ελληνικά κελάρια, καθώς και με premium αποστάγματα, σε ένα περιβάλλον πολιτισμένο, με ανθρώπους που αγαπούν να μας περιποιούνται. Ιδανικό και για να πραγματοποιήσετε κάθε οικογενειακή ή επαγγελματική σας εκδήλωση, ακόμα και δεξιώσεις. Ανοικτά καθημερινά 11.00 με 24.00 και Σάββατα έως τη 01.00.

INFO

Λ. Αλίου 99
Αργυρούπολη
2152153810
psarosame.com
f psarosame
@ psarosame_

ΚΑΡΑΒΙΔΑΣ

Σταθερή αξία για φρέσκο ψάρι και θαλασσινά

Θαλασσινή αύρα, αυθεντικές γεύσεις και ζεστή οικογενειακή φιλοξενία συνθέτουν την εμπειρία στην ψαροταβέρνα-μεζεδοπωλείο Καραβίδας, που από το 2000 αποτελεί σταθερή και αγαπημένη επιλογή για όσους λατρεύουν το καλό ψάρι και τα εκλεκτά θαλασσινά.

Το μαγαζί ξεχωρίζει για την προσοχή στη λεπτομέρεια, την ποιότητα των πρώτων υλών και την αφοσίωση στη γνήσια ελληνική θαλασσινή παράδοση, προσφέροντας πιάτα που αναδεικνύουν κάθε υλικό με πλούσια και αρωματική γεύση.

Στις must επιλογές περιλαμβάνονται τα φρέσκα όστρακα, τα μύδια αχνιστά και το κριθαρότο θαλασσινών με γαρίδα ή καραβίδα, που εντυπωσιάζει με τη μεστή και γεμάτη νοστιμιά του. Το συμβατικό γαριδάκι και το φρέσκο καλαμάρι παραμένουν κλασικές και αγαπημένες επιλογές, ενώ το λιαστό ψητό χταπόδι ξεχωρίζει με την ιδιαίτερη, πλούσια γεύση του. Στον κατάλογο υπάρχουν επίσης πολλές νησιώσιμες προτάσεις, γεμάτες αρώματα και μεσογειακή νοστιμιά, που κερδίζουν κάθε ουρανίσκο.

Χειροποίητες σαλάτες, βελούδινες αλοιφές και πλούσια ορεκτικά ολοκληρώνουν το γεύμα, ενώ η ενημερωμένη wine list και η μεγάλη ποικιλία αποσταγμάτων συνοδεύουν κάθε πιάτο με τον καλύτερο τρόπο.

Μια πανδαισία γλυκών αποτελούμενη από κανταΐφι, ραβανί, καρυδόπιτα, πορτοκαλόπιτα και κορμό σοκολάτας με παγωτό και σιρόπι βύσσινο έρχεται σαν κέρασμα στο τραπέζι σας, για να ολοκληρωθεί με τον ιδανικότερο τρόπο το γεύμα σας.

INFO

Δεμιρδεσίου 89
Νέα Ιωνία
2102714585
karavidas.gr
f karavidas
neaionia
@ karavidas_
neaionia

SCORPINA

Μας μυεί στην απόλαυση της ψαροφαγίας

Στο Νέο Ψυχικό, η Scorpina αποτελεί διαχρονικό σημείο αναφοράς για όσους αγαπούν τη σύγχρονη ψαροφαγία, με φιλοσοφία που βασίζεται στο φρέσκο ψάρι και στις άριστης ποιότητας πρώτες ύλες. Η έμπειρη ομάδα της κουζίνας διαχειρίζεται με τεχνογνωσία μικρά και μεγάλα ψάρια, αναδεικνύοντας την αγνότητα και την αυθεντικότητα των θαλασσινών γεύσεων.

Η Scorpina εδώ και λίγο καιρό παρουσιάζει το νέο της μενού. Στα πιάτα που ξεχω-

ρίζουν βρίσκονται τα φρέσκα όστρακα, το σεβίτσε λαβράκι και ο τόνος ταρτάρ, επιλογές που αναδεικνύουν τη φυσική τους γεύση. Το καλαμάρι, το χταπόδι και οι γαρίδες σοτέ παραμένουν σταθερές αξίες, ενώ το καπνιστό χέλι και τα μύδια αχνιστά συμπληρώνουν ιδανικά το τραπέζι. Ιδιαίτερη θέση στο μενού έχουν το φρικασέ με φιλέτο πεσκανδρίτσας, η calamarata με αυγοτάραχο και τα λιγκουίνι με καραβιδόψιχα, ενώ το λαβράκι φιλέτο στη σχάρα αποτελεί κλασική, αγαπημένη επιλογή. Από τα ψάρια ημέρας θα βρείτε μπαρμπούνια, σκορπίνια, φραγκρί και συναγρίδα, μαζί με καραβίδες Ευβοϊκού, αστακό και βασιλικά καβουροπόδαρα Ατλαντικού.

Η ανανεωμένη λίστα κρασιών, με premium ετικέτες από τον ελληνικό και τον διεθνή αμπελώνα –συμπεριλαμβανομένων εκλεκτών επιλογών από τη Σαντορίνη–, συνοδεύει ιδανικά κάθε πιάτο. Σε έναν κομψό και elegant χώρο, με λευκά τραπεζομάντιλα, ζεστή ατμόσφαιρα και artistic φωτιστικά, η Scorpina αποτελεί ιδανικό προορισμό για επαγγελματικά γεύματα, φιλικές συναντήσεις ή ένα ιδιαίτερο ραντεβού.

INFO

Γρηγορίου
Ξενόπουλου 2
Νέο Ψυχικό
2106722223
www.scorpina.gr
f scorpina.
seafood
scorpina.
seafood

ΒΑΣΙΛΑΙΝΑΣ

Μεστή ελληνική κουζίνα μακριά
από εφήμερες τάσεις

Στην καρδιά της Αθήνας, ο εμβληματικός Βασιλάινας συνεχίζει εδώ και περισσότερο από έναν αιώνα να γράφει τη δική του ιστορία. Από τη δεκαετία του 1920 μέχρι σήμερα, αποτελεί σταθερό σημείο αναφοράς για την αθηναϊκή γαστρονομία, παντρεύοντας την παράδοση με τη σύγχρονη δημιουργικότητα.

Με απόλυτο σεβασμό στην πρώτη ύλη και στα αλιευτικά αποθέματα, ο Βασιλάινας αναδεικνύει κάθε πολύτιμο κομμάτι του ψαριού μέσα από μια ουσιαστική head-to-tail φιλοσοφία και μια ξεκάθα-

ρη zero waste δέσμευση. Εδώ, η εποχικότητα και η ψαριά της ημέρας καθορίζουν τον ρυθμό του μενού, το οποίο εμπλουτίζεται διαρκώς, διατηρώντας όμως σταθερές τις κλασικές αγαπημένες γεύσεις. Από την αέρινη ταραμοσαλάτα και το ψητό καλαμάρι με φάβα, μέχρι τη signature σκορπίνια γιουβέτσι και τα σουτζουκάκια από κοιλιές ψαριών με μελιτζάνα Hünkar Beğendi ή την ψαριά ημέρας με άγρια χόρτα εποχής φρικασέ, κάθε πιάτο αναδεικνύει και σέβεται την πρώτη ύλη.

Ο χώρος, με μητροπολιτική αύρα και διαχρονική κομψότητα, στον οποίο δεσπόζουν οι εντυπωσιακές walk-in κάβες, με περισσότερες από 170 ετικέτες κρασιών, αποπνέει την αίσθηση μιας αστικής κληρονομιάς που εξελίσσεται χωρίς να χάνει την ταυτότητά της.

Έναν αιώνα και μερικά χρόνια το σημαντικό εστιατορικό brand συνεχίζει να σεργιρίζει μια μεστή ελληνική κουζίνα μακριά από εφήμερες τάσεις και περαστικές μόδες, επιβεβαιώνοντας πως η γοητεία του κλασικού μπορεί να είναι πιο επίκαιρη από ποτέ.

INFO

Βρασίδα 13
(Χίλτον)
2107210501
www.vassilenas.gr
f Vasilenas
Restaurant
vassilenas
restaurant

LABROS RESTAURANT

Το ιστορικό ψαροεστιατόριο στη Βουλιαγμένη

Με ιστορία από το 1989, σταθερά προσπλωμένο στην ποιότητα, την άψογη εξυπηρέτηση και την αυθεντική γαστρονομική εμπειρία, ξεχωρίζει ως κορυφαία επιλογή για φρέσκο ψάρι στην Αττική. Απέναντι από τη λίμνη της Βουλιαγμένης, με μοναδική θέα στη θάλασσα και αίσθηση νησιού, αποτελεί το ιδανικό περιβάλλον για χαλάρωση και απόλαυση καλού φαγητού. Το μενού περιλαμβάνει προσεγμένες επιλογές από φρέσκα ψάρια και θαλασσινά, με πιάτα που βασίζονται σε εποχικές πρώτες ύλες υψηλής ποιότητας, ενώ η πλούσια λίστα κρασιών θα συμπληρώσει ιδανικά το γεύμα σας. Η τέλεια πρόταση τόσο για οικογενειακές εξόδους και φιλικές συναντήσεις όσο και για εταιρικές εκδηλώσεις ή ειδικά events.

INFO

Λ. Ποσειδώνος 20
Βουλιαγμένη, 2108960144
www.labrosrestaurant.gr
f LabrosRestaurant
i labrosrestaurant

ΨΑΡΟΤΑΒΕΡΝΑ ΜΠΟΥΝΟΣ

Τα καλύτερα της θάλασσας στο Ναύπλιο

Σε μια από τις πιο όμορφες πόλεις της Ελλάδας, στο Ναύπλιο, ιδανικός προορισμός ακόμα και για μια μονοήμερη απόδραση, η Ψαροταβέρνα Μπούνος είναι το άλφα και το ωμέγα για τους λάτρεις της ψαροφαγίας. Με ιστορία από το 1999, σε ένα από τα πιο γοητευτικά σημεία της πόλης, στο γραφικό λιμανάκι, θα σας προσφέρει ψάρια, θαλασσινά αλλά και εκπληκτικούς ψαρομεζέδες, από τους ψαράδες με τους οποίους συνεργάζεται ο Πύργος Μπούνος, όλα τους φτιαγμένα με μεράκι και τέχνη. Θα απολαύσετε φρέσκα ψάρια και εξαιρετικά πιάτα, όπως φαγκροκέφαλο γιουβέτσι, μύδια και γαρίδες αχνιστές, γαριδομακαρονάδα, καραβιδομακαρονάδα και άλλα πολλά, μαζί με φίνα αποστάγματα και επιλεγμένα κρασιά, σε ένα απόλυτα φιλόξενο περιβάλλον.

INFO

Μπουμπουλίνας 77, Ναύπλιο
2752027704
psarosavouras-bounos.gr
f mpounos
i bounos.psarosavouras

CHONI RESTAURANT

Μεζεδοπωλείο με γεύση γειτονιάς

Στα Εξάρχεια, το Χωνί είναι από εκείνα τα μεζεδοπωλεία που κρατούν την ουσία της ελληνικής παρέας ζωντανή. Ένας χώρος αυθεντικός και ανεπιτήδευτος, όπου το τραπέζι γεμίζει με μεζέδες για μοίρασμα και οι συζητήσεις κρατούν όσο και το κρασί. Η ατμόσφαιρα είναι χαλαρή και φιλική, ιδανική για βραδιές που ξεκινούν αυθόρμητα και καταλήγουν να γίνονται μικρές γιορτές.

Η κουζίνα του στηρίζεται σε τίμια υλικά και καθαρές γεύσεις. Φρέσκα ψάρια ημέρας, θαλασσινά, αλλά και εκλεκτοί μεζέδες κρεατικών και μαγειρευτά πιάτα που θυμίζουν σπίτι. Το ψήσιμο γίνεται σωστά, χωρίς υπερβολές, αφήνοντας την πρώτη ύλη να πρωταγωνιστεί. Το χειροποίητο ψωμί, ζυμωμένο από τον ίδιο τον ιδιοκτήτη, έρχεται να συμπληρώσει μια εμπειρία που βασίζεται στη φροντίδα και τη λεπτομέρεια.

Στο Χωνί θα ανοίξεις ούζο ή τσίπουρο, θα διαλέξεις ένα καλό κρασί και θα αφήσεις τα πιάτα να έρθουν στη μέση του τραπεζιού, όπως προστάζει η ελληνική παράδοση. Οι τιμές είναι προσιτές, η εξυπηρέτηση ζεστή και το κλίμα θυμίζει παλιά αθηναϊκή γειτονιά, με χαμόγελα που σε κάνουν να νιώθεις αμέσως οικεία.

Δεν είναι απλώς μια στάση για φαγητό, είναι σημείο συνάντησης. Ένα μεζεδοπωλείο που τιμά τη γεύση, την παρέα και την απλότητα, στο κέντρο της πόλης, και σε καλεί να επιστρέψεις ξανά και ξανά.

INFO

Σουλτάνη 13
Εξάρχεια
2103820258
f Choni -
Μεζεδοπωλείο
i choni_
mezedopoleio

POLPO

Ιδανικός προορισμός για ψαροφαγία

Ακριβώς απέναντι από την κεντρική λαχαναγορά του Ρέντη, το Polpo έχει πλέον εδραιωθεί ως μια από τις πιο αξιόπιστες επιλογές για ποιοτική ψαροφαγία στην Αθήνα. Πρόκειται για το εγχείρημα του Νίκου Κατσικάκη, ο οποίος, έχοντας πολυετή παρουσία στον χώρο της προμήθειας φρέσκων ψαριών σε διακεκριμένα εστιατόρια εντός και εκτός συνόρων, μεταφέρει εδώ όλη τη γνώση και την εμπειρία του. Η φιλοσοφία του καταστήματος βασίζεται στη σχολαστική επιλογή της πρώτης ύλης και στη σω-

στή διαχείρισή της, από την παραλαβή μέχρι το πιάτο, διασφαλίζοντας σταθερά υψηλό επίπεδο ποιότητας.

Το μενού ακολουθεί μια αυθεντική και ουσιαστική κατεύθυνση, με γεύσεις που ικανοποιούν ακόμη και τον πιο απαιτητικό καλοφαγά. Λιγκουίνι με θαλασσινά ή με καραβίδες, αρωματική ψαρόσουπα και φρέσκα ψάρια ημέρας –όπως τσιπούρα και λαβράκι– συνθέτουν τον βασικό κορμό των επιλογών, ενώ τα ψητά ψάρια ετοιμάζονται εκείνη τη στιγμή, μπροστά στον πελάτη, αναδεικνύοντας τη φρεσκάδα τους. Σταθερή αξία παραμένουν τα μύδια αχνιστά, το καρπάτσιο ημέρας και οι καλοψημένες γαρίδες, με τη σκορδαλιά, την ταραμοσαλάτα και τη φράβα να συμπληρώνουν ιδανικά το τραπέζι, προσθέτοντας την απαραίτητη ελληνική πινελιά – δεν λείπουν και οι προτάσεις εκτός καταλόγου, ανάλογα με την εποχή.

Η προσεγμένη λίστα κρασιών, με έμφαση στον ελληνικό αμπελώνα και σε επιλεγμένα μικρά οινοποία, καθώς και η ποικιλία σε αποστάγματα, ολοκληρώνουν την εμπειρία. Και την περίοδο της Σαρακοστής, το Polpo αποτελεί σταθερό σημείο αναφοράς για όσους αναζητούν ένα τραπέζι με συνέπεια, φρεσκάδα και πραγματικό σεβασμό στη θάλασσα.

INFO

Τζων Κέννεντυ 6
2107104578

[f Polpo Athens](#)
[@ polpoathens](#)

ΒΑΡΚΟΥΛΕΣ

Το στέκι για όσους αγαπούν τα ψάρια και τα θαλασσινά

Οι Βαρκούλες, από το 2008, αποτελούν σταθερό σημείο αναφοράς για τους λάτρεις του ψαριού και των θαλασσινών στη Νέα Ιωνία. Σε μια όμορφη, ζεστή και αυθεντική γειτονιά, η μοντέρνα αυτή ψαροταβέρνα έχει εξελιχθεί σε αγαπημένο προορισμό για όσους αναζητούν τίμιες γεύσεις, φρεσκάδα και εξαιρετική πρώτη ύλη που ξεχωρίζει σε κάθε πιάτο.

Η περίοδος της Σαρακοστής αναδεικνύει τον δημιουργικό χαρακτήρα της κουζίνας. Στο μενού ξεχωρίζουν δύο νέες σαλάτες: η δροσερή σαλάτα γαρίδας, με χαρουποπαξιμαδάκι και πέστο βασιλικού, και η σαρακοσιτιανή, με πα-

ντζάρι, πράσινα λαχανικά, πορτοκάλι και ψημένο φουντούκι, που καβουρδίζεται καθημερινά από τους ίδιους. Στα ορεκτικά, τα μεζεδάκια της θάλασσας, η λακέρδα, τα αχνιστά μύδια, η μους λευκού ταραμά, το dumpling γαρίδας και ο παστουρμάς θαλασσινών ανοίγουν ιδανικά το γεύμα.

Από τα διαχρονικά αγαπημένα, το χταπόδι και το καλαμαράκι συναντούν το κριθαρότο γαρίδας, τη γαριδομακαρονάδα, το φρέσκο γαριδάκι και τις καραβίδες, που πρωταγωνιστούν και στην ξεχωριστή караβιδομακαρονάδα. Ο μπακαλιάρος tempura με την παραδοσιακή σκορδαλιά, σε ιδιαίτερη συνταγή, αποτελεί αγαπημένη επιλογή των ημερών, ενώ για όσους προτιμούν πιο σύγχρονες γευστικές προτάσεις, το σεβίτσε και ταρτάρ δίνουν έναν πιο δημιουργικό τόνο στο τραπέζι.

Ο ιδιοκτήτης και σεφ Θέμης Ζεάκης, με συνέπεια και μεράκι, επιμελείται προσωπικά κάθε πιάτο, δημιουργώντας μια ολοκληρωμένη εμπειρία που πλαισιώνεται από μεγάλη ποικιλία σε κρασιά και αποστάγματα, μέσα σε θαλασσινή διακόσμηση που θυμίζει νησί.

INFO

Αλαΐας 2
Νέα Ιωνία
2130358767
[www.varkoules.gr](#)
[f varkoules](#)
[@ seafood_varkoules](#)

FISH MARKET

Η φρεσκάδα του Αιγαίου

Σε μια από τις πιο ζωντανές γωνιές της Αθήνας, η έννοια του ιχθυοπωλείου έχει μια διαφορετική υπόσταση, με το Fish Market να αποτελεί μια γαστρονομική στάση όπου η φρεσκάδα του Αιγαίου σερβίρεται χωρίς περιττούς εντυπωσιασμούς. Υπό την καθοδήγηση του Γιάννη Μαμφρέδα και την τεχνική του σεφ Μιχάλη Σμιάρη, η πρώτη ύλη αντιμετωπίζεται με απόλυτο σεβασμό και με zero-waste φιλοσοφία: τίποτα δεν πάει χαμένο. Από τον πάγκο, ο επισκέπτης επιλέγει το ψάρι που επιθυμεί, το οποίο μετουσιώνεται είτε σε λεπτοδουλεμένες ωμές παρασκευές –sashimi, ceviche ή tartare– με ιαπωνικές επιρροές, είτε σε άψογα μαγειρεμένα πιάτα. Τα φιλέτα πρωταγωνιστούν, ενώ τα κόκαλα και τα κεφάλια γίνονται πλούσιοι ζωμοί και βάσεις που αναδεικνύουν όλη την ένταση της θάλασσας. Οι γεύσεις πατούν σταθερά στην ελληνική εποχικότητα, πλαισιωμένες από ολόφρεσκα χόρτα, μυρωδικά και μια εξαιρετική λίστα ελληνικών βιολογικών οίνων.

INFO

Δορυλαίου 7, πλατεία Μαβίλη
2106926991
www.fish-market.gr
f FishMarket.gr
i fishmarket.restaurant

MANU ATHENS

Premium γεύσεις σε ένα comfort περιβάλλον

Σεβασμός στη θάλασσα και φαντασία στην κουζίνα σε αυτό το ξεχωριστό εστιατόριο, όπου θα απολαύσετε αποκλειστικά και μόνο άγρια ψάρια όλο τον χρόνο, πάντα ανάλογα με την εποχή. Εδώ, σε ένα φιλόξενο και comfort περιβάλλον, το μενού, που επιμελείται ο σεφ και ιδιοκτήτης Απόλλων Κοκκίνης μαζί με την ομάδα του, θα σας προτείνει premium γεύσεις με έμπνευση από την ελληνική παράδοση, εμπλουτισμένες με κάποια twist απ' όλο τον κόσμο, την Ασία, την Αφρική, τη Λ. Αμερική. Για παράδειγμα, το εξαιρετικό ψαροπίλαφο με ψάρι ημέρας, μυρωδικά και μπεσαμέλ ψαριού, αλλά και το τέλειο τραγανό χταπόδι με φρέτα, μυρωδικά, σάλτσα λιαστής ντομάτας και πίκλα κοκκάρι. Θα συνοδεύσετε με επιλεγμένα κρασιά, αποστάγματα και μπίρες, σε ένα εστιατόριο που κάνει τη διαφορά.

INFO

Μεγάλου Αλεξάνδρου 102
Κεραμεικός, 2110011133
www.manu-athens.com
f Manu_Athens
i manu.athens

ISALOS SEASIDE RESTAURANT

Εκλεκτό ψάρι δίπλα στη θάλασσα

Ονειρικό πραγματικά το σκηνικό: πάνω ακριβώς στο κύμα, στη θάλασσα της Νέας Μάκρης, εκεί όπου το εστιατόριο Isalos μας προσκαλεί σε μια εμπειρία εκλεκτής ψαροφαγίας. Η Ειρήνη Μπουκουβάλα και ο Δημήτρης Λημνιώτης, ύστερα από πολλά χρόνια στο εξωτερικό, με τον σεφ να έχει εργαστεί σε κουζίνες της Αυστρίας, της Γαλλίας, της Ελβετίας και της Σουηδίας, αποφάσισαν να κάνουν μια νέα και πολύ νόστιμη αρχή, με το εστιατόριό τους να λειτουργεί ήδη

από τον Σεπτέμβριο του 2024, έχοντας κερδίσει τις εντυπώσεις. Εδώ θα βρείτε καθημερινά ολόφρεσκα ψάρια και θαλασσινά που έρχονται από την Εύβοια, την Κάλυμνο, τη Λέρο, τη Σκύρο και άλλα μέρη του Αιγαίου, μια αληθινή άριστη πρώτη ύλη, η οποία στα χέρια του σεφ μετατρέπεται σε γευστική πανδαισία. Πολλά και εκλεκτά θα σας προτείνει το μενού, όπως το χταπόδι με φάβα, το πεϊνιρλί με καπνιστό μπακαλιάρο, τη φοβερή ψαρόσουπα, τα ριγκατόνι με γαρίδες και καρμπονάρα θαλασσινών, το φρικασέ με ψάρι ημέρας, που μπορεί να είναι τσιπούρα, σφυρίδα, ό,τι βγάλει η ψαριά. Θα συνοδεύσετε με επιλεγμένα αποστάγματα και ετικέτες από τον ελληνικό και διεθνή αμπελώνα και σίγουρα η εμπειρία αυτή θα σας μείνει αξέχαστη.

Τέλειος προορισμός για μια οικογενειακή ή ρομαντική βόλτα, αλλά και για να πραγματοποιήσετε εδώ κάποια προσωπική ή επαγγελματική σας εκδήλωση. Ανοικτά καθημερινά, εκτός Δευτέρας, 13.00 με 23.00.

INFO

Λ. Ποσειδώνος 19
Νέα Μάκρη
2294095232
f Isalos seaside restaurant
i isalos_seaside_restaurant

Άννα Σωτρίνη

Ο Λαμπίς γελάει με την ανθρώπινη σοβαροφάνεια
μ' έναν τρόπο σχεδόν τρυφερό

Της ΝΙΚΗΣ-ΜΑΡΙΑΣ ΚΟΣΚΙΝΑ

Μιλήσαμε με τη σκηνοθέτρια της παράστασης «Ταξίδι γύρω από τη χύτρα μου» στο θέατρο Αλκμήνη

Η Άννα Σωτρίνη ανεβάζει ένα έργο του Ευγένιου Λαμπίς, το οποίο καυτηριάζει με λεπτό τρόπο το θέμα του καθωσπρεπισμού και της σοβαροφάνειας. Ένας διαπρεπής οδοντίατρος φέρεται παγιδευμένος στο πάθος του για τη νεαρή και ζουμερή μαγείρισσά του, ενώ η σύζυγός του λείπει σε ταξίδι. Έτσι οδηγείται σε μια σειρά κωμικών περιστατικών που παρακινούνται από αυτή του την «αδυναμία». Η σκηνοθέτρια μας μίλησε τόσο για την επιλογή του κειμένου, όσο και για την αγάπη της για τον Λαμπίς, την επιλογή των ηθοποιών, τον ρυθμό της παράστασης, για τη διδασκαλία της στο Θέατρο Βεάκη αλλά και για την ενασχόλησή της με την ποίηση.

— **Γιατί αποφασίσατε τη δεδομένη στιγμή να ασχοληθείτε μ' αυτό το λιγότερο γνωστό έργο του Λαμπίς, που μάλιστα δεν έχει ανέβει παρά μόνο μία ακόμη φορά στην Ελλάδα;** Πάντα με συγκινούσαν τα έργα που δεν έχουν «φωνή». Αυτά που δεν κουβαλούν τη φήμη τους σαν διαβατήριο, αλλά περιμένουν κάποιον να τα ανακαλύψει. Το «Ταξίδι γύρω από τη χύτρα μου» είναι ένα τέτοιο έργο. Ο Λαμπίς εδώ είναι «άτακτος». Η εμμονή του ήρωα με τη μαγείρισσά του γίνεται αφορμή για μια ολόκληρη περιπέτεια. Κι εγώ, αυτή την περίοδο, ήθελα να δουλέψω σε κάτι που να έχει ελαφρότητα: σε κάτι που να γελάει με την ανθρώπινη σοβαροφάνεια, χωρίς να τη σνομπάει. Ο Λαμπίς το κάνει αυτό με έναν τρόπο σχεδόν τρυφερό.

— **Ποια ήταν η δική σας προσέγγιση στο κείμενο; Πώς δουλέψατε με τους ηθοποιούς και πώς τους μιλήσατε για τη δική σας σχέση με τον Λαμπίς;** Η προσέγγισή μου ήταν να δω πίσω από τη φάρσα. Να βρω τον άνθρωπο. Ο Λαμπίς δεν γράφει για να προκαλέσει απλώς γέλιο· γράφει για να δείξει πόσο γελοία είναι η προσπάθειά μας να ελέγξουμε τα πάντα. Με τους ηθοποιούς δουλέψαμε πάνω σ' αυτήν την ιδέα. Στην ακρίβεια, στη λεπτομέρεια, στη μικρή υπερβολή που αποκαλύπτει χαοτικές καταστάσεις. Οι νεότεροι ηθοποιοί έχουν μια φρεσκάδα που ταιριάζει πολύ στον Λαμπίς. Δεν έχουν ακόμη «κουραστεί». Τους άφησα να ανακαλύψουν τον ρυθμό του έργου μέσα από το σώμα τους και όχι απαραίτητα μέσα από τις ατάκες.

— **Το κείμενο έχει έναν ρυθμό και ενίοτε μια «χορογραφική» κίνηση. Πόσο σημαντικός είναι ο ρυθμός σε μια παράσταση—και δη σε μια κωμωδία—ώστε να περάσουν σωστά τα μηνύματα του έργου στον θεατή;** Το έργο είναι βοντβίλ, δηλαδή κυριολεκτικά «οι φωνές της πόλης». Δεν είναι μιούζικαλ, αλλά ενδιάμεσα συναντάμε μικρά τραγούδια και μουσικές. Αν χορογραφήσεις τα τραγούδια, πρέπει στην ουσία να δώσεις αυτή τη μουσικότητα σε όλη την παράσταση. Είναι ο μηχανισμός με τα

«γρανάζια ακρίβειας» του Λαμπίς. Η κωμωδία δεν είναι μόνο ο λόγος· είναι η παύση, το βλέμμα, μια μικρή καθυστέρηση, η ξαφνική επιτάχυνση. Είναι σαν μουσική. Αν χαθεί ο ρυθμός—η ανάσα της παράστασης—χάνεται και το νήμα που τη συνδέει με το αποτέλεσμα. Στο «Ταξίδι γύρω από τη χύτρα μου» ο ρυθμός είναι ο τρόπος με τον οποίο επιβάλλεται η τρέλα των ηρώων. Και ταυτόχρονα προστατεύει την κωμωδία από το να γίνει φτηνό αστείο.

— **Βλέπουμε να ανεβαίνουν όλο και λιγότερες κωμωδίες. Θεωρείτε ότι η κωμωδία είναι εντέλει ένα δύσκολο θεατρικό είδος; Πώς προτιμάτε να μοιράζετε τις θέσεις σας με το κοινό, μέσω του κωμικού ή του δραματικού στοιχείου;** Πράγματι η κωμωδία είναι δύσκολο είδος. Απαιτεί ακρίβεια, μέτρο, ρυθμό και μια γενναιότητα, να εκτεθείς χωρίς προστασία. Στο δράμα μπορείς να κρυφτείς πίσω από το βάρος της ιστορίας. Στην κωμωδία όμως όχι. Ίσως γι' αυτό βλέπουμε λιγότερες κωμωδίες, γιατί απαιτούν απόλυτη διαύγεια. Προσωπικά, μου αρέσει να επικοινωνώ μέσα από το κωμικό στοιχείο. Το γέλιο ανοίγει τον άνθρωπο. Όταν γελάς, χαλαρώνεις. Και όταν χαλαρώνεις, μπορείς να δεις την πραγματικότητα χωρίς να τρομάξεις.

— **Είστε καθηγήτρια στη σχολή Βεάκη, όπως και ο πρωταγωνιστής, ο Χάρης Φλέουρας. Ενώ και κάποιοι από τους ηθοποιούς ήταν μαθητές σας στο παρελθόν. Πόσο σας δένει ως ομάδα αυτή η κοινή κατεύθυνση; Τι συμβουλευτέτε έναν νέο που έρχεται στη σχολή και θέλει να γίνει ηθοποιός;** Όχι μόνο ο Χάρης, αλλά και ο Σαράντος Γεωργηλής. Είμαστε αγαπημένοι συνάδελφοι και μας δένει πολύ η κοινή έγνοια που έχουμε για τους μαθητές μας. Υπάρχει μια κοινή γλώσσα, ένας κοινός τόπος και εμπιστοσύνη. Ξέρουν πώς δουλεύω, ξέρω πώς «αναπνέουν». Αυτό δημιουργεί μια ομάδα που λειτουργεί ως σύνολο. Σ' έναν νέο ηθοποιό θα έλεγα: «Μη βιάζεσαι να “γίνεις”. Να είσαι. Να παρατηρείς. Να ακούς. Να δουλεύεις με περιέργεια, όχι με άγχος». Το θέατρο θέλει χρόνο. Και πάνω απ' όλα θέλει ειλικρίνεια.

— **Πέρα από σκηνοθέτρια και καθηγήτρια, είστε και ποιήτρια. Πώς μοιράζετε τον χρόνο σας ανάμεσα στις τρεις αυτές απαιτητικές ιδιότητες;** Δεν μοιράζω τον χρόνο, επιχειρώ να τον διασώζω—χωρίς μεγάλη επιτυχία, είναι η αλήθεια. Ζούμε στην εποχή της εικόνας, αλλά η ποίηση γίνεται πιο υπόγειο. Και ίσως πιο αναγκαία. Είναι ο τρόπος να θυμηθούμε ότι έχουμε εσωτερικό κόσμο, όχι μόνο οθόνες.

— **Μετράτε πολλά χρόνια εμπειρίας στο θέατρο. Πιστεύετε ότι τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια στροφή των νέων προς αυτό το μέσο; Ποια πρέπει να είναι η στάση των ανθρώπων του θεάτρου;** Ναι, υπάρχει, όταν το ανακαλύπτουν. Οι νέοι διψούν για κάτι που δεν είναι ψηφιακό, που δεν είναι άψυχο, αλλά δυστυχώς δεν το γνωρίζουν όλοι. Το θέατρο είναι συνάντηση, και οι νέοι το χρειάζονται αυτό περισσότερο από ποτέ. Οι άνθρωποι του θεάτρου οφείλουμε να είμαστε ανοικτοί προς όλους, όχι ελιτιστές. Να δημιουργούμε χώρους όπου οι νέοι άνθρωποι να νιώθουν ότι χωρούν. **Α**

© ΒΑΤΣΕΛΗΣ ΡΑΣΣΙΑΣ

© EVANGELOS CALLOW

ΘΕΑΤΡΟ ΑΛΚΜΗΝΗ Αλκμίνης 8-12
Κάτω Πετράλωνα, 2103428650
Παραστάσεις Δευτέρα & Τρίτη στις 21:30

ΘΕΑΤΡΟ CORONET

Φρύνης 11 & Υμηττού, Παγκράτι, 2107004040
Παραστάσεις Δευτέρα στις 20:00 και Τρίτη στις 21:00

Ο ημιυπαίθριος

Μια φάρσα παρεξηγήσεων
και αποκαλύψεων, που τίποτα
δεν είναι τυχαίο και κανείς
δεν είναι αθώος

Ο Γιώργος Αλκαίος επιστρέφει στο θεατρικό προσκήνιο έπειτα από πολλά χρόνια, παρουσιάζοντας την πρώτη του σκηνοθετική δουλειά στο θέατρο Coronet. Πρόκειται για την κωμωδία-φάρσα «Ο ημιυπαίθριος», σε κείμενο και διαλόγους που συνυπογράφει με τον Στράτο Αγιοστρατίτη.

Όλα ξεκινούν με έναν μεγάλο σεισμό που φέρνει τα πάνω κάτω στις ζωές έντεκα διαφορετικών προσωπικοτήτων. Μια κόκκινη ατζέντα με απόρρητα τηλεφώνων, πειραματικά χαπάκια Α.Ι., ένας θησαυρός 5.000 λιρών, ο Τίμος Σταυρός, μια βόμβα, ένας στρίφτης ινδικής κάνναβης, ένα φέρετρο κι ένας εγκλωβισμένος στα συντρίμια συνθέτουν ένα εκρηκτικό μωσαϊκό παρεξηγήσεων και ανατροπών.

Με όπλο το σουρεαλιστικό χιούμορ, η παράσταση ισορροπεί ανάμεσα στο παράλογο και το γνώριμο και μετατρέπει το χάος σε απόλαυση, προσφέροντας στον θεατή πολλές στιγμές γέλιου. Όλοι οι πρωταγωνιστές κάτω κρύβουν, οι ανατροπές είναι συνεχείς, ενώ δεν υπάρχουν περιθώρια για βεβαιότητες, καθώς όλοι οι κανόνες μοιάζουν να έχουν πάψει να ισχύουν.

Σ' αυτήν την ιστορία ακόμη και το πιο αλλόκοτο στοιχείο αποκαλύπτει τη δική του απροσδόκητη αλήθεια. Και τελικά, το γέλιο δεν είναι απλώς αυτοσκοπός· γίνεται ο πιο σοβαρός τρόπος να κοιτάξουμε την πραγματικότητα.

© ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Επί σκηνής εμφανίζονται (αλφαβητικά): Αγιοστρατίτης Στράτος, Δελγκάρης Άγγελος, Κοτζαμάνης Θωμάς, Κρητικός Γιώργος, Κρυεμάδι Παναγιώτης, Λύκου Μαιρινίκη, Τατάνη Βίρνα, Τριχάς Βασίλης, Τσουρουνακής Γιάννης, Τσώρου Εμμανουέλα, Φασόλη Μιράντα

ΜΙΚΡΟΣ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ

Ευμολπιδών 13, Αθήνα, 2103454831
Πρεμιέρα 28 Φεβρουαρίου Παραστάσεις Σάββατο στις 21:00 & Κυριακή στις 18:00

© ΣΤΡΑΤΗΣ ΔΑΝΟΣ

Θάνατος παλληκαριού

Μια ιστορία για την ομορφιά και την
αλήθεια πίσω από την εικόνα

Στο Θαλασσοχώρι, τη νύχτα της Μεγάλης Παρασκευής, όλοι έχουν μαζευτεί έξω από την εκκλησία. Ο Επιτάφιος πλησιάζει, κι εκεί, σε μια ατμόσφαιρα έξαψης, ανάμεσα σε φωτιές και βεγγαλικά, ένα φαινομενικά ασήμαντο χτύπημα στο πόδι γίνεται η αρχή μιας καθοριστικής ρωγμής. Ο Μήτρος Ρουμελιώτης έρχεται αντιμέτωπος με κάτι που δεν μπορεί να ελέγξει: την απώλεια της τέλει εικόνας του.

Το διαχρονικό διήγημα του Κωστή Παλαμά «Θάνατος παλληκαριού», που διασκευάζουν η Λίλυ Αλεξιάδου και Μιχαέλα Αντωνίου και σκηνοθετείται από τη δεύτερη μαζί με τη Βάσια Σκιαδά, συνομιλεί ευθέως με το σήμερα. Σε μια εποχή που οι φωτογραφίες ορίζουν την καθημερινότητά μας και το βλέμμα των άλλων καθορίζει τη δική μας ύπαρξη, η αγωνία του Μήτρου αποκτά μια σύγχρονη, οδυνηρή οικειότητα.

Πατροί και γιατρολόγοι, μάγοι και μάντισσες, η επιστήμη και η δεισιδαιμονία μπλέκονται σε μια απεγνωσμένη προσπάθεια αποκατάστασης του «τέλειου» εαυτού του. Η παράσταση ισορροπεί ανάμεσα στο ρεαλιστικό και το μεταφυσικό, φωτίζοντας ερωτήματα που παραμένουν πάντα επίκαιρα: τι σημαίνει ομορφιά και δύναμη; Τι σημαίνει να είσαι «παλληκάρη»; Τελικά, μπορούμε να ανακαλύψουμε την αλήθεια μας μέσα από τα μάτια των άλλων;

Επί σκηνής 5 ηθοποιοί (Μιχαέλα Αντωνίου, Δημήτρης Αρβανίτης, Ίλια Γιακουμάκη, Κωνσταντίνος Οικονόμου, Σίμος Στυλιανού) ερμηνεύουν τους ρόλους ενός έργου βαθιά ανθρώπινου, σκληρού και τρυφερού μαζί, που μας προκαλεί να κοιτάξουμε πέρα από την εικόνα και να αναρωτηθούμε τι πραγματικά καθορίζει την αξία και την ταυτότητά μας.

Γιατί τα θέατρα γεμίζουν ασφυκτικά;

Της ΕΥΑΣ ΣΤΑΜΟΥ

Μία από τις τάσεις που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στον χώρο του πολιτισμού είναι οι sold out θεατρικές παραστάσεις. Το κοινό γεμίζει ασφυκτικά τις αίθουσες.

Από τις γιορτές μέχρι σήμερα έχω παρακολουθήσει αρκετά θεατρικά έργα σε μεγάλες και μικρές σκηνές της Αθήνας. Κάποιες παραστάσεις ήταν εξαιρετικές, κάποιες άλλες απλώς καλές ή αξιοπρεπείς, μα όπου κι αν έχω βρεθεί, οι αίθουσες είχαν πληρότητα 100%, ενώ στο ταμείο δινόταν μάχη για τα τελευταία εισιτήρια. Πιθανόν το φαινόμενο αυτό να οφείλεται στο γεγονός ότι, μετά τη δοκιμασία της καραντίνας, οι πολίτες επιλέγουν να βιώνουν συλλογικές εμπειρίες, επιθυμώντας να βάλουν οριστικά τέλος στην απομόνωση και την εσωστρέφεια. Άνθρωποι κάθε ηλικίας αναζητούν αισθητικές και συναισθηματικές εμπειρίες με νόημα, που θα τους κάνουν να προβληματιστούν και να αισθανθούν μέρος μιας σημαντικής κατάστασης, και όχι απλώς να διασκεδάσουν ή να εκτονωθούν. Κατά την άποψή μου, πάντως, μια άλλη αιτία είναι και το ότι σε μια χώρα χωρίς ιδιαίτερα αναπτυγμένη αναγνωστική παιδεία, αρκετοί νέοι – αλλά και μεγαλύτεροι – που λαχταρούν να καλλιεργήσουν το πνεύμα τους, αλλά δεν τους είναι εύκολο να αφιερώσουν στη μοναχική και ενίοτε απαιτητική εμπειρία της συστηματικής ανάγνωσης, επιλέγουν την παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων. Μπορεί, λοιπόν, η κίνηση στα θέατρα να έχει αυξηθεί, αλλά δεν ισχύει το ίδιο για τα βιβλιοπωλεία, με συνέπεια η βάση των αναγνωστών να παραμένει μικρή.

Παρόλο που η εκπαιδευτική αξία του θεάτρου δεν μπορεί να αμφισβητηθεί, δεν αποκλείεται επίσης μέρος του κοινού να ακολουθεί στο θέατρο τηλεοπτικούς ηθοποιούς που θαυμάζει και που συνήθισε να παρακολουθεί ανελλιπώς από την εποχή της παρακίνησης μέχρι σήμερα σε εβδομαδιαίες ή καθημερινές σειρές. Γενικά μιλώντας, δεν είναι ασυνήθιστο οι θεατές να ψάχνουν απαντήσεις στην τέχνη για προσωπικά τους προβλήματα, μα και για τα κοινωνικά αδιέξοδα που μας αφορούν όλους. Άλλωστε, τα τελευταία χρόνια όλο και πιο συχνά αποδίδονται στη λογοτεχνία και στο θέατρο θεραπευτικές ιδιότητες, λες και ο θεατής δεν παρακολουθεί απλώς μια παράσταση, αλλά συμμετέχει σε ομάδα ψυχοθεραπείας, χωρίς όμως να έρχεται στην άβολη (όπως θεωρούν ορισμένοι) θέση να μιλήσει ειλικρινά για τα προβλήματά του σε αγνώστους. Παρακολουθώντας σύγχρονες παραστάσεις που πραγματεύονται φλέγοντα ζητήματα – το μεταναστευτικό, τον πόλεμο, τη ζωή των ΛΟΑΤΚΙ+, την έμφυλη βία – καθώς και εκείνες του κλασικού ρεπερτορίου που προσεγγίζουν τα διαχρονικά

θέματα του ανθρώπινου βίου – τον ανεκπλήρωτο έρωτα, τις υπαρξιακές αγωνίες, τη φθορά, τον θάνατο, τις δύσκολες οικογενειακές σχέσεις –, θεατές κάθε ηλικίας επιδιώκουν να βρουν λύσεις σε όσα τους απασχολούν καθημερινά. Η ταύτιση με τα όσα ζουν οι χαρακτήρες στη σκηνή όπως και η αίσθηση ότι φεύγουν από μια παράσταση έχοντας αποκτήσει όχι μόνο περισσότερες γνώσεις αλλά και μια διαφορετική οπτική για τον κόσμο, αποτελεί σημαντικό μέρος της έλξης που νιώθουν πολλοί για το θέατρο.

Άλλωστε μια βραδιά στο θέατρο προσφέρεται για έξοδο με φίλους που μπορούν μετά το τέλος της παράστασης να συνεχίσουν για ένα ποτό συζητώντας το έργο. Είτε γνωρίζονται καλά μεταξύ τους και έχουν εξαντλήσει τα θέματα συζήτησης, είτε η γνωριμία είναι πρόσφατη και δεν νιώθουν έτοιμοι να μιλήσουν εις βάθος για τα προσωπικά τους, ο σχολιασμός της παράστασης τους βγάζει από την αμηχανία, προσφέροντάς τους άφθονο υλικό για κουβέντα.

Μια έξοδος στο θέατρο είναι επίσης ιδεώδης για να σπάσει ο πάγος σ' ένα πρώτο ραντεβού, βοηθώντας το ζευγάρι να επικοινωνήσει με μεγαλύτερη αμεσότητα, καθώς και να αντιληφθεί πιο εύκολα τον τρόπο σκέψης, την ιδεολογία και τα ενδιαφέροντα του συνομιλητή.

Υπάρχει βεβαίως και η πρακτική πλευρά: τα θεατρικά εισιτήρια δεν είναι πάντα φθηνά, αλλά η τιμή τους δεν είναι απαγορευτική. Σίγουρα είναι πολύ πιο εύκολο για έναν φοιτητή, νεαρό εργαζόμενο ή συνταξιούχο να βρεθεί σε μια θεατρική παράσταση από ό,τι σε ένα εστιατόριο, σε κάποιο κλαμπ της μόδας, ακόμα και σε μια συναυλία. Στα περισσότερα θέατρα δεν υπάρχει dress code – με εξαίρεση ίσως τη Λυρική Σκηνή. Μπορείς να φορέσεις τα καλά σου, αλλά κανείς δεν θα παραξενευτεί αν εμφανιστείς με ένα τζιν και ένα t-shirt. Τέλος, ας μην ξεχνάμε ότι η Αθήνα είναι εδώ και δεκαετίες μια θεατρούπολη, με πολλές σκηνές και μεγάλη συναφή παράδοση. Πολλοί Αθηναίοι έχουν γαλουχηθεί, από τα παιδικά τους χρόνια, με το θέατρο, ενώ και οι κάτοικοι άλλων πόλεων περιμένουν με ανυπομονησία τις καλοκαιρινές θεατρικές περιοδείες ή ταξιδεύουν στην Αθήνα προκειμένου να παρακολουθήσουν τις πιο δημοφιλείς παραστάσεις της χρονιάς. Η φράση «απόψε πάμε θέατρο» είναι από τις λίγες που μοιράζονται άνθρωποι διαφορετικών γενεών, προσφέροντας ίσως μια αίσθηση συνέχειας σε έναν κόσμο που, εν μέσω κρίσεων και διαρκών εντάσεων, επιζητά ένα κοινό σημείο αναφοράς. **Α**

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ ΜΕ ΑΙΤΙΑ

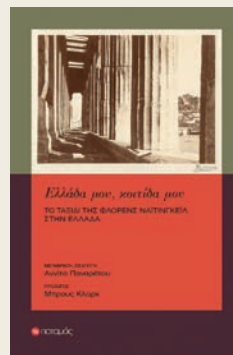
Η Φλόρενς Νάιτινγκεϊλ στην Αθήνα του Όθωνα

Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Όλοι οι φίλοι ή φίλες που ρώτησα αν γνωρίζουν ποια είναι η Φλόρενς Νάιτινγκεϊλ με κοίταξαν με κάποια απορία. Επρόκειτο περί γρίφου; Κάτι φάνηκε να τους θυμίζει το όνομα, κάπου το είχαν ακούσει ή διαβάσει, όμως στάθηκε αδύνατο να το προσδιορίσουν. Εύλογο μου φάνηκε. Με τόση πληροφόρηση να μας κατακλύζει από παντού, σε λίγο δεν θα γνωρίζουμε ποια είναι η Μαρία Κιουρί ή η Μουρασάκι Σικίμπο (η Ιαπωνίδα που έγραψε το «Γκέντζι», ένα έπος της αυτοκρατορικής Αυλής του 10ου αιώνα – έτσι, για να προσθέσω λίγη ακόμη πληροφορία). Όταν τους εξηκούσα ότι ήταν μια Αγγλίδα νοσηλεύτρια που έσωσε χιλιάδες ανθρώπους χάρη στις επίμονες προσπάθειές της να αναμορφώσει την υγιεινή στα νοσοκομεία του 19ου αιώνα, κουνούσαν καταφατικά το κεφάλι ως ένδειξη σεβασμού στη γυναίκα εκείνη.

Η Φλόρενς Νάιτινγκεϊλ φτάνει στην Αθήνα την εποχή που βασιλεύει στη χώρα ο Όθων. Το 1850. Την κυριεύουν ανάμεικτα συναισθήματα, καθώς είναι σαγηνευμένη από το αρχαίο πνεύμα της χώρας, αλλά αποκαρδιωμένη απ' όσα βλέπει να συμβαίνουν στο νεοσύστατο ανεξάρτητο ελληνικό κράτος. Ο Παρθενώνας τη συνεπαίρνει, αλλά ο ορθόδοξος κλήρος τής προκαλεί αισθήματα αποστροφής (παρατηρήσεις που θα έκαναν τον φίλο μου τον Τατσόπουλο να αγαλλιά ευφρόσυνα).

Ιδού ένα απόσπασμα από τις ταξιδιωτικές της εντυπώσεις όταν παραβρίσκεται σε έναν ελληνικό γάμο: «*Ηθελα πολύ να παρακολουθήσω έναν ελληνικό γάμο, αλλά όταν το έκανα, το μετάνιωσα: η σιωπή των δύο άμεσα εμπλεκόμενων ανθρώπων – δεν έδωσαν όρκους –, τα στέφανα της νύφης και του γαμπρού, που δουλειά των παρανύμφων είναι να τα αλλάζουν διαρκώς στη διάρκεια της τελετής (της νύφης στον γαμπρό και του γαμπρού στη νύφη), ο περίπατος όλης της οικογένειας χέρι χέρι γύρω από το τραπέζι που χρησιμοποιείται ως Αγία Τράπεζα... Το όλο πράγμα μοιάζει με φάρσα, και ο γαμπρός με τη γιρλάντα του σαν γελωτοποιός...*» Ομολογώ ότι κι εγώ ένιωσα κάπως σαν κλόουν στον δικό μου γάμο – ιδίως όταν φρόντιζα να μη μου βγάλουν κανένα μάτι τα ρύζια που εξακόντιζαν μανιωδώς οι συνάδελφοι συγγραφείς που είχαν παρευρεθεί στο μυστήριο.

**Φλόρενς Νάιτινγκεϊλ
Ελλάδα μου,
κοιτίδα μου**
εκδ. ΠΟΤΑΜΟΣ

Δεν είναι όμως πάντα πικρόχολη η Νάιτινγκεϊλ. Ενίοτε παραδίδεται στον στοχασμό. Γράφει στην αδελφή της από την Αθήνα: «*Περπάτησα γύρω από το Θησείο, τον Άρειο Πάγο και την οδό Τριπόδων και είδα καιπίστευσα: πίστεψα στη δύναμη του πνεύματος που υπάρχει εδώ, στην ελληνική έμπνευση που εμφύσησε ζωή σε*

οτιδήποτε άγγιζε, τη ζωή του δικού της απέραντου σεβασμού για την ανθρώπινη φύση. Είναι όμως ένα πνεύμα διαφορετικό από αυτό της Αιγύπτου. Στην Αίγυπτο ήταν ο Θεός που εξύψωσαν και εξύμνησαν, στην Ελλάδα θεοποίησαν τον άνθρωπο. Στην Αίγυπτο όλα γίνονταν για τη δόξα του Θεού, στην Ελλάδα για τη δόξα του τόπου...»

Πρόκειται για ένα βιβλίο που θα κάνει τον αναγνώστη να στοχαστεί με τη σειρά του για τα όσα συμβαίνουν σήμερα στην Ελλάδα, όπου ο κλάδος ελαίας – τόσο συμβολικός άλλοτε –, θα πρέπει να παραδώσει τη θέση του σε κλαδί από φαιδρά πορτοκαλέα.

Από το Μπέργκεν στο Κίεβο

Βιβλία σε καιρό ειρήνης, βιβλία σε καιρό πολέμου

Τι έμαθε στη Νορβηγία
ο βραβευμένος Σουηδός
μεταφραστής για τη λογοτεχνία
εν καιρώ πολέμου στην
πολύπαθη Ουκρανία;
Ανταπόκριση από το φεστιβάλ
λογοτεχνίας του Μπέργκεν.

Γράφει ο ΓΙΑΝ ΧΕΝΡΙΚ ΣΒΑΝ,
μεταφραστής της Όλγκα Τοκάρτσουκ
και συνοδοιπόρος της στο Νόμπελ

«Και γιατί ν' αφήσεις την άνοιξη στην
Αθήνα για να ταξιδέψεις σε μια επαρχιακή
πόλη του Βορρά, με θερμοκρασίες
πολύ κάτω από το μηδέν;»

Να ένα ερώτημα που θα μπορού-
σε κανείς να θέσει μαθαίνοντας
για το επικείμενο ταξίδι μας στο
Μπέργκεν της Νορβηγίας. Έχω
δει πολλά μέρη στη Νορβηγία· κατά έ-
ναν παράξενο τρόπο, όμως, το Μπέρ-
γκεν μου φαινόταν πάντα πιο μακρινό
από οποιαδήποτε άλλη πόλη της γείτο-
νος χώρας προς τα δυτικά: διαβόητο για
τις ατελείωτες βροχές του, τη μυρωδιά
των ψαριών και την αλλόκοτη διάλεκτό
του. Πόσο λάθος έκανα!

**Βρεθήκαμε εκεί τη δεύτερη εβδομάδα
του Φεβρουαρίου.** Το Μπέργκεν απο-
δείχτηκε μια πανέμορφη πόλη, εξαιρε-
τικά σύγχρονη και λειτουργική, αιώνες
μακριά από το μποτιλιάρισμα της Αθή-
νας. Όλα τα αυτοκίνητα είναι ηλεκτρι-
κά· λεωφορεία, τραμ και τελεφερίκ σε
μεταφέρουν παντού· η αρχιτεκτονική
και ο πολεοδομικός σχεδιασμός συμβα-
δίζουν αρμονικά· κι είναι προφανές ότι
η πόλη αποτελεί μαγνήτη για τουρίστες
από ολόκληρο τον κόσμο: κάθε τρένο
που φτάνει είναι γεμάτο.

Μεταφραστές
και συγγραφείς
στο Μπέργκεν

Μπορούμε
άραγε να
συλλάβουμε
τι σημαίνει
να οργανώ-
νεις ένα
τέτοιο
φεστιβάλ,
όταν το
ηλεκτρικό
λειτουργεί
μόλις δύο
ώρες την
ημέρα,
η θερμοκρα-
σία πέφτει
στους -20
και, μόλις
σκοτεινιά-
σει, φοβά-
σαι πιθανές
επιθέσεις
drones;

Κι όταν οι επισκέπτες χορτάσουν την πανοραμική θέα της πόλης, πολλοί συνεχίζουν κάνοντας το ακριβό αλλά εξαιρετικά δημοφιλές ταξίδι με το κρουαζιερόπλοιο *Hurtigruten*, που τους μεταφέρει μέσα από τα φιόρδ έως το Βόρειο Ακρωτήριο, ανάμεσα σε χιονισμένα βουνά, το ένα ψηλότερο από το άλλο.

Φτάνοντας, ήμουν προσλωμένος στη συμμετοχή μου στο λογοτεχνικό φεστιβάλ που πραγματοποιείται στο Μπέργκεν κάθε χρόνο από το 2017. Επρόκειτο να συζητήσω για τις μεταφράσεις μου των βιβλίων της Όλγκα Τοκάρτσουκ με τη Νορβηγίδα μεταφράστριά της, Julia Aagenæs Wiedlocha, και δεν είχα προλάβει να ενημερωθώ για τα υπόλοιπα δρώμενα του φεστιβάλ. Προς έκπληξή μου, άκουγα ισπανικά παντού: συγγραφείς, μεταφραστές, κριτικοί και διοργανωτές από το Μεξικό, τη Γουατεμάλα, την Ισπανία αλλά και την Ουκρανία, την Κένυα, το Ηνωμένο Βασίλειο, τα Νησιά Φερόε, τη Δανία, τη Νότια Αφρική και πολλές άλλες χώρες ήταν πανταχού παρόντες. Σεμινάρια λογοτεχνικής κριτικής ακολουθούσαν αναγνώσεις ποίησης, περιηγήσεις στα βήματα του Νορβηγού νομπελίστα Γιον Φόσε, συζητήσεις για ως τώρα παραγνωρισμένες γυναίκες συγγραφείς. Μέχρι και το πάνελ όπου συζητούσαν οι διευθυντές των φεστιβάλ από την Ισπανία, την Ουκρανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Κένυα παρακολούθησα.

Φεστιβάλ βιβλίου στην πολύπαθη Ουκρανία

Όλοι είχαν ενδιαφέρουσες και συγκινητικές ιστορίες να διηγηθούν, αλλά τη μεγαλύτερη εντύπωση μού προκάλεσε η Yuliia Kozlovets από το Κίεβο. Ήταν κάπως θλιβερό που –από τους περισσότερους από 5.000 επισκέπτες του φεστιβάλ– τόσο λίγοι βρήκαν τον χρόνο να ακούσουν την ιστορία της.

Η Yuliia διατηρούσε για πολλά χρόνια βιβλιοπωλείο στο Κίεβο, όμως το 2011 το εγκατέλειψε και διοργάνωσε το πρώτο της φεστιβάλ: στα τέλη Μαΐου φέτος θα πραγματοποιηθεί το 14ο! Η πανδημία μπορεί να έκανε τη ζωή αδύνατη εκείνα τα χρόνια και το φεστιβάλ να ακυρώθηκε –όπως και τόσα άλλα–, αλλά ούτε η πανδημία ούτε ο Πούτιν κατόρθωσαν να τη σταματήσουν. Το φεστιβάλ έχει πλέον γιγαντωθεί: κάθε χρόνο το επισκέπτονται περισσότεροι από 28.000 άνθρωποι, σε συνδυασμό με την έκθεση βιβλίου του Κιέβου! Διεξάγονται συζητήσεις ποικίλης θεματολογίας και προσκαλούνται συγγραφείς απ' όλο τον κόσμο.

Μπορούμε άραγε να συλλάβουμε τι σημαίνει να οργανώνει κανείς ένα τέτοιο φεστιβάλ, όταν το ηλεκτρικό ρεύμα για υπολογιστές και θερμαντικά σώματα λειτουργεί μόλις δύο ώρες την ημέρα; Όταν η θερμοκρασία πέφτει στους 20 βαθμούς κάτω από το μηδέν; Κι όταν, μόλις σκοτεινιάσει, φοβάσαι πιθανές επιθέσεις από drones;

Να τι έμαθα γι' αυτό φεστιβάλ βιβλίου εν καιρώ πολέμου: ανάμεσα στους επισκέπτες βρίσκονται πολλοί στρατιώτες –άλλοι με ακρωτηριασμένα άκρα, άλλοι που χρειάζονται απεγνωσμένα λίγες μέρες ανάπαυσης από το μέτωπο και την ευκαιρία να ακούσουν ποίηση. Ο πόλεμος καθιστά αναγκαία τη δημιουργία ενός εναλλακτικού δικτύου υπεύθυνων ανθρώπων, συμβούλων, κριτικών και διοργανωτών. Ως διορ-

Julia Aagenæs
Wiedlocha, Jan
Henrik Swahn και
Agnes Banach

γανώτρια, η Yuliia πρέπει να είναι απολύτως βέβαιη ότι δεν συνεργάζεται με χορηγούς ή συγγραφείς που έχουν δεσμούς με τη Ρωσία. Βρίσκεται σε «κατάσταση επιβίωσης» και δεν μπορεί να διακινδυνεύσει τίποτε – ούτε καν με «καλούς Ρώσους». Υπάρχουν επίσης ομάδες πυροσβεστών, ηλεκτρολόγων, γιατρών κ.ά., έτοιμες να επέμβουν άμεσα σε περίπτωση επίθεσης.

Πίσω στη Σκανδιναβία

Ας επιστρέψουμε όμως στο λογοτεχνικό φεστιβάλ του Μπέργκεν. Στον σκανδιναβικό χώρο, πολ-

λές συζητήσεις αφορούσαν τις αυξανόμενες δυσκολίες συγγραφέων και μεταφραστών να επιβιώσουν οικονομικά σε μια κοινωνία πρόνοιας, όπου οι θεσμοί, επιδιώκοντας επί χρόνια να «βελτιστοποιήσουν» την κοινωνία και τον εαυτό τους, έχουν περιορίσει τα έξοδα για τον πολιτισμό και συνεπώς έχουν μετατρέψει σε ηθικό πρόσταγμα το να πληρώνεις υψηλούς φόρους και να εκδίδεις επιτυχημένα βιβλία. Όσοι εργαζόμενοι στον πολιτισμό δεν αποδέχονται αυτό το μοντέλο (μικροί εκδοτικοί οίκοι, «περίεργοι» συγγραφείς) περιθωριοποιούνται και αποκλείονται. Ίσως γι' αυτό συναντά κανείς τόσο συχνά στη σύγχρονη ευρωπαϊκή λογοτεχνία θέματα όπως η ψυχική οδύνη, η φαρμακευτική αγωγή, οι παρενέργειες στην καθημερινή ζωή, η εξουθένωση και η ανεργία.

Τελικά ήρθε η σειρά μου ν' ανέβω στη σκηνή, μαζί με την Agnes Banach, μεταφράστρια του Witold Gombrowicz στα νορβηγικά και συντονίστρια της συζήτησης, και τη Julia Aagenæs, μεταφράστρια των Bruno Schulz, Wisława Szymborska και Όλγκα Τοκάρτσουκ. Ήμουν μάλλον ο πιο νευρικός, καθώς είχα αποφασίσει να μιλήσω στη διάλεκτο του Μπέργκεν – μια γλώσσα που δεν είχα ξαναχρησιμοποιήσει ποτέ– αντί για τα σουηδικά. Το ίδιο πρωί είχα κατεβεί στο λιμάνι, σε μια μικτή σάουνα, μαζί με νέους φίλους από το φεστιβάλ: η θάλασσα δίπλα μας είχε θερμοκρασία τέσσερις βαθμούς και, εκτός από τις κυρίες από τα Νησιά Φερόε και το Μπέργκεν, ήμασταν όλοι βέβαιοι πως δεν θα τολμούσαμε να βουτήξουμε στο νερό. Κι όμως, το κάναμε! Τα γέλια μετά από εκείνη τη σάουνα ήταν τόσο λυτρωτικά, που κατάλαβα τι έλειπε από το φεστιβάλ: το γέλιο!

Έτσι, διηγήθηκα στο κοινό τα πιο αστεία περιστατικά από τη συνεργασία μου με την Όλγκα Τοκάρτσουκ – πώς απαγόρευα στον εαυτό μου να πιει καφέ πριν μεταφράσω τουλάχιστον μία σελίδα, παραδείγματος χάριν, και άλλα μικρά τεχνάσματα που βρήκα για να μεταφράζω στα σουηδικά τέσσερις σελίδες την ημέρα και να ολοκληρώσω μέσα σε λιγότερο από έναν χρόνο τις χίλιες σελίδες των *«Βιβλίων του Ιακώβ»*, που άνοιξε τον δρόμο για τη βράβευσή της με το Νόμπελ από τη Σουηδική Ακαδημία. Όταν με ρώτησαν ποιο μέρος του βιβλίου μού άρεσε περισσότερο να μεταφράζω, απάντησα κατηγορηματικά: *«Οι σελίδες με σχέδια ή φωτογραφίες!» Έπαιρναν λιγότερο χρόνο»*. Αυθόρμητα γέλια ακούστηκαν από κάτω.

Αυτό ήταν το επίπεδο της ομιλίας μου στο Μπέργκεν το 2026. Ελπίζω να με καλέσουν ξανά σύντομα. ■

* Ο Jan Henrik Swahn είναι Σουηδός συγγραφέας, μεταφραστής και τακτικό μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων στην Ελλάδα. Μεταφράζει, μεταξύ άλλων, και από τα ελληνικά, και ζει στην Ελλάδα 6 από τους 12 μήνες του έτους.

critic's CHOICE

Ο αιχμάλωτος (EL CAUTIVO) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Αλεχάντρο Αμενάμπαρ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Χούλιο Πένια, Αλεσάντρο Μπόργκι, Μιγκέλ Ρεγιάν, Φερνάντο Τεχέρο, Χοσέ Μανουέλ Πόγκα

Στο Αλγέρι του 1575 Οθωμανοί πειρατές παραδίδουν στο σκλαβοπάζαρο της μαυριτανικής πόλης την οποία διοικεί ο Χασάν Μπέη ομήρους από καράβι που κούρσεψαν. Ανάμεσά τους βρίσκεται κι ένας νεαρός Ισπανός στρατιώτης ονόματι Μιγκέλ Θερβάντες που, παρότι ανάπηρος –έχει χάσει το χέρι του στον πόλεμο– κι επομένως ακρείαστος στους δουλέμπορους, γλιτώνει σχεδόν από θαύμα τον θάνατο. Ο αγαπητός σε όλους Μιγκέλ καταφέρνει να ψυχαγωγεί τους υπόλοιπους δούλους με τις γεμάτες φαντασία ιστορίες του και σύντομα κεντρίζει την περιέργεια του αυστηρού άρχοντα. Ο Χασάν τον προκαλεί να του διηγηθεί τις πιο περιπετειώδεις ιστορίες του, αρκεί να μην έχουν ανακρίβειες ή λάθη στην πλοκή τους.

Όπως και στο συγκλονιστικό «Άμνεντ» της Κλόι Ζάο, που η ιστορία του Σαϊέ-πνρ και της γέννησης του «Άμλετ» δόθηκε μέσω ενός φίλτρου που έσβηνε τις συμβατικές made in Χόλιγουντ αφηγήσεις, έτσι κι εδώ ο Αλεχάντρο Αμενάμπαρ μάς διηγείται ένα κομβικό επεισόδιο από την προσωπική ιστορία του δημιουργού του «Δον Κιχώτη». Ο Θερβάντες πέρασε πέντε χρόνια από τη ζωή του ως δούλος στην Αλγερία, πληρώνοντας την ατυχία τού να θητεύσει στο ισπανικό πολεμικό ναυτικό. Ορμώμενος από το εν λόγω ιστορικό γεγονός, ο Ισπανοχιλιανός σκηνοθέτης προβαίνει σε ένα στιβαρό και ελεύθερο σε πολλές ερμηνείες δράμα, στο οποίο δίνεται βήμα βήμα το κομμάτι της ανάδειξης του λογοτεχνικού ταλέντου του 28χρονου Θερβάντες. Αρχικά, με τη μορφή της σανίδας σωτηρίας που τον γλιτώνει από τον βέβαιο θάνατο και στη συνέχεια, ως το μέσο που «βάφει» την κατάμαυρη πραγματικότητα με τα αναγκαία χρώματα φαντασίας, τα οποία δίνουν στον Θερβάντες και τους χριστιανούς συγκρατούμενούς του την ευκαιρία να «αποδράσουν» σε άλλους τόπους. Το φιλμ επιχειρεί να εντοπίσει στην τραυματική εμπειρία του συγγραφέα τα ψήγματα της έμπνευσης που γέννησαν τις περιπέτειες του αλλαφροϊσκίου χωρικού με την ευγενή ψυχή. Υπάρχουν ευρηματικές σκηνές που μπαίνουν στην καρδιά του αξεπέραστου έργου της ισπανικής λογοτεχνίας και διανθίζονται με μια αποφασιστική –και αρκετά επίκαιρη– σχολιαστική διάθεση για τις σχέσεις εξουσίας αλλά και τον θρησκευτικό σκοταδισμό της ιστορίας. Επιπλέον, στο σενάριο αναδύονται, με αξιοθαύμαστη αμεσότητα και συνέπεια, αλληγορικές ιδέες για τη δύναμη της τέχνης, που μπορεί όχι μόνο να λυτρώσει, αλλά και να ανθίσει στα πλέον αναπάντεχα μέρη της Γης.

ΑΚΟΜΗ

►►► Στη «Θανάσιμη απειλή» (-) του Ντέιβιντ Κεπ ένας ιός απειλεί να αφανίσει την ανθρωπότητα. ►►► Στο μεταφυσικό θρίλερ «Σφύριγμα του θανάτου» (*) του Κορίν Χάρντι μια παρέα μαθητών ανακαλύπτει ένα καταραμένο αντικείμενο των Αζτέκων. ►►► Το ντοκιμαντέρ «Λευκά όρη» (*/1/2) του Αλέξανδρου Παπαθανασίου φωτίζει την ιστορία του Λευτέρη Ηλιάκη, αντάρτη επί Κατοχής και μαχητή του Δημοκρατικού Στρατού στον Εμφύλιο. ►►► Στο animation «Καρό Νίντζα 3» (-) ο Άλεξ αποτραβιέται από τις νίντζα περιπέτειες για να απολαύσει την πραγματική ζωή.

Άρκο (ARCO) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Ουγκό Μπιενβενού ΜΕ ΤΙΣ ΦΩΝΕΣ ΤΩΝ: Σουάν Αρλό, Άλμα Γιοντορόφσκι, Βενσάν Μακέν, Λουί Γκαρέλ

© REMEMBERS - MOUNTAINA

Στο μακρινό μέλλον οι άνθρωποι έχουν βρει τον τρόπο να ταξιδεύουν στον χρόνο. Τα προβλήματα όμως προκύπτουν εξαιτίας ενός τέτοιου ταξιδιού. Κάποιο αγόρι ονόματι Άρκο εγκλωβίζεται στο έτος 2075.

Υποψήφιο για το Όσκαρ Καλύτερης Ταινίας Κινουμένων Σχεδίων αλλά και για 4 Σεζάρ είναι το φιλμ του Γάλλου Ουγκό Μπιενβενού, που χρησιμοποιεί μια τεχνική η οποία θυμίζει το σινεμά του Μιγιαζάκι. Στο «Άρκο» θα βρείτε ομοιότητες με το «Ταξίδι στη χώρα των θαυμάτων» αλλά και την «Πριγκίπισσα Μονονόκε», ειδικά στο κομμάτι της φιλίας του ήρωα με την Ίρις – το κορίτσι που τον βοηθά να βρει τον τρόπο να επιστρέψει στον κόσμο του. Τρυφερότητα και φαντασία συνυπάρχουν σε ένα έργο που, με όχημα μια συγκινητική ιστορία φιλίας, αναπτύσσει έναν καίριο προβληματισμό για το τέλος της ανθρωπότητας που συμπίπτει με την καταστροφή του πλανήτη.

Οικογένεια προς ενοικίαση (RENTAL FAMILY) **

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Χικάρι ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Μπρένταν Φρέιζερ, Τακεχίρο Χίρα, Μάρι Παμαμότο, Έλεν Σάντλερ

Άνεργος Αμερικανός ηθοποιός, ο οποίος ζει στην Ιαπωνία, δέχεται να συνεργαστεί με πρακτορείο που χρησιμοποιεί τους κατάλληλους «ερμηνευτές» ώστε να προσδώσει αληθοφάνεια στις υποθέσεις –γάμοι, κηδείες, γιορτές...– που αναλαμβάνει.

Η παρουσία του Μπρένταν Φρέιζερ προσδίδει την απαραίτητη διάθεση χαρμολύπης στη δραμεντί της Χικάρι. Το σενάριο βασίζεται στο πραγματικό στοιχείο της ενοικίασης προσωπών στη γαπωννέζικη κοινωνία, για την αποτελεσματικότερη διαχείριση του πένθους. Η Γαπωννέζα σκηνοθέτρια αρέσκεται σε μια φιλική προς τον μέσο θεατή αφήγηση, που δεν παρουσιάζει ανατροπές. Όλα είναι εστιασμένα στην ακλόνητη feelgood τάση του σεναρίου, που δηλώνει την πίστη του στον άνθρωπο. Κάποια ηθικά ζητήματα προς συζήτηση τίθενται οριακά κι ακόμη σπανιότερα αμφισβητούνται κάποιες συναισθηματικές δοκιμασίες των Ιαπώνων, οι οποίοι δυσκολεύονται να αναζητήσουν βοήθεια από ειδικούς ψυχολόγους.

Pillion **1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Χάρι Λάιτον ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Χάρι Μέλιγκ, Αλεξάντερ Σκάρσγκαρντ, Ντάγκλας Χοτζ, Λέσλι Σαρπ

Ο Κόλιν, ένας εσωστρεφής γκέι, γοητεύεται από τον πανέμορφο μοτοσικλετιστή Ρέι, που μοιάζει να ζει συνεχώς στα όρια. Περιέργως ανάμεσα στους δύο άντρες θα βρεθεί κώδικας επικοινωνίας και ερωτικής επαφής.

Το βραβευμένο στις Κάννες σενάριο (στο τμήμα Ένα Κάποιο Βλέμμα) αποτελεί διασκευή του μυθιστορήματος «Box Hill» του Άνταμ Μαρς-Τζόουνς. Το υπογράφει ο Χάρι Λάιτον, ο οποίος επίσης σκηνοθετεί τούτη την ιδιότυπη ερωτική ιστορία, που φέρνει την BDSM γκέι κοινότητα της Αγγλίας και το μαύρο χιούμορ σε μια αρκετά πετυχημένη συμφωνία. Το έργο δεν εξελίσσεται με την επιθυμητή αποδραματοποίηση (αμύχανα κάποια σκετς που ο υποτακτικός Κόλιν, τον οποίο ενσαρκώνει εντυπωσιακά ο Χάρι Μέλιγκ, αποπειράται να σκώσει ανάστημα στο αντικείμενο του πόθου του), αλλά διαθέτει απολαυστικό χιούμορ στην τολμηρή και τόσο γουστοζική ατσούμπαλη προσπάθεια ενηλικίωσης του φοβισμένου ήρωα.

–ΠΟΙΟ ΡΟΛΟ ΝΑ ΠΑΙΞΩ;–ΤΟΥ ΘΛΙΜΜΕΝΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ (ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΠΡΟΣ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗ)

Είναι τελικά η «μαύρη» Ωραία Ελένη του Νόλαν casting πολιτικής ατζέντας;

Είναι φυσιολογικό να μας ξενίζει

Του ΓΙΑΝΝΗ ΔΑΒΒΕΤΑ

Ας ξεκινήσουμε από κάτι απλό και ειλικρινές. Ναι, είναι απολύτως φυσιολογικό να μας ξενίζει η επιλογή της Lupita Nyong'o ως Ωραίας Ελένης.

Η Ελένη είναι ελληνικός μύθος με τον οποίο μεγαλώσαμε. Τη γνωρίσαμε μέσα από αγάλματα, πίνακες, σχολικά βιβλία και εικονογραφήσεις που τη δείχνουν ως λευκή, μεσογειακή μορφή. Η συλλογική μας εικόνα έχει διαμορφωθεί μέσα από αιώνες καλλιτεχνικής παράδοσης. Όταν μια κινηματογραφική μεταφορά έρχεται και ανατρέπει αυτή την παγιωμένη αναπαράσταση, το πρώτο συναίσθημα είναι η αμηχανία ή η αντίσταση. Αυτό δεν είναι ιδεολογική τοποθέτηση, αλλά πολιτισμική μνήμη.

Μας ξενίζει λοιπόν; Προφανώς. Αλλά αυτό δεν είναι το ζήτημα. Το ζήτημα είναι αν πρόκειται για πολιτική δήλωση ή για δραματουργική επιλογή.

Και εδώ μπαίνει ο Νόλαν

Ο Κρίστοφερ Νόλαν δεν έχει χτίσει την καριέρα του πάνω σε ιδεολογικές παρεμβάσεις. Αντιθέτως, έχει δεχθεί κριτική για αποστασιοποίηση από κοινωνικές ατζέντες και για μια μάλλον ανδροκεντρική οπτική. Ο ίδιος έχει δηλώσει επανειλημμένα ότι δεν τον ενδιαφέρει να κάνει πολιτικό σινεμά, αλλά να χτίζει μύθους και ιδέες.

Άρα, αν κρίνουμε από τη μέχρι τώρα συνέπειά του, είναι πιο λογικό να δούμε την επιλογή της Ελένης μέσα από το πρίσμα της δραματουργίας παρά μέσα από αυτό της πολιτικής πρόθεσης.

Το επιχείρημα του «Λευκώλενος»

Ένα από τα βασικά επιχειρήματα όσων αντιδρούν είναι το επίθετο «Λευκώλενος». Ναι, υπάρχει στον Όμηρο και σημαίνει κυριολεκτικά «Λευκοχέρα». Όμως στην αρχαϊκή ποίηση το «Λευκός» δεν λειτουργεί ως σύγχρονη φυλετική κατηγορία. Συνδέεται με τη λαμπρότητα, τη φωτεινότητα, την εκλεπτυσμένη όψη και συχνά με την αριστοκρατική καταγωγή. Τα ομηρικά επίθετα είναι ποιοτικές σταθερές που υπογραμμίζουν κύρος και κάλλος, όχι βιολογική περιγραφή. Το «Λευκώλενος» δεν μπαίνει για να ορίσει φυλή αλλά για να δηλώσει ποιότητα. Και υπάρχει μια λογική συνέπεια εδώ που αξίζει να σκεφτούμε. Από τη στιγμή που ο Όμηρος αποφεύγει εσκεμμένα να μας δώσει συγκεκριμένα φυσιολογικά χαρακτηριστικά της Ελένης,

δεν μας λέει χρώμα μαλλιών, ματιών, ύψος ή σωματότυπο, φαντάζει απίθανο να θέλει ξαφνικά να κλειδώσει την εικόνα της μέσα από μια κυριολεκτική περιγραφή του δέρματός της. Αν τον ενδιέφερε να την ορίσει οπτικά, θα το είχε κάνει καθαρά. Αντίθετα, την κρατά ανοιχτή. Αυτό που τον ενδιαφέρει δεν είναι η χρωματική καταγραφή, αλλά η συμβολική σήμανση της ευγένειας, της λάμψης και της βασιλικής της καταγωγής.

Η ιδιοφυΐα του Ομήρου

Σε αυτό το σημείο η ανάλυση του Δημήτρη Λιαντίνη είναι καθοριστική. Όπως λέει χαρακτηριστικά και αφοπλιστικά στην υπέροχη ομιλία του «Η Ελένη ως νοητική εποπτεία, από τον Όμηρο ως τον Ελύτη» «Πως ήταν αυτή η Ελένη; Δεν μας δίνει κανένα συγκεκριμένο φυσιολογικό χαρακτηριστικό. Εδώ είναι η επίνοια και η εφεύρεση του Ομήρου. Την άφησε την Ελένη να την πλάσει ο καθένας μας όπως θέλει κι όσο μπορεί κι όπου μπορεί και φτάνει με τη φαντασία του. Διότι, αν μου έλεγε ότι έχει μεγάλα στήθη, θα έλεγα "Ξέρεις, εμένα μου αρέσουν οι μικροβύζες", αν μου έλε-

γε ότι είναι ξανθιά, η Μέριλιν Μονρόε ας πούμε, θα έλεγα: "Ξέρεις, εμένα μου αρέσει η Ρόμι Σνάιντερ, που είναι καστανή"». Η Ελένη δεν είναι ένα ρεαλιστικό πορτρέτο. Είναι καμβάς, είναι η επιθυμία όπως τη φαντάζεται ο καθένας.

Ωραίο και υπέροχο

Ο ίδιος προχωρά ακόμη παραπέρα όταν διακρίνει δύο μορφές ομορφιάς: «έχουμε δύο είδη, έχουμε το ωραίο, κανονικές μορφές, αναλογίες, αλλά υπάρχει και το υπέροχο. Το υπέροχο είναι εκείνο που είναι μια ανώτερη μορφή, που έχει μέσα της τον κίνδυνο. Δηλαδή ένας κεραυνός. Τι ομορφιά που έχει, αλλά σκοτώνει». Η Ελένη δεν είναι απλώς ωραία με την έννοια της αρμονίας. Είναι υπέροχη με την έννοια του κινδύνου. Είναι η ομορφιά που γίνεται αιτία πόνου. Δεν είναι άγαλμα. Είναι κεραυνός.

Η αντίθεση ως οπτική στρατηγική

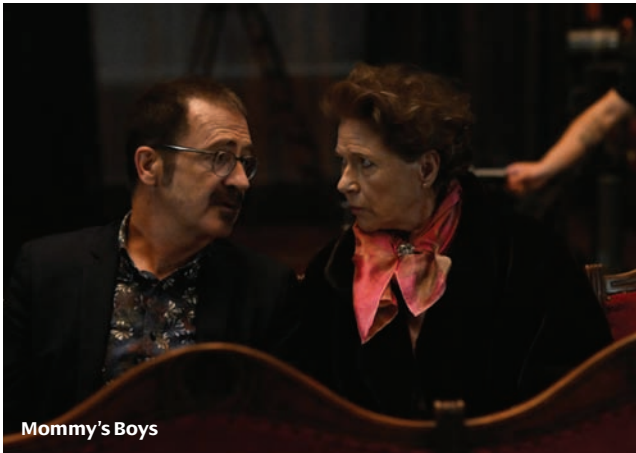
Ο Όμηρος δεν αφήνει ποτέ έναν πόλο χωρίς τον αντίθετό του. Όπως επισημαίνει ο Λιαντίνης: «και μην ξεχνάμε, παιδιά, ότι ο Όμηρος έδωσε και το αντίθετο, τον άλλο πόλο. Η Ελένη η άπιστη, αλλά μας έδωσε και την Πηνελόπη την πιστή». Ο ομηρικός κόσμος δομείται πάνω σε αντιθέσεις. Άπιστη Ελένη και πιστή Πηνελόπη. Πάθος και σταθερότητα. Ρήξη και αντοχή. Αν δούμε και το οπτικό υλικό που έχει ήδη παρουσιαστεί, φαίνεται ότι ο Νόλαν ακολουθεί αυτή τη λογική και σε επίπεδο εικόνας. Ο Αγαμέμνων εμφανίζεται ψηλός, σκοτεινός, επιβλητικός και σχεδόν πολεμοχαρής, ενώ ο Οδυσσεύς αποτυπώνεται πιο φωτεινός, πιο ανθρώπινος, ο πολυμήχανος που σκέφτεται αντί να επιβάλλεται. Πρόκειται για δύο ξεκάθαρους οπτικούς πόλους. Αν αυτή η στρατηγική είναι συνειδητή, τότε η διαφοροποίηση ανάμεσα στην Anne Hathaway ως Πηνελόπη και την Nyong'o ως Ελένη μοιάζει λιγότερο με μεμονωμένη επιλογή και περισσότερο με μέρος μιας συνολικής αισθητικής λογικής. Η Πηνελόπη ενσαρκώνει το γνώριμο και σταθερό. Η Ελένη γίνεται το στοιχείο που διαταράσσει.

Το ουσιαστικό ερώτημα

Μας ξενίζει; Ναι, και είναι λογικό. Ανατρέπει την εικόνα με την οποία μεγαλώσαμε; Σίγουρα. Αλλά, αν η Ελένη δεν είναι άγαλμα και είναι κεραυνός, αν είναι η μορφή που ταραίζει και όχι εκείνη που καθοσυχάζει, τότε ίσως το να μας προκαλεί να είναι μέσα στη φύση της.

Το ερώτημα τελικά δεν είναι αν η Ελένη πρέπει να μοιάζει με αυτό που έχουμε συνηθίσει, αλλά το αν ο μύθος αντέχει να μας αιφνιδιάζει. Κι αν κρίνουμε από το γεγονός ότι συζητάμε ακόμη γι' αυτόν τρεις χιλιάδες χρόνια μετά, μάλλον αυτό ακριβώς είναι που τον κρατά ζωντανό. Προφανώς, μέχρι να δούμε την ταινία, δεν μπορούμε να γνωρίζουμε τίποτα με βεβαιότητα. Όλα αυτά είναι αναγνώσεις και υποθέσεις με βάση όσα γνωρίζουμε για τον Όμηρο και για τον Νόλαν.

Αλλά μέχρι να δούμε το τελικό αποτέλεσμα, ίσως τα παραπάνω να μας θυμίσουν πως δεν είναι απαραίτητα όλα μαύρο ή άσπρο. Pun intended. **A**

Mommy's Boys

Jaripeo

Just Look Up

London

Cookie Queens

28ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης Ταινίες με άποψη και διεθνή προσανατολισμό

Οικογενειακές σχέσεις, σεξουαλικότητα και ακτιβισμός, μπισκότα της «χαράς» με γεύση πολιτική, αλλά και ένα ιδιότυπο road monie με φόντο το Λονδίνο. Απ' όλα έχει το φετινό Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης, που θα πραγματοποιηθεί από τις 5 έως τις 15 Μαρτίου 2026.

Αποκλειστικό ρεπορτάζ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΪΜΑΚΗΣ

Το 28ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης έρχεται με ανατρεπτική διάθεση, καλώντας μας να γίνουμε συνοδοιπόροι σε μια συναρπαστική περιπλάνηση και δίνοντάς μας την ευκαιρία να κάνουμε μια βουτιά στα αρχεία της Γαλλικής Ταινιοθήκης με οδηγό τον Αλέν Ρενέ και να παρακολουθήσουμε μερικές από τις καλύτερες ελληνικές και ξένες ταινίες τεκμηρίωσης της χρονιάς. Η έναρξη της μεγάλης γιορτής έχει οριστεί για τις 5 Μαρτίου κι εμείς σας παρουσιάζουμε αποκλειστικά πέντε από τις πιο πολυαναμενόμενες ταινίες που περιλαμβάνονται στο επίσημο πρόγραμμα και που θα απασχολήσουν έντονα τους σινεφίλ.

Mommy's Boys

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Jesper Dalgaard (*Δαβία*, 2025, 103')

Παρότι έχουν περάσει περισσότερα από είκοσι χρόνια μετά τον θάνατό της, το πνεύμα μιας καταπιεστικής και χειριστικής μητέρας εξακολουθεί να στοιχειώνει τους πέντε μεσήλικες γιους της. Στην ταινία, όλα ξεκινούν το 2002 με την πικρόχολη αποχαιρετιστήρια επιστολή που τους άφησε, η οποία μάλιστα κατέληγε σε ένα άκρως ανατριχιαστικό μήνυμα, που έμοιαζε περισσότερο με απειλή παρά με μήνυμα ενθάρρυνσης («θα επιστρέψω!»). Η ανάγκη να καταλάβουν τον τοξικό της χαρακτήρα και να συμβιβαστούν με το συγκρουόμενο συναίσθημα πυροδοτεί ένα ευρηματικότατο docudrama, όπου οι σκελετοί στην ντουλάπα έχουν την τιμητική τους, οι πραγματικοί πρωταγωνιστές διαπλέκονται με ηθοποιούς, ενώ η ατμόσφαιρα θυμίζει κάτι από το «Ψυχώ» του Χίτσκοκ, τις οικογενειακές αναπαραστάσεις του Βίντερμπεργκ και την εκφραστική ευελιξία του Φον Τρίερ. Τι κι αν το σινεμά δεν μπορεί τελικά να επουλώσει τραύματα; Σημασία έχει ότι είναι ξεκάθαρα σε θέση να μετακινεί κάτι μέσα μας.

Jaripeo

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Efraín Mojica - Rebecca Zweig (*Μεξικό - Ηνωμένο Βασίλειο - ΗΠΑ*, 2026, 75')

Στερεοτυπική αρρενωπότητα, διάφανοι κώδικες συμπεριφοράς, μονοδιάστατοι ρόλοι και συνθήκες: Ο κόσμος του χαριέο, του μεξικανικού ροντέο, είναι ερμηνιακά κλειστός και οι αποκλίσεις σπανίζουν. Το ντοκιμαντέρ των Efraín Mojica και Rebecca Zweig εστιάζει όμως σε αυτές ακριβώς τις αποκλίσεις, στους κουίρ Μεξικανούς της επαρχίας Μισσακάν, που επαναδιαπραγματεύονται την εικόνα του «σέξι καουμπόη», καθώς προσεγγίζει με ευαισθησία τις αγκυρώσεις που κουβαλάνε από τον τρόπο που μεγάλωσαν, χαρακτηριστικά που τους ακολουθούν ακόμα και μετά το coming out τους. Ο φαντεζί συνδυασμός Super 8 και βεριτέ υλικού και οι ψαγμένες δραματοποιήσεις δίνουν μια ξεχωριστή ταινία που προκάλεσε αίσθηση στα Φεστιβάλ Sundance και Βερολίνου.

Just Look Up

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Emma Wall - Betsy Hersey

(*Δαβία - ΗΠΑ*, 2026, 94')

Ο Μάικλ Γκρίνμπεργκ, ένας ανυπότακτος νεαρός οραματιστής και stand-up κωμικός, ηγείται του ανατρεπτικού κινήματος Climate Defiance (Κλιματική Ανυπα-

κοή). Με αποφασιστικότητα και καυστικό χιούμορ επαναφέρει τον ριζοσπαστικό τρόπο διαμαρτυρίας: δεν συνομιλεί, δεν ζητά χώρο να ακουστεί, αλλά «μπουκάρει» με το κίνημά του ως άλλος Μάικλ Μουρ στα συνέδρια με εκπροσώπους πετρελαϊκών εταιρειών, καταγγέλλοντας διευθύνοντες συμβούλους και την πολιτική ελίτ της Ουάσινγκτον για τις ολέθριες περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους. Όπως υποστηρίζει ο Γκρίνμπεργκ, «η ντροπή είναι ένα ισχυρό όπλο», και μόνο η δημόσια κατακραυγή μπορεί να κάνει αυτά τα άτομα να καταλάβουν ότι οφείλουν να απολογηθούν για τις καταστροφικές επιλογές τους. Ανυποχώρητος και αμετανόητος, με βαθιά –σεχδόν θρησκευτικής εμμονής– αφοσίωση στον σκοπό για τον οποίο αγωνίζεται και στην πεποίθηση ότι ο κόσμος θα καταστραφεί αν δεν δράσουμε τώρα, αυτός και η ομάδα του καταφέρνουν να προσελκύσουν την προσοχή των μέσων ενημέρωσης και να δημιουργήσουν ένα κίνημα με μεγάλη προβολή. Ωστόσο τα πράγματα γίνονται ακόμη πιο δύσκολα μετά την επανεκλογή του Ντόναλντ Τραμπ στην προεδρία των ΗΠΑ. Πλέον η αποστολή του Μάικλ και των συντρόφων του γίνεται πιο επικίνδυνη από ποτέ.

London

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Sebastian Brameshuber (*Αυστρία*, 2026, 120')

Ο Μπόμπι διασχίζει συχνά με το αυτοκίνητό του τον αυτοκινητόδρομο που συνδέει τη Βιέννη με το Σάλτσμπουργκ. Στον δρόμο παίρνει αγνώστους για να μοιραστεί τα έξοδα για τη βενζίνη και συζητάει μαζί τους: με τον στρατιώτη που διερωτάται τι σημαίνει να πολεμάς, με τη νέα υπάλληλο του σούπερ μάρκετ που πηγαίνει να δει την οικογένειά της, με τον ακαδημαϊκό που διευκρινίζει την ιστορία του αυτοκινητοδρόμου, με την κοίτη γυναίκα που προετοιμάζεται για γάμο. Διαφορετικές πορείες, διαφορετικές προφορές, διαφορετικές ιστορίες, οι περισσότερες από τις οποίες είναι αληθινές. Ο Μπόμπι ακούει, αλλά επίσης μιλάει για τον εαυτό του και για τον φίλο του, ο οποίος βρίσκεται σε κώμα στο Σάλτσμπουργκ – που είναι κι ο λόγος για όλα αυτά τα μπρος-πίσω. Ούτε ντοκιμαντέρ ούτε εξ ολοκλήρου μυθοπλασία, το φιλμ σκιαγραφεί ένα υπόκωφα πολιτικό αλλά και τρυφερό πορτρέτο της σημερινής Ευρώπης. Ακόμα και σ' αυτούς τους παράξενους καιρούς, η ανωνυμία και η καλοσύνη μπορούν να συνυπάρξουν.

Cookie Queens

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Alysa Nahmias (*ΗΠΑ*, 2026, 91')

Ήρθε η ώρα οι προσκοπίνες να πουλήσουν τα μπισκότα τους και τέσσερα αποφασισμένα κορίτσια διεκδικούν τον τίτλο της «Βασίλισσας των Μπισκότων» σε μια επιχείρηση αξίας 800 εκατομμυρίων δολαρίων, όπου η παιδικότητα και η φιλοδοξία συγκρούονται. Γνωρίστε την Άρα, την Όλιβ, τη Νίκι και τη Σάνον Ελίζαμπεθ: τέσσερις προσκοπίνες με έντονη προσωπικότητα και μεγάλες φιλοδοξίες. Η αποστολή τους: Να πουλήσουν τα μπισκότα. Αλλά το επιχειρηματικό τους πνεύμα προμηνύει ένα λαμπρό μέλλον – από δικαστίνες Ανωτάτου Δικαστηρίου, CEO και πέρα. Άλλοτε ήπιο και άλλοτε τραγανιστό, πρόκειται για ένα ευχάριστο, τρυφερό, γλυκό ταξίδι που γιορτάζει το σθένος και την εφευρετικότητα των κοριτσιών! **A**

59 χρόνια από τη γέννηση του Κερτ Κομπέιν, το Grunge είναι επίκαιρο

Ο Κερτ Κομπέιν θα γινόταν σήμερα 59 ετών. Κανείς δεν ξέρει ποια θα ήταν η μουσική του πορεία. Το μόνο βέβαιο είναι ότι οι κοινωνικές συνθήκες που γέννησαν τη μουσική του είναι παρούσες, και μάλιστα πολύ χειρότερες σήμερα.

Λοιπόν ναι, ακούω grunge! Οι παλιές μουσικές –όπως και η ιστορία– κινούνται συνεχώς σαν μια μεγάλη πομπή, κι ανάλογα με το σημείο όπου στέκεσαι και παρακολουθείς, ανάλογα με τη μουσική και κοινωνική πραγματικότητα που βιώνεις, φωτίζονται διαφορετικές φάσεις του παρελθόντος, του ιστορικού, του κοινωνικού, του μουσικού. Το grunge φωτίζεται. Το grunge είναι επίκαιρο. Στα τέλη του '80 οι νέοι, που είχαν μεγαλώσει με υποσχέσεις ευημερίας, βρέθηκαν μπροστά σε μεγάλη ανεργία ή επισφαλή εργασία, απουσία κάθε προοπτικής, αίσθηση ότι «τίποτα δεν έχει νόημα». Βρέθηκαν μπροστά στην κατάρρευση κάθε υπολείμματος αμερικάνικου ονείρου.

Το grunge δίνει φωνή σ' αυτή τη ματαιώση, μιλάει για το αίσθημα του να είσαι κοινωνικά αόρατος. Το ντεμπούτο των **Nirvana**, «**Bleach**», κυκλοφορεί πέντε μήνες μετά το τέλος της θητείας ενός από τους Αμερικανούς προέδρους που έχει αρκετά κοινά στοιχεία με τον Τραμπ, του Ρόναλντ Ρίγκαν. Σε κοινωνικό επίπεδο εκφράζει με τον δικό του, πρωτόλειο τρόπο όλο τον θυμό και την απογοήτευση των νέων της εποχής. Αν όμως στις αρχές των 90s το αμερικάνικο όνειρο αποτελούσε απλώς κενό γράμμα, σήμερα, στην Αμερική του Τραμπ, έχει μετατραπεί σε απόλυτο εφιάλτη. Η χώρα εκφασίζεται σε κάθε τομέα, με την ICE να στοχοποιεί οποιονδήποτε και σε μερικές περιπτώσεις να σκοτώνει κιόλας, χωρίς τιμωρία. Η απογοήτευση και ο θυμός γιγαντώνονται και κάποια στιγμή θα ξεσπάσουν, μουσικά όσο και κοινωνικά. Πριν εμφανιστεί μια νέα μουσική μορφή για να εκφράσει αυτόν τον νέο θυμό, πιστεύω ότι το grunge θα παραμένει επίκαιρο.

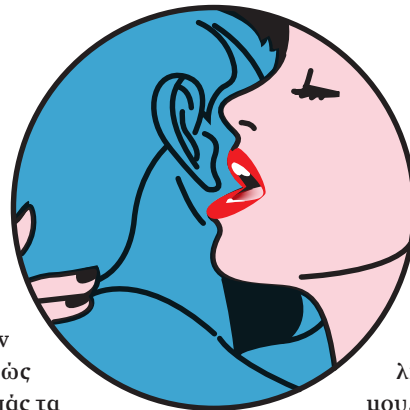
Οι πιο έμπειροι από τους μουσικοκριτικούς της Αμερικής αρχίζουν να καταλαβαίνουν ότι κάτι σημαντικό πρόκειται να συμβεί

όταν κυκλοφορεί το single «**Sliver**» τον Σεπτέμβριο του 1990. Κι αν οι πιο υποψιασμένοι περιμένουν ένα νούμερο γύρω στα 100.000 αντίτυπα, η πραγματικότητα τους διαψεύδει όταν απλώς και μόνο το single «**Smells Like Teen Spirit**» ξεπερνάει το ένα εκ. πωλήσεις! Οι κριτικές στα περιοδικά για το «**Nevermind**», που έρχεται 24 Σεπτεμβρίου 1991, δεν είναι και τόσο ενθαρρυντικές.

Πέρα από ελάχιστους διθυράμβους, πολλοί μιλούν για έναν καλό δίσκο, που αρκετά συγκροτήματα θα μπορούσαν να έχουν κυκλοφορήσει, ενώ πολλοί περισσότερα έντυπα βγάζουν κριτικές από αυτές που ο **Ευγένιος Αρανίτσας** ονόμαζε κριτικές-αμπέχονα. (Όπου ποιητής, διάβαζε συγκρότημα): «αμπέχονο: σταθερόν "φορμά", πάγιον μοντέλο κριτικής, την οποία συντάσσει κανείς και τη φυλάσσει μέχρις ότου του ζητηθεί, οπότε προσθέτει απλώς το όνομα του ποιητού... Ως πρότυπον κειμένου, το αμπέχονον είναι τω όντι ραμμένον κατά τρόπον ώστε να αρμόζει, να "έρχεται κουτί", εις όλα τα έργα, μηδενός εξαιρουμένου. Π.χ. διαβάζουμε: "Ο ποιητής εδώ μας μιλάει γλαφυρά για τον εσωτερικό του κόσμο, μας ξεναιγεί στα τοπία της μοναξιάς του, που βρίσκουν παρηγοριά στους κόσμους της φαντασίας. Η δυνατή, ώριμη γλώσσα του προκαλεί συγκίνηση, οι λέξεις του είναι διαλεγμένες με εμπνευσμένο τρόπο ώστε να δώσουν στον αναγνώστη την καλύτερη δυνατή εικόνα του ανθρώπινου δράματος όπως το ζει ένας γνήσιος εργάτης της τέχνης...». Οι κριτικές-αμπέχονα στην ποίηση αλλά και στη μουσική συννηθίζονται και σήμερα, αλλά δεν θα επεκταθώ.

Βλέποντας τον πάταγο που κάνει ο δίσκος, οι κριτικοί αναγκάζονται να τον αγκαλιάσουν καθολικά. Πέρα από τη νέα μουσική αλλά και κοινωνική πρόταση, ο Κομπέιν και το «**Nevermind**» έρχονται να χαλάσουν μια πιάτσα που καλά κρατούσε μέχρι εκείνη τη στιγμή. Αν ρίξουμε μια ματιά στα singles που πουλούσαν καλά στη δεκαετία του '80, θα δούμε ονόματα όπως αυτά των **Ολίβια Νιούτον-Τζον**, **Blondie**, **Κένι Ρότζερς**, **Αϊρίν Κάρα**, **Νταϊάνα Ρος**, ακόμα και **Survivor**. Μια ολόκληρη βιομηχανία που είχε χτιστεί γύρω από αυτά τα ονόματα αλλά και γύρω από το λεγόμενο hair rock του Λος Άντζελες άρχισε να καταρρέει.

Κλείνοντας άλλο ένα κείμενο για τον Κερτ Κομπέιν, να επισημάνω κάτι που είχε πει ο **Μπράιαν Ίβο** για τους **Velvet Underground**: «Μπορεί να πούλησαν μόνο μερικές χιλιάδες δίσκους, αλλά λόγω αυτών δημιουργήθηκαν εκατοντάδες χιλιάδες συγκροτήματα». Με τους Nirvana τα πράγματα ήταν κάπως διαφορετικά: ΚΑΙ πούλησαν εκατομμύρια δίσκους ΚΑΙ δημιούργησαν εκατομμύρια συγκροτήματα σε όλο τον κόσμο. Ίσως ένα από τα στοιχεία που αποδεικνύουν τη σημασία τους για τη μουσική.

1 **Μανεκέν μου,** δεν αντέχω τους ανθρώπους που δεν θέλουν τα ζώα! Αρχικά, πώς γίνεται να μην αγαπάς τα ζώα; Και δεύτερον, αυτοί οι άνθρωποι, θεωρώ, δεν αντέχουν ούτε τον εαυτό τους. Είχα σχέση με έναν τέτοιο άνθρωπο. Το ξέρω, ερωτεύομαι λάθος ανθρώπους, αλλά αυτό είναι άλλο θέμα. Στο σπίτι μου ζω με 2 γάτες κι ένα σκυλάκι. Όσο καιρό τα είχαμε, δεν πάτησε ποτέ το πόδι του εκεί και τον σκύλο μου τον είχε δει μόνο μια μέρα στη βόλτα. Πολλές φορές, ένιωθα ότι ήθελε να μ' έχει σε απόσταση, ειδικά όταν έβλεπε τρίχες στα ρούχα μου. Καταλάβαινα ότι η σχέση μας δεν πήγαινε πολύ καλά και μια μέρα μου πρότεινε να δώσω τα ζώα για υιοθεσία για να μετακομίσουμε μαζί, μόνοι μας. Ήταν το κερασάκι στην τούρτα. Φυσικά και τον χώρισα! Το κακό είναι ότι τον σκέφτομαι, αλλά θα μου περάσει. Έτσι δεν είναι;

Πες πως σου πέρασε ήδη! Δεν καταλαβαίνω, ειλικρινά, πώς γίνεται να μην μπορείς ν' αγαπήσεις ένα πλάσμα που σε κοιτάει με καθαρή, άνευ όρων αγάπη. Ευτυχώς, εσύ έχεις τρεις τέτοιες αγάπες να σε περιμένουν σίτι κάθε μέρα, δύο που νιαουρίζουν και μία που κουνάει ουρά! Κι εκείνος; Δεν άντεχε ούτε μια τρίχα στο παλτό σου. Όμως, ο σωστός ο σύντροφος, φίλη μου, ποτέ δεν θα σου ζητούσε να μικρύνεις τη ζωή σου για να χωρέσει. Το ότι τον σκέφτεσαι; Φυσιολογικό. Δεν μας λείπουν μόνο οι σωστοί. Μας λείπουν κι αυτοί που μας πλήγωσαν. Θα σου περάσει. Και μέχρι τότε, έχεις ήδη τρεις ψυχές που σε λατρεύουν κάθε μέρα ξανά και ξανά.

2 **Πάντα σκεφτόμουν** ότι ο κόσμος προχωράει και προοδεύει. Δυστυχώς, δεν συμβαίνει με όλους αυτό. Έχω μια σχέση κάποιους μήνες τώρα και πήραμε την απόφαση να με γνωρίσει στους δικούς του. Μόλις τους είπα ότι δεν είμαι από τα Βόρεια Προάστια, και μάλιστα ότι δεν είμαι καν από την Αθήνα, με στραβοκοίταξαν. Ένιωσα ένα πολύ αρνητικό κλίμα, που δυσκολεύτηκε να δι-

αχειριστώ. Τέτοιο πράγμα δεν μου έχει συμβεί ξανά, ευτυχώς. Δεν έχω μιλήσει ακόμα στον φίλο μου, ούτε αυτός μου ανέφερε κάτι, απλώς με απογοήτευσε όλο αυτό...

Νόμιζες πως αφήσαμε πίσω μας τα κουτάκια, τις ταμπέλες, τα «από πού είσαι;» που κρύβουν ένα «πόσο αξίζεις;»; Κι όμως, μερικές φορές, το πιο παλιομοδίτικο πράγμα σε ένα δωμάτιο δεν είναι τα έπιπλα. Και από πότε, λοιπόν, η αγάπη χρειάζεται ταχυδρομικό κώδικα; Τα Βόρεια Προάστια δεν είναι προσωπικότητα. Ούτε η Αθήνα είναι βιογραφικό. Κι αν κάποιος σε μετράει με βάση τον χάρτη, μάλλον θα έχει πολύ μικρό ορίζοντα. Το θέμα όμως είναι κι εκείνος. Ποια ήταν η στάση του; Ή έκανε πως δεν κατάλαβε; Μίλα του και κρίνε αναλόγως. Ποια είναι, σ' αλήθεια, η δική του στάση στο θέμα;

3 **Τζένη μου, άκου και τον δικό μου πόνο.** Γνωριστήκαμε 2 μήνες πριν πάει φαντάρος. Όλα πολύ ωραία, μέχρι που πήγε στον στρατό κι άρχισαν να βγαίνουν στη φόρα οι ανασφάλειες. Συνέχεια μηνύματα χωρίς λόγο και, οκέι, στην αρχή ένιωθε άσχημα, το καταλαβαίνω. Αλλά τώρα, έπειτα από 5 μήνες σχεδόν, η ίδια κατάσταση. Είναι και μακριά από την πόλη που μένουμε και, πιστεύω, παίζει κι αυτό τον ρόλο του. Αν αργήσω να απαντήσω ή δεν σηκώσω το τηλέφωνο, γιατί πολύ απλά δουλεύω, ξεκινάει κατευθείαν καβγάς. Τον καταλαβαίνω ότι δεν περνάει την καλύτερη φάση του, αλλά κάποιος πρέπει να καταλάβει κι εμένα!

Κάπου ανάμεσα στο τρίτο «γιατί άργησες;» και στο πέμπτο «με αγνοείς;», η αγάπη παύει να μοιάζει με νοιάξιμο κι αρχίζει να μοιάζει με ανάκριση. Ναι, περνάει δύσκολα. Ναι, είναι μακριά. Δεν γίνεται, όμως, εσύ να δουλεύεις, να έχεις μια κανονική καθημερινότητα και ταυτόχρονα να είσαι on call 24/7. Η αγάπη δεν είναι βάρδια. Κι εσύ δεν είσαι συνεχώς η «υπόπιτη». Αυτό είναι εξαντλητικό. Πες το του απλά. Αν σε αγαπάει, θα χαλαρώσει.

Κριός

20 Μαρτίου - 19 Απριλίου

Καλή εβδομάδα, Κριέ! Κομβικό επταήμερο για σένα! Από τη μία, νιώθεις μέσα σου τη φλόγα για κάτι καινούργιο! Από την άλλη, όμως, κουβαλάς μεγάλο βάρος και ευθύνη. Παράλληλα, υπάρχουν εντάσεις στην παρέα, καθώς συνειδητοποιείς ότι κάποιοι άνθρωποι και οι αξίες τους δεν σου ταιριάζουν πια. Πάντως, δεν πρέπει να πιέζεις τις καταστάσεις. Κάνε σχέδια μεν, παρασκηνιακά δε. Άκου το ένστικτό σου, κάτι παραπάνω ξέρει! Στα ερωτικά, αν είσαι μπακούρι, υπάρχει η πιθανότητα νέας γνωριμίας, απλά δεν πρέπει να ελπίζεις για πολλά. Κράτα μικρό καλάθι κι όλα θα πάνε καλά! Αν δεν είσαι μπακούρι, μπορείς να κάνεις κοινά όνειρα με το έτερον ήμισυ, αλλά πρέπει και να είσαι ειλικρινής με τον εαυτό σου!

Ταύρος

20 Απριλίου - 19 Μαΐου

Καλή εβδομάδα, Ταύρε! Με στραμμένη την προσοχή στα επαγγελματικά-κοινωνικά, και στην εικόνα σου προς τα έξω σε βρίσκει το νέο επταήμερο. Όμως, για να έρθουν σημαντικές αλλαγές, πρέπει κι εσύ να κάνεις κάτι. Μάλιστα, ίσως αλλάξεις εντελώς κατεύθυνση. Εγώ, πάντως, θα σου πω να μην πάρεις παρορμητικές αποφάσεις. Ειδικά υπό την επήρεια του θυμού. Στα καλά νέα, κάποιοι καλοί φίλοι σου είναι εκεί για να σε στηρίξουν. Αρκεί να τους το επιτρέψεις. Ωστόσο, πρέπει να προσέχεις ποιους εμπιστεύεσαι. Στα γκομενικά, αν είσαι μόνος, ίσως κάποια φιλία εξελιχθεί σε κάτι ερωτικό. Έχε τα μάτια σου ανοιχτά, λοιπόν! Αν δεν είσαι μόνος, μη μεταφέρεις την ένταση από τα επαγγελματικά στη σχέση σου. Φτάνει!

Δίδυμοι

20 Μαΐου - 20 Ιουνίου

Καλή εβδομάδα, Δίδυμε! Ακρως ανανεωτικός αέρας πνέει για σένα! Και σίγουρα κάνουν αυτό που πρέπει για να διευρύνεις τους πνευματικούς σου ορίζοντες. Αυτό μπορεί να έρθει μέσα από ένα ταξίδι, μέσα από νέες γνώσεις ή ακόμα και μέσα από κάποια απρόοπτα. Άρα μην αγχώνεσαι αν συμβαίνει κάτι εκτός προγράμματος. Παίζει πολλή πληροφορία, οπότε εστίασε μόνο σε οτιδήποτε είναι σημαντικό, για να μη χαθείς. Τα επαγγελματικά φωνάζουν πως θέλουν να έρθουν στο προσκήνιο. Κι εγώ φωνάζω πως πρέπει να είσαι ώριμος! Στα της καρδιάς, αν δεν έχεις δεσμό, ίσως μέσα από τη δουλειά να βρεις νέο γκομενάκι. Αν έχεις ήδη δεσμό, μη συζητήσεις τώρα για το μέλλον σας. Δεν ξέρω αν θα πάει καλά!

Καρκίνος

21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου

Καλή εβδομάδα, Καρκίνε! Το επταήμερο αυτό σε πετάει στα βαθιά! Ξέρεις κολύμπι; Θα φανεί! Πάντως, οι τομείς που περνάνε κρίση είναι τα οικονομικά ή και τα ερωτικά σου. Το σημαντικό είναι να ψάχνεις πάντα τη μεγάλη εικόνα και να μένεις μακριά από τις εντάσεις. Ίσως να καταφέρεις να μαλακώσει λίγο το κλίμα. Από την άλλη, αν θες να βάλεις γερά θεμέλια για το μέλλον σου, πρέπει να δεχτείς τις αλλαγές που συμβαίνουν αλλά και να αναλάβεις και την ευθύνη των επιλογών σου. Στα αισθηματικά, αν είσαι ελεύθερος, βγες από το σπίτι για να γνωρίσεις κάτι! Αν δεν είσαι ελεύθερος, σταμάτα να ζηλεύεις ή να γκρινιάζεις. Επίλεξε τον δρόμο της ειλικρίνειας!

Λέων

22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου

Καλή εβδομάδα, Λέοντα! Αυτό το επταήμερο οι σχέσεις σου πλήττονται από ξαφνικές ρήξεις-εκρήξεις, ενώ οι συνεργασίες σου ανανεώνονται με προσθήκες που δεν περίμενες καν! Καλό είναι, όμως, να μάθεις και να κρατάς ισορροπίες, και να προσαρμόζεσαι. Στα καλά νέα, μπορείς να τακτοποιήσεις εκκρεμότητες ή να ξεκινήσεις κάτι καινούργιο, καθώς πλήττει κι αυτό πια κάνει μπαμ! Στα προσωπικά σου, αν είσαι αδέσμευτος, ίσως προκύψει κεραυνοβόλος έρωτας. Απλά δεν είναι ξεκάθαρο εάν είναι κάτι το σταθερό. Αν δεν είσαι αδέσμευτος, ή που θα υπάρξει μια κρίση ή που θα κάνετε το επόμενο και μεγάλο βήμα. Των άκρων και της μουρλής γενικώς!

Παρθένος

23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Παρθένε! Μπόλικες πιέσεις και αλλαγές, αλλά και ξαφνικές ανατροπές στο πρόγραμμά σου ή στον τρόπο με τον οποίο δουλεύεις. Για να μείνεις ανεπηρέαστος, πρέπει να είσαι ευέλικτος. Εστίασε στα σημαντικά, όπως οι σχέσεις και συνεργασίες σου, γιατί κι εκεί η φάση είναι λίγο περιέργη. Εγώ θα σου πω να μη δανειστείς-δανείσεις, να μην κάνεις οικονομικές κινήσεις στις οποίες να μπλέκονται τρίτοι και γενικώς να μην αφήνεις τίποτα ασαφές γύρω από το χρήμα. Στα ερωτικά, αν είσαι μόνος, νέα γνωριμία με πάθος υπάρχει. Απλά δεν πρέπει να εξιδανικεύσεις το άτομο αυτό. Αν δεν είσαι μόνος, λύσε τα trust issues που υπάρχουν.

Ζυγός

22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου

Καλή εβδομάδα, Ζυγέ! Ανατροπές σε περιμένουν. Θες σχετικά με τα παιδιά; Θες σχετικά με τα πράγματα που γουστάρεις να κάνεις ή με κάποια σχέδια που έχεις; Να είσαι σε επιφυλακή, για να μη βρεθείς απροετοίμαστος. Εστίασε επίσης τόσο στην υγεία σου, όσο και στις υποχρεώσεις της καθημερινότητας. Στα επαγγελματικά, ή που θα αποκτήσεις νέα συνεργασία ή που θα λήξεις μια παλιά, η οποία δεν είχε τα πιο γερά θεμέλια έτσι κι αλλιώς. Για να βρεις τις ισορροπίες σου, πρέπει να μάθεις να βάζεις όρια. Period! Στα του έρωτα, αν είσαι χωρίς σχέση, δεν αποκλείεται να βρεις κάτι, απλά πρέπει να το αντιμετωπίσεις με ωριμότητα. Αν είσαι με σχέση, αποφάσισε, θα την επισημοποιήσεις ή θα τη λήξεις;

Σκορπιός

23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου

Σκορπιέ, καλή εβδομάδα! Ανακατατάξεις σε πολλούς τομείς της ζωής σου αυτό το επταήμερο. Η ένταση επικεντρώνεται στο σπίτι και την οικογένειά σου. Η αλήθεια είναι πως υπάρχουν κάποιες ξαφνικές αλλαγές αλλά και κάποιες αποκαλύψεις. Πάντως, δεν πρόκειται για κάτι αρνητικό. Από τα μέσα της εβδομάδας και μετά, μπορείς να γίνεις πιο κοινωνικός και δημιουργικός. Φρόντισε να αλλάξεις την καθημερινότητά σου και να εντάξεις πιο υγιεινές συνήθειες σε αυτήν. Όσον αφορά τα ερωτικά, αν είσαι ελεύθερο πουλί, η εβδομάδα σε προικίζει με γοητεία, άρα νέες γνωριμίες είναι σίγουρες. Αν δεν είσαι ελεύθερο πουλί, μπορείς να αναζωπυρώσεις τη φλόγα μεταξύ εσού και του αμόρε.

Τοξότης

22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Τοξότη! Τι Τοξότης θα ήσουν αν δεν καίγοταν ο απαυτός σου για επικοινωνία και μετακινήσεις; Αυτή η τάση σου φέρνει ειδήσεις, νέα, απρόοπτα ταξίδια, αλλά και νέες συμφωνίες ή αλλαγές σ' αυτές που υπάρχουν ήδη. Είδες όταν δεν κάθεσαι στ' αυγά σου; Όμως, αν είσαι από τους Τοξότες που θέλουν να ηρεμήσουν, σου προτείνω να στραφείς προς τις ρίζες σου. Το σπίτι και την οικογένειά σου δηλαδή. Στα επαγγελματικά, γίνε πιο δημιουργικός στα projects που αναλαμβάνεις. Στα ερωτικά, αν είσαι ελεύθερος, μπορεί να νιώσεις ότι γνωρίσεις τον έρωτα, αλλά εσύ είσαι έτοιμος για δέσμευση; Αν είσαι ήδη σε σχέση, προσπάθησε να τη δεις λίγο πιο σοβαρά, αλλιώς μάζεψέ τα και φύγε!

Αιγόκερως

21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου

Καλή εβδομάδα, Αιγόκερε! Αυτό το επταήμερο τονίζει τον τομέα της ασφάλειας - υλικής και συναισθηματικής. Αυτό επηρεάζει και τα οικονομικά σου. Γενικώς, όσο περισσότερο ακούς το ένστικτό σου, τόσο πιο γλυκός και ήρεμος θα γίνεσαι στον τρόπο σου. Από την άλλη, να ξέρεις πως έρχονται στο προσκήνιο θέματα που σχετίζονται με το σπίτι και την οικογένειά σου. Μπορεί να σου φαίνεται δύσκολο τώρα, αλλά, όταν το καταφέρεις, θα μπορέσεις να βάλεις γερές βάσεις για τη μετέπειτα εξέλιξή σου. Στα γκομενικά, αν δεν έχεις μόνιμο δεσμό, μην ψάχνεις μακριά, καθώς ο έρωτας κρύβεται ή στη γειτονιά ή ανάμεσα στους φίλους σου. Αν έχεις ήδη μόνιμο δεσμό, μπορείς ν' ανοίξεις επιτέλους την καρδιά σου στο αμόρε!

Υδροχόος

20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου

Καλή εβδομάδα, Υδροχόε! Τα φώτα είναι στραμμένα πάνω σου! Αυτό δεν είναι πάντα καλό. Υπάρχουν ευθύνες που πρέπει να αναλάβεις. Υπάρχουν και ξαφνικές αλλαγές στις οποίες πρέπει να ανταποκριθείς. Κι εσύ τι κάνεις; Τον επαναστάτη! Μην φοβάσαι να τσαλακωθείς, καθώς μόνο αν δείξεις τον πραγματικό εαυτό σου θα μπορέσεις να πάρεις αυτό που θες. Τσέκαρε ξανά τα οικονομικά, καθώς όλο και κάτι χρήζει σωστότερης διαχείρισης. Πρέπει επίσης να βελτιωθεί η επικοινωνία! Στα γκομενικά, αν δεν έχεις ταίρι, μέσα από μια απλή συζήτηση, μπορεί να γεννηθεί ένας μεγάλος έρωτας. Αν έχεις ταίρι, μη χάνεις την υπομονή σου επειδή δεν μπορεί να σε καταλάβει. Με τόσα mood swings το αδικείς;

Ιχθύες

18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου

Καλή εβδομάδα, Ιχθύ! Ίσως νιώσεις πως κάποιες καταστάσεις έχουν φτάσει σε τέλος. Ωστόσο, είναι μόνο η αρχή για να ξεπερδέψεις με εκκρεμότητες από τα παλιά. Αυτό ίσως συμβεί μέσω ξαφνικών αποκαλύψεων ή έντονου στοχασμού. Υπάρχουν αρκετά παρασκηνιακά γεγονότα που, σε συνδυασμό με τους φόβους σου, ίσως σε κρατήσουν πίσω. Μπορείς να γίνεις διεκδικητικός, αν το θέλεις, απλά φρόντισε να είναι για πράγματα που αξίζουν. Γενικώς, να είσαι ρεαλιστής! Στα της καρδιάς, αν είσαι αδέσμευτος, σταμάτα να χάνεσαι μέσα στους άλλους ανθρώπους και όλο και κάτι θα «κάτσει». Αν είσαι δεσμευμένος, προσπάθησε να βάλεις πιο γερά θεμέλια για το κοινό σου μέλλον με το αμόρε, αλλιώς δες το να φεύγει!

Την καθημερινή αστρολογική σου προβλέψη στο athensvoice.gr/zodia

* Για πιο ολοκληρωμένη εικόνα των αστρολογικών σου τάσεων θα πρέπει να διαβάξεις και τον ωρακόπο σου

ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΤΑΣΗ 102.5

ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

voice
voice
voice
102.5

πλαίσιο

plaisio
BOTS

the Race 4.0

Φέτος εξάγουμε ρομποτική

Είσαι σε ομάδα που ονειρεύεται να συμμετάσχει σε διεθνή διαγωνισμό ρομποτικής;

Το Πλαίσιο στηρίζει τις καλύτερες ελληνικές ιδέες που μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο.

Δήλωσε
συμμετοχή

ATHENS voice

Η ΔΕΗ
ΣΥΝΑΝΤΑ
ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ
VOL. 2

ΔΕΗ

Το πιο οικονομικό καρότσι γιατί αξίζει.

market research

Η αγορά των προϊόντων έγινε από την εταιρία ερευνών IWD, η οποία είναι υπεύθυνη μόνο για την πραγματοποίηση των αγορών. Η Lidl φέρει την αποκλειστική ευθύνη για την επιλογή των προϊόντων και για τυχόν σταθμίσεις που εφαρμόστηκαν.
Η τιμοληψία πραγματοποιήθηκε από 19.01.2026 έως 24.01.2026 σε προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας στην Αθήνα.

No.1

στη σχέση
ποιότητας-τιμής*

*Σύμφωνα με ανεξάρτητη έρευνα από τον διεθνή οργανισμό ICERTIAS, η οποία διεξήχθη τον Μάιο του 2025 στην Ελλάδα.

Ανακάλυψε
όλα τα προϊόντα.